

ОБЩИНА ДРЯНОВО

ТОМ I - ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ДРЯНОВО

ОКОНЧАТЕЛЕН ПРОЕКТ

ВЪЗЛОЖИТЕЛ: Община Дряново

ПОДПИС:

ИЗПЪЛНИТЕЛ: "ПРО КОНСУЛТ ДРЯНОВО" ДЗЗД

ПОДПИС:

ГЛ. ПРОЕКТАНТ: арх. инж. Николай Андреев

НОМЕР НА ПЪЛНА ПРОЕКТАНТСКА ПРАВОСПОСОБНОСТ: 06272

АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

Ръководител проект:	Инж. арх. Николай Андреев
Членове и екип:	
Недвижимо културно наследство	Арх. Годор Даскалов
Селищна мрежа и устройство на територии	Арх. Ивайло Кирилов
Екология, Опазване на околната среда, Зелена система	Арх. Галина Стоянова
Социално-демографски анализи и прогнози	Инж. арх. Николай Андреев
Техническа инфраструктура и комуникационно-транспортни системи	Инж. Христо Делигинев
Водоснабдяване и канализация	Инж. Симеон Жеков
Електроснабдяване и съобщения	Инж. Мирослав Митрофанов
Географски информационни системи, Геодезия, Картография и Фотограметрия	Инж. Пламен Лилянов
Цифрова обработка, ГИС и пространствени анализи	Инж. Пламен Лилянов

ФИГУРИ	7
ТАБЛИЦИ	10
СПИСЪК ГРАФИЧНИ МАТЕРИАЛИ – ОУПО ДРЯНОВО	12
СЪКРАЩЕНИЯ	13
I. ВЪВЕДЕНИЕ ОУПО	15
II. ПОДХОД И МЕТОДОЛОГИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ОУП	16
III. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ	19
III. 1. Стратегическа цел	19
III. 2. Специфични цели.....	19
IV. ОБХВАТ И ВРЕМЕВИ ХОРИЗОНТ НА ОУПО ДРЯНОВО	20
V. ОБВЪРЗАНОСТ НА ОУПО С НАДНАЦИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ И ПРОГРАМНИ ДОКУМЕНТИ, С ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ НА РЕГИОНАЛНО, ОБЛАСТНО И ОБЩИНСКО РАВНИЩЕ	21
VI. НОРМАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА	24
VII. ДИАГНОЗА / СИТУАЦИОНЕН АНАЛИЗ	25
VII. 1. РЕГИОНАЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА	25
VII. 1. 1. Местоположение на община Дряново и връзки със съседни територии	25
VII. 1. 2. Регионален контекст - пространствени, икономически, социални, културни, екологични, комуникационни и други проблеми	26
VII. 1. 3. Място на община Дряново в административно-териториалното делене.....	28
VII. 2. ИСТОРИКО-ГЕОГРАФСКО РАЗВИТИЕ – ОСОБЕНОСТИ В ПРОСТРАНСТВЕНОТО РАЗВИТИЕ	29
VII. 2. 1. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ	29
VII. 2. 2. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА	31
VII. 2. 2. 1. Физико-географско райониране и ландшафтни характеристики.....	31
VII. 2. 2. 2. Релеф.....	31
VII. 2. 2. 3. Климат	32
VII. 2. 2. 4. Полезни изкопаеми.....	33
VII. 2. 2. 5. Хидрографска мрежа.....	33
VII. 2. 2. 6. Почви	34
VII. 2. 2. 7. Растителен и животински свят	34
VII. 3. ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ	35
VII. 3. 1. Защитени територии по Закона за защитените територии	35
VII. 3. 1. Защитени зони по Закона за биологичното разнообразие /„Натура 2000”/.....	37

VII. 4. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА	38
VII. 4. 3. Възрастова структура	41
VII. 4. 4. Етническа структура.....	43
VII. 4. 5. Възпроизводствен процес	44
VII. 4. 6. Механично движение на населението	45
VII. 5. ИКОНОМИКА И ЗАЕТОСТ	47
VII. 5. 1. Регионални характеристики	47
VII. 5. 2. Земеделие.....	50
VII. 5. 3. Горско стопанство	51
VII. 5. 4. Преработваща промишленост - община Дряново	51
VII. 5. 5. Туризм.....	52
VII. 5.6. Заетост и безработица	52
VII. 6. СИСТЕМА ОБЩЕСТВЕНО ОБСЛУЖВАНЕ	62
VII. 6. 1. Здравеопазване.....	62
VII. 6. 2. Образование	65
VII. 6. 3. Култура	67
VII. 6. 4. Спорт.....	92
VII. 6. 5. Социални услуги.....	95
VII. 7. ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗВИТИЕ	99
VII. 7. 1. СЕЛИЩНА СИСТЕМА	100
VII. 7. 1. 1. Йерархична система от населени места	100
VII. 7. 1. 2. Оси на урбанистично развитие.....	101
VII. 7. 1. 3. Пространствено разположение на населените места в селищната система на общината	101
VII. 7. 1. 4. Устройство и степен на изграденост на селищната структура, функционални системи и обзавеждане на територията по населени места	102
VII. 7. 2. СИСТЕМА ОБИТАВАНЕ	134
VII. 7. 2. 1. Обитаване и жилищна осигуреност	134
VII. 7. 3. СИСТЕМА НЕДВИЖИМО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	134
VII. 7. 3. 1. Анализ на културното наследство в община Дряново.....	134
VII. 7. 4. СИСТЕМА ОТДИХ И РЕКРЕАЦИЯ	141
VII. 7. 4. 1. Туризм.....	141
VII. 7. 4. 2. Места за настаняване, нощувки, туристи.....	148
VII. 7. 4. 3. Природни и културно-исторически потенциал на община Дряново за развитие на туризм.....	150

VII. 7. 5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ	150
VII. 7. 6. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА	161
VII. 7. 6. 1. Пътна инфраструктура	161
VII. 7. 6. 2. Транспортна достъпност и осигуреност на територията	164
VII. 7. 6. 3. Железопътен транспорт	165
VII. 7. 7. ИНЖЕНЕРНА ИНФРАСТРУКТУРА	166
VII. 7. 7. 1. Водоснабдяване и канализация	166
VII. 7. 7. 2. Енергийна система.....	170
VII. 7. 7. 3. Телекомуникационна инфраструктура	171
VII. 7. 7. 4. Депа за твърди битови отпадъци.....	172
VII. 7. 8. БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА	174
VII. 7. 9. СТРУКТУРА НА СОБСТВЕНОСТТА И ПЛАНОВА ОСИГУРЕНОСТ НА ОБЩИНАТА	175
VII. 7. 9. 1. Структура на собствеността	175
VIII. SWOT АНАЛИЗ	176
IX. ПРОГНОЗА ЗА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО И ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗВИТИЕ	179
IX. 1. СОЦИАЛНО–ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ	179
IX. 1. 1. ДЕМОГРАФСКО РАЗВИТИЕ /песимистичен, оптимистичен, реалистичен/	180
IX. 1. 1. 1. Реалистичен вариант / I вариант /при хипотеза за конвергентност/	180
IX. 1. 2. ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ	182
IX. 1. 3. СИСТЕМА ОБЩЕСТВЕНО ОБСЛУЖВАНЕ	186
IX. 1. 3. 1. Развитие на социалната база	186
IX. 1. 3. 2. Образование.....	186
IX. 1. 3. 3. Здравеопазване	187
IX. 1. 3. 4. Култура	187
IX. 2. ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗВИТИЕ	188
IX. 2. 1. СЕЛИЩНА СИСТЕМА	189
IX. 2. 2. СИСТЕМА ОБИТАВАНЕ	190
X. 2. 3. СИСТЕМА КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	191
X. 2. 4. СИСТЕМА ОТДИХ И РЕКРЕАЦИЯ	192
IX. 2. 5. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА	192
IX. 2. 6. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА	193
IX. 2. 7. ИНЖЕНЕРНА ИНФРАСТРУКТУРА	194

IX. 2. 7. 1. Прогноза за развитието на електроснабдяването	194
IX. 2. 7. 2. Прогноза за развитието на ВиК системите.....	194
IX. 2. 8. БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА	196

Фигура 1. Място на ОУП в системата от документи за стратегическото планиране на пространственото развитие.	22
Фигура 2. Статистически райони според класификацията на териториалните единици за статистически цели в България /NUTS 2/.....	28
Фигура 3. Динамика на населението на ниво област Габрово и община Дряново, за периода 2021 – 2023г.	39
Фигура 4. Разпределение на населението в община Дряново по населени места, 2023г.	40
Фигура 5. Разпределение на населението по пол в община Дряново 2021-2023г.	41
Фигура 6. Тенденции в промяна на населението в община Дряново и област Габрово за 2018-2021 г.....	44
Фигура 7. Раждания в община Дряново за 2018-2021 г.	45
Фигура 8. Заселени и изселени лица в община Дряново за 2018-2021 г.	46
Фигура 9. Динамика на населението на ниво област Габрово и община Дряново, за периода 2021 – 2023г.	54
Фигура 10. Разпределение на населението в община Дряново по населени места, 2023г.	57
Фигура 11. Разпределение на населението по пол в община Дряново 2021-2023г.	58
Фигура 12. Естествен прираст на населението на община Дряново за периода 2021-2023г. (брой).....	58
Фигура 13. Механичен прираст на населението на община Дряново за периода 2021-2023г. (брой).....	59
Фигура 14. Население под, във и над трудоспособна възраст в Община Дряново за периода 2021-2023г.....	60
Фигура 15. Йерархична система от градове-центрове, Източник: Национална стратегия за регионално развитие на Република България.	100
Фигура 16. Полюси и оси на развитие, Източник: Национална Стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.....	101
Фигура 17. Сателитно изображение на град Дряново.	102
Фигура 18. Сателитно изображение на село Балалея.	103
Фигура 19. Сателитно изображение на село Балванците.	103
Фигура 20. Сателитно изображение на село Банари.	104
Фигура 21. Сателитно изображение на село Билкини.	104
Фигура 22. Сателитно изображение на село Бучуковци.	105
Фигура 23. Сателитно изображение на село Ганчовец.....	105
Фигура 24. Сателитно изображение на село Геня.....	106
Фигура 25. Сателитно изображение на село Геша.....	106
Фигура 26. Сателитно изображение на село Глушка.	107
Фигура 27. Сателитно изображение на село Гоздейка.	107
Фигура 28. Сателитно изображение на село Големи Българени.	108
Фигура 29. Сателитно изображение на село Горни Върпища.	108
Фигура 30. Сателитно изображение на село Горни Драгойча.	109
Фигура 31. Сателитно изображение на село Гостилица.....	109

Фигура 32. Сателитно изображение на село Гърня.	110
Фигура 33. Сателитно изображение на село Денчевци.	110
Фигура 34. Сателитно изображение на село Джуровци.	111
Фигура 35. Сателитно изображение на село Длъгна.	111
Фигура 36. Сателитно изображение на село Добрените.	112
Фигура 37. Сателитно изображение на село Долни Върпища.	112
Фигура 38. Сателитно изображение на село Долни Драгойча.	113
Фигура 39. Сателитно изображение на село Доча.	113
Фигура 40. Сателитно изображение на село Дурча.	114
Фигура 41. Сателитно изображение на село Еленците.	114
Фигура 42. Сателитно изображение на село Зая.	115
Фигура 43. Сателитно изображение на село Игнатовци.	115
Фигура 44. Сателитно изображение на село Искра.	116
Фигура 45. Сателитно изображение на село Каломен.	116
Фигура 46. Сателитно изображение на село Караиванца.	117
Фигура 47. Сателитно изображение на село Катранджии.	117
Фигура 48. Сателитно изображение на село Керека.	118
Фигура 49. Сателитно изображение на село Косарка.	118
Фигура 50. Сателитно изображение на село Косилка.	119
Фигура 51. Сателитно изображение на село Крънча.	119
Фигура 52. Сателитно изображение на село Кукля.	120
Фигура 53. Сателитно изображение на село Куманите.	120
Фигура 54. Сателитно изображение на село Къртипъня.	121
Фигура 55. Сателитно изображение на село Малки Българени.	121
Фигура 56. Сателитно изображение на село Маноя.	122
Фигура 57. Сателитно изображение на село Муця.	122
Фигура 58. Сателитно изображение на село Нейчовци.	123
Фигура 59. Сателитно изображение на село Пейна.	123
Фигура 60. Сателитно изображение на село Петковци.	124
Фигура 61. Сателитно изображение на село Плачка.	124
Фигура 62. Сателитно изображение на село Пърша.	125
Фигура 63. Сателитно изображение на село Раданчето.	125
Фигура 64. Сателитно изображение на село Радовци.	126
Фигура 65. Сателитно изображение на село Ритя.	126
Фигура 66. Сателитно изображение на село Руня.	127
Фигура 67. Сателитно изображение на село Русиновци.	127
Фигура 68. Сателитно изображение на село Саласука.	128
Фигура 69. Сателитно изображение на село Скалско.	128
Фигура 70. Сателитно изображение на село Славейково.	129
Фигура 71. Сателитно изображение на село Соколово.	129
Фигура 72. Сателитно изображение на село Станча.	130
Фигура 73. Сателитно изображение на село Сухолоевци.	130
Фигура 74. Сателитно изображение на село Сяровци.	131
Фигура 75. Сателитно изображение на село Туркинча.	131
Фигура 76. Сателитно изображение на село Царева ливада.	132
Фигура 77. Сателитно изображение на село Чуково.	132

Фигура 78. Сателитно изображение на село Шушня.	133
Фигура 79. Сателитно изображение на село Янтра.	133
Фигура 80. Национални културни коридори; /Източник: Национална концепция за пространствено развитие/.	135
Фигура 81. Национална схема на културните маршрути в Република България,	136
Фигура 82. Западен Трансбалкански път	137
Фигура 83. Национална схема на културните маршрути в Република България.	138
Фигура 84. Община Дряново; Брой културни ценности според научната и културната област, към която се отнасят.....	139
Фигура 85. Община Дряново; Брой културни ценности според категорията	139
Фигура 86. Община Дряново; Брой културни ценности според статута.....	140
Фигура 87. Реализирани туристически нощувки в община Дряново за 2012– 2024 г. .	149
Фигура 88. Брой туристи в община Дряново за 2020 – 2024 г.....	149
Фигура 89. Екологичен статус на повърхностните водни тела на Северен централен регион.....	153
Фигура 90. Химичен статус на повърхностните водни тела в Северен централен регион	154
Фигура 91. Почви в региона на Област Габрово.....	158
Фигура 92. Опорен план на собствеността.	176
Фигура 93. Прогноза за броя на населението на община Дряново през 2040 г. I вариант /при хипотеза за конвергентност/.	180
Фигура 94. Прогноза за броя на населението на община Дряново през 2040 г. II вариант /относително ускоряване/.	181
Фигура 95. Прогноза за броя на населението на община Дряново през 2040 г. III вариант /относително забавяне/.	182
Фигура 96. Пространствено разположение на проектните терени за Предимствено производствени зони Пп1 на територията на общината.	184
Фигура 97. Пространствено разположение на проектните терени земеделска земя с възможност за застрояване за неземеделски нужди Сср на територията на община Дряново.	185
Фигура 98. Селищна структура и обитаване.	190
Фигура 99. Пространствено разположение на проектните терени за жилищни зони Жм1 на територията на общината.	191
Фигура 100. Пространствено разположение на проектните терени за гробищни паркове Тгп1 на територията на общината.	193

ТАБЛИЦИ

Таблица 1: Списък на вековните дървета на територията на община Дряново.....	37
Таблица 2: Възрастова структура на населението в община Дряново, гр. Дряново и селата за периода 2021г.....	41
Таблица 3: Възрастова структура на населението в община Дряново, гр. Дряново и селата за периода 2018-2021 г.....	42
Таблица 4: Възрастова структура на населението в община Дряново, гр. Дряново и селата за периода 2020-2021г.....	43
Таблица 5: Население по етническа група в община Дряново и град Дряново към 01.02.2011 г.....	43
Таблица 6: Живородени, умрели и естествен прираст в община Дряново за 2018-2021 г. Коефициенти на раждаемост и смъртност за община Дряново	45
Таблица 7: Механичен прираст, заселени и изселени лица в община Дряново за 2018-2021 г.....	46
Таблица 8: Трудови мигранти по направление на миграцията в Община Дряново	53
Таблица 9: Брой жители по населени места в община Дряново за период 2022-2024г. .	55
Таблица 10: Население под, във и над трудоспособна възраст в Община Дряново за периода 2021-2023г., в %.....	60
Таблица 11: Население по възраст в община Дряново към 31.12.2023 г.....	61
Таблица 12: Медицински персонал и население на един лекар в община Дряново	63
Таблица 13: Недвижимо културно – историческо наследство – военни паметници.....	68
Таблица 14: Недвижимо културно – историческо наследство	70
Таблица 15: Археологични обекти – Община Дряново.....	79
Таблица 16: Жилищни сгради по вид на сграда.....	134
Таблица 17: Жилищни сгради по конструкция на сградата.....	134
Таблица 18: Брой на обектите според вида на местата на настаняване:.....	148
Таблица 19: Източници на водоснабдяване по населени места в Община Дряново.....	155
Таблица 20: Извършвани ремонтни дейности по общинската водопроводна мрежа ...	156
Таблица 21: Производствени обекти с пречиствателни станции на територията на община Дряново.....	157
Таблица 22: Списък на свлачищата в община Дряново, регистрирани от „ГЕОЗАЩИТА ЕООД“ – клон ПЛЕВЕН към 30.06.2024.	159
Таблица 23: Списък километрично положение на републиканските пътища на територията на община Дряново	161
Таблица 24: Километричните положения на границите на населените места.....	162
Таблица 25: Справка за състоянието на пътните настилки по републиканските пътища на територията на Община Дряново – 2023 година	164
Таблица 26: Средно-деноношна годишна интензивност на автомобилното движение път I-5 за 2019-2023 година:	165
Таблица 27: Обитавани жилища по наличие на канализация и местонамиране.....	166
Таблица 28: Обитавани жилища по източник на водоснабдяване и местонамиране	167
Таблица 29: Списък на водоизточници за водоснабдителни системи на Община Дряново.....	168
Таблица 30: Подадени и фактурирани водни количества по населени места за 2024 г.	169

Таблица 31: Електроразпределителна мрежа на община Дряново	171
Таблица 32: Баланс на територията.....	174
Таблица 33. Структурата на вида собственост в общината.	176
Таблица 34: Баланс на територията – проект	196

СПИСЪК ГРАФИЧНИ МАТЕРИАЛИ – ОУПО ДРЯНОВО

М 1:25 000	1. Опорен план
М 1:50 000	2. Опорен план на собствеността
М 1:50 000	3. Топографска карта
М 1:50 000	4. Транспортна мрежа
М 1:250 000	5. Регионални условия и връзки на община Дряново в Северен централен район на планиране на Република България
М 1:100 000	6. Обхват на ОУП на Община Дряново в Територията на Област Габрово
М 1:50 000	7. Елементи на националната екологична мрежа
М 1:50 000	8. Защитени територии в обхвата на ЗКН
М 1:25 000	9.1 Прогноза за социално-икономическо и пространствено развитие
М 1:10 000	9.2 Прогноза за социално-икономическо и пространствено развитие – детайл гр. Дряново
М 1:50 000	10. Инженерна инфраструктура Електроснабдяване
М 1:50 000	11. Инженерна инфраструктура ВиК
М 1:50 000	12. Селищна структура и обитаване

СЪКРАЩЕНИЯ

АИС-АКБ	Автоматизирана информационна система-Археологическа карта на България
БКТП	Бетонна комплектна трансформаторна подстанция
БНР	Българско национално радио
ГИС	Географска информационна система
ГКПП	Гранично контролен-пропускателен пункт
ГПСОВ	Главна пречиствателна станция за отпадни води
ДВ	Държавен вестник
ДГС	Държавно горско стопанство
ДФФ	Държавен горски фонд
ЕЕСМ	Единната електронна съобщителна мрежа
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗИДЗУТ	Закона за изменение и допълнение на Закона за устройство на територията
ЗКН	Закон за културно наследство
ЗРП	Застроителен и регулационен план
ЗРР	Закон за регионално развитие
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ИА ЕСМИС	Изпълнителна агенция електронни съобщителни мрежи и информационни системи
ИАОС	Изпълнителна агенция околна среда
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КН	Културно наследство
КРС	Комисия за Регулиране на Съобщенията
КСП	Канализационна помпена станция
КТП	Комплектна трансформаторна подстанции
МВР	Министерство на вътрешните работи
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройство
МТБ	Материално техническа база
НАИМ-БАН	Национален археологически институт с музей към Българска академия на науките
НАРЕДБА №12	Наредба 12 от 18.06.2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване.
НАРЕДБА №4	Наредба 4 от 14.09.2012 г. за характеризирание на повърхностните води, се наблюдава запазване на състоянието на водното тяло, т.е. много добро екологично и добро химическото състояние.
НАРЕДБА №8	Наредба №8 за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове
НАРЕДБА №Н-2	НАРЕДБА № Н-2 от 6.04.2011 г. за създаване, поддържане и предоставяне на информацията от автоматизирана информационна система "Археологическа карта на България
НИНКН	Национален институт за недвижимо културно наследство

НКН	Недвижимо културно наследство
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НКЦ	Недвижими културни ценности
НСИ	Национален статистически институт
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
НУ	Начално училище
ОВОС	Оценка за въздействие върху околната среда
ОДЗ	Обединено детско заведение
ОЕСУТ	Общински експертен съвет по устройство на територията
ОУ	Образователно училище
ОУП	Общ устройствен план
ОУПО	Общ устройствен план на общината
ПГГСД	Професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване
ПГСЕУ	Професионална гимназия по строителство, електротехника и услуги
ПОРН	Потенциалната оценка на риска от наводнения
ПРЗ	План за регулация и застрояване
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПУП	Подробен устройствен план
ПУРЪ	
ПФК	Професионален футболен клуб
РДГ	
РИОКОЗ	Регионалната инспекция за опазване и контрол на общественото здраве
РИОСВ	Районна инспекция по околна среда и водите
РОУКАВ	Районите /агломерациите/ за оценка и управление качеството на атмосферния въздух
РП	Републикански път
РПМ	Републиканска пътна мрежа
С. П.	Строителен полигон
СОУ	Средно образователно училище
ТБО	Твърди битови отпадъци
УПИ	Урегулиран поземлен имот
ФПЧ	Фини прахови частици
ЦДГ	Целодневна детска градина
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦСМП	Център за спешна медицинска помощ
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция

I. ВЪВЕДЕНИЕ ОУПО

Настоящият ОУПО Дряново е разработен на основа изпълнение на Договор № 94/21.02.19 г. г. с предмет: „Изработване на общ устройствен план на община Дряново“, сключен между Обединение "Про Консулт Дряново" ДЗЗД и Община Дряново.

За територията на общината са влезли в сила и предстоят да бъдат актуализирани система от документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие по смисъла на Закона за регионално развитие. Реализациите на предвижданията на тези стратегически документи, в т. ч. и тяхното евентуално финансиране по оперативни програми на ЕС, се нуждаят от актуална и адекватна устройствена планова основа. За осигуряване на такава основа, ЗУТ регламентира възможността за изработване на ОУПО, който обхваща населените места в общината и техните землища. Същността на този планов документ е дефинирано подробно в чл. 106 от ЗУТ.

Ръководството на Община Дряново оценява потребността от изработване на ОУПО като основа на бъдещото управление на територията на общината. Настоящият проект е разработен в съответствие със стратегическата рамка за регионално развитие на Североизточна България, област Габрово, община Дряново и законовата нормативната уредба в тази сфера като спазва изискванията, дефинирани в Техническото задание на Възложителя.

Информационно-техническа основа за изработване на ОУПО

От основно значение за разработването и апробацията на ОУПО е осигуряването и използването на максимално актуална информация, отразяваща достатъчно точно текущата ситуация и тенденции. Дейността по информационното осигуряване има няколко основни аспекта, които ще спомогнат както за изработването на ОУПО, така и в бъдещето му управление и реализация.:

- Анализиране на различните заинтересовани страни към изготвянето на ОУПО Дряново и техните нужди.
- Намиране и организиране на необходимите изходни данни за анализа с цел създаване на система от териториални социално-икономически индикатори. Тъй като информационната обезпеченост на анализа е от критично значение за успешното изпълнение на договора, е необходимо да бъдат внимателно проучени и оценени

изходните данни и да бъдат идентифицирани информационните дефицити и недостатъците в качеството на данните. За целта е създаден работен механизъм за анализ на информационната безопасност. С помощта на този инструмент се създаде основата за събиране, оценка и обработка на източници на данни и информация и индикатори при осъществяването на дейностите по проекта.

- Фактическото събиране, обработка и интеграция на необходимите данни в централизираната географска база, част от специално разработеното за целите на управление и реализация на ОУПО специализирано ГИС приложение. То служи също както като платформа за събиране и анализ на данни и генериране на информация, така и за осигуряване на широк достъп до информационните ресурси, разработения ОУПО Дряново и неговото управление.

II. ПОДХОД И МЕТОДОЛОГИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ОУП

При разработването на отделните фази на ОУПО са използвани всички методи заложен в техническото задание за изработване на ОУПО Дряново като са използвани следните водещи методи от практиката, наложили се в областта на устройственото и териториално планиране, в това число:

- **Камерален метод /desk research/** като основен метод за набиране на публикувана и непубликувана статистическа информация, литературни източници, специализирана информация на ниско териториално ниво /общини, отделни населени места, ведомствени научни разработки и документи и други/;

- **Наблюдение и проучване** – извършено от екипа на място и в Интернет, получаване на информация от източници, събиране на познания, мнения, опит и предложения;

- **Сравнение** – сравняване на данни, факти, показатели и резултати от наблюдението и проучването и на тяхна база изводи и формулировки в проектното решение;

- **Система от аналитични методи**, между които **системно-структурен анализ, документален анализ, многомерни статистически методи /кълъстерен и факторен**

анализ/ и сравнителен анализ на аналогични примери от националната и световна практика.

- **Анализиране и Синтезиране** на резултатите от наземни и надземни изследвания.
- **Списъци и матрици на планирани мерки в стратегическите документи** за национално, регионално, общинско развитие, национални секторни стратегии; стратегии на ЕС, други официални документи, съдържащи политики, които включват плановия хоризонт до 2020 г.
- **Индексен метод** - сравняване равнището на даден статистически показател към момента и неговото равнище в минал период или към равнище на минало време, прието за база;
- **Методи за геопространствен анализ**, което включва използване на съвременните средства на географските информационни системи за анализ и обработка на геопространствени данни;
- **Генериране на идеи** за бъдещото развитие и за разработване на сценарии за териториалното обвързване на идеите с приоритетите от различни стратегически документи и програми за развитие на общината и областта;
- **Прогнозни методи** за определяне на насоките на развитие на демографските ресурси, икономическото развитие, работната сила, социалната инфраструктура;
- **Класификационни методи** за формиране на различни типологии за целите на анализа и политиките;
- **Експертни консултации** в процеса на разработване на предложенията и вземането на решения;
- **Метод на експертните оценки** във всички етапи на разработката. Задължително се прилагат в случаите, в които е необходимо да се редуцира субективността – при оценка на потенциала, при анализа на въздействията и др.;
- **Метод на пространствените сценарии;**
- **Групово вземане на решение** за избор на алтернатива на основата на конструктивен диалог, решаване на конфликтите и постигане на консенсус;
- **Консултации** с държавни и местни институции и организации и водещи специалисти в областта на туризма, спорта, устройството на териториите и опазването на околната среда;

- **Графични методи** – за изобразяване на резултатите, фактите и тенденциите, ще се използват геометрически изображения на функционална зависимост с помощта на линии на равнината. ОУП да съдържа цветни карти, таблици, графики, фигури и схеми.

- **SWOT анализ** – анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите.

Методи, които ще бъдат използвани при проучванията и разработването на ОУПО в обобщен вид са предимно аналитично-синтезни /анализ и синтез/, различни статистически методи, системен, теренни, графични и описателни методи и др. Особено актуален на фона на протичащите в региона процеси и използваният процесуално-адаптивен подход.

Екипът на „Про Консулт Дряново“ ДЗЗД предвижда настоящата обществена поръчка да се изпълнява като интегриран проект, обединяващ всички дейности, необходими за постигането на очакваните от Възложителя резултати. Проектът се управлява в строго съответствие със съвременната теория и добра практика за управление на проекти с адаптирано обхващане на всички проектни процеси. В съответствие с характера на работа по изпълнение на поръчката. Проектът се разделя на логически и хронологично свързани етапи, които се изпълняват последователно, като където е допустимо и необходимо, се прилага припокриване на етапи с цел постигане на целите, свързани с времето като ресурс и изискванията /количествени и качествени/ към резултатите на всяка фаза /етап/.

Предлаганият изследователски подход и свързаната с него методология са разработени съгласно заложените в Техническото задание параметри относно обхвата на задачата за разработване на ОУПО Дряново, спецификата на целите на обществената поръчка и очакваните резултати и продукти от нейната успешна реализация. В тази връзка, методологията за разработване на ОУПО Дряново е разработена в съответствие с принципите и методите както на интегрираното устройствено планиране, така и на индикативното стратегическо планиране на териториалното развитие.

Най-общо, предлаганата от нас методологическа концепция за изработване на ОУПО Дряново е свързана с разработването на ефективен инструмент за интегрирано устройствено планиране, чрез който да се създадат необходимите предпоставки и условия за:

- **Динамично и комплексно развитие на общинската територия;**
- **Повишаване качеството на живот на местната общност;**

- **Подобряване условията за бизнес;**
- **Повишаване на инвестиционната атрактивност на общината;**
- **Устойчиво ползване на природните и поземлени ресурси;**
- **Опазване на биологичното разнообразие.**

Методологичната концепция за изработването на ОУПО Дряново има сложен композитен характер и включва в себе си елементи на интегрираното териториално планиране, на традиционното устройствено планиране и на класическата концепция на стратегическото планиране и управление на територията.

III. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

III. 1. Стратегическа цел

Стратегическа цел на ОУПО Дряново е да служи като управленски инструмент в планирането и устройствената политика на местната власт, като да създава оптимални пространствени и функционални структури и връзки за развитие, изграждане и комплексно устройство на цялата територия в хармонично единство на урбанизираните територии и на природните дадености, изхождайки от специфичните, регионални и местни условия.

III. 2. Специфични цели

Стратегическата цел на ОУПО Дряново ще се реализира чрез постигането на няколко групи специфични цели:

1. Идентифициране възможностите и ограниченията за развитие, като се изведат потенциалните ползи и ресурси и се предложат адекватни модели за тяхното ползване:

- Създаване на условия за развитие и обновяване на социално икономическия комплекс, така че да се осигури заетост на наличната и на потенциалната работна сила в общината;

- Предлагане на решения за ефективното използване на ресурсите и потенциалите на извън урбанизираната територия за целите на социално – икономическото развитие на общината.

2. Оценяване на регионалните връзки и контакти като се изведат възможните насоки на общи действия със съседни и други общини в постигането на общи цели:

- Анализ на транспортната инфраструктура и на настоящите и прогнозни потребности и предлагане на решение в съответствие с устройствената концепция /акценти – връзките с населените места в област Габрово и съседните области/;

- Извеждане на визия за устройствено развитие на общината на базата на интегриране на местните условия и възможности с тези от регионална значимост.

3. Развитие и трансформация на съществуващи и създаване на нови функции, както в населените места, така и в извън урбанизираните територии в обхвата на общината; предлагане на функционално дефиниране на населените места:

- Преразпределение на функции, което да осигури обживяване на населените места;
- Обединение на населените места в система и интегрирано управление на публичните услуги;

- Органично и функционално обвързване на град Дряново с останалите населени места в екологично, икономическо, художествено и културно отношение;

- Активизиране на малките населени места и формиране на по широк спектър на функции в тях;

- Формиране на „контактни зони” около населените места и зоната на активно влияние на туристическите активности.

IV. ОБХВАТ И ВРЕМЕВИ ХОРИЗОНТ НА ОУПО ДРЯНОВО

ОУПО Дряново е разработен в обхвата на цялата територия на общината с обща площ от 274.16 км², в т.ч. всички 63 населени места с техните землища, а именно: гр. Дряново, с. Балалея, с. Балванците, с. Банари, с. Билкини, с. Бучуковци, с. Ганчовец, с. Геня, с. Геша, с. Глушка, с. Гоздейка, с. Големи Българени, с. Горни Върпища, с. Горни Драгойча, с. Гостилница, с. Гърня, с. Денчевци, с. Джуровци, с. Длъгня, с. Добрените, с. Долни Върпища, с. Долни Драгойча, с. Доча, с. Дурча, с. Еленците, с. Зая, с. Игнатовци, с. Искра, с. Каломен, с. Караиванца, с. Катранджии, с. Керека, с. Косарка, с. Косилка, с.

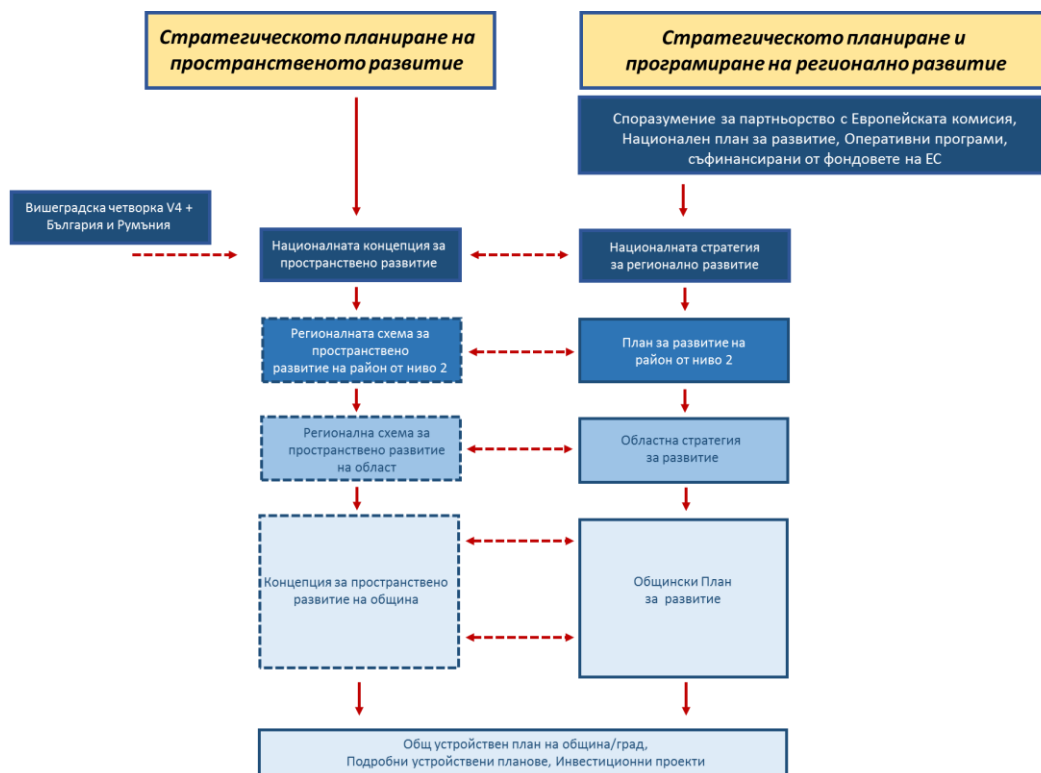
Крънча, с. Кукля, с. Куманите, с. Къртипъня, с. Малки Българени, с. Маноя, с. Муця, с. Нейчовци, с. Пейна, с. Петковци, с. Плачка, с. Пърша, с. Раданчето, с. Радовци, с. Ритя, с. Руня, с. Русиновци, с. Саласука, с. Скалско, с. Славейково, с. Соколово, с. Станча, с. Сухолоевци, с. Сяровци, с. Сяровци, с. Туркинча, с. Царева ливада, с. Чуково, с. Шушня, с. Янтра.

Съгласно чл. 17, ал. 3 на Наредба №8, ОУПО Дряново се изработва с прогнозен период от 15 – 20 години.

V. ОБВЪРЗАНОСТ НА ОУПО С НАДНАЦИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ И ПРОГРАМНИ ДОКУМЕНТИ, С ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ НА РЕГИОНАЛНО, ОБЛАСТНО И ОБЩИНСКО РАВНИЩЕ

Планирането и управлението на територията представлява сложен, динамичен и пространствено обусловен процес, който се задвижва от нуждите и желанията на местната общност, съобразява се с наличните ресурси и потенциали за развитие, структурира се в политики и стратегии за развитие и се прилага чрез конкретни модели за устройство на територията.

Разглеждана в този контекст задачата е изготвяне на ОУПО Дряново като документ, заемащ междинно йерархическо ниво и изпълняващ ролята на редуктор, осигурявайки плавен преход и конкретизация при реализирането на насоки, дефинирани от планови документи на стратегическо ниво, като се започне от Национална стратегия за регионално развитие през регионалните планове за развитие и областните стратегии към местното планиране на ниво община с общински план за развитие при реалното им прилагане на територията на общината. ОУП съдържа в себе си ясно дефинирани устройствени зони в рамките на територията с конкретни граници, предназначение и устройствени режими, изпълняващи залегналото в плановите документи от по-високо ниво.

Фигура 1. Място на ОУП в системата от документи за стратегическото планиране на пространственото развитие.

При разработване на аналитичната част на ОУП са отчетени тенденциите в развитието на територията на общината, както и предвижданите интервенции в действащите и предстоящите стратегически документи, имащи отношение към планирането и управлението на територията. Основните документи, които имат въздействие върху изработването на ОУП са следните:

- **Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г.**

Националната стратегия за регионално развитие е стратегически документ, който задава модела на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната. НСРР определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие и следи за тяхното постигане и взаимно допълване. Главната стратегическа цел на НСРР е „Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие, базирано на използване на местния потенциал и сближаване на районите в икономически, социален и териториален аспект“. ОУП следва да допринесе за реализацията на някой от стратегическите цели, заложиени в НСРР 2012-2022г., като

някой от тях са: „Балансирано териториално развитие чрез укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места“ и „Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез развитие и реализация на човешкия капитал“;

- **Национална концепция за пространствено развитие на Република България 2013-2025 г.**

Националната концепция за пространствено развитие е стратегически документ, определящ пространствено-устройствената основа за развитие и планиране на елементите на националната територия, с цел постигане на комплексно и интегрирано планиране за осъществяване не само на регионалното, но и на отделните социално-икономически секторни планирания на национално ниво, в контекста на общоевропейското пространствено развитие. Концепцията служи за подпомагане на различните секторни политики в различните йерархични нива, включително и на ниво град. НКПР дава визия за бъдещото пространствено развитие на територията през 2025г.;

- **Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за периода 2021-2027 г.**

Регионалният план за развитие на Северен централен район е планов средносрочен документ, задаващ цели и приоритети за устойчив растеж на регионално равнище. Той анализира силните и слабите страни на региона, неговите възможности за развитие, но и неговите слабости. Регионалният план анализира актуалните проблеми за всяко едно населено място, част от региона, и се стреми да прилага целенасочени политики, които да спомогнат за тяхното разрешаване. Осигурява достъп на информация и публичност, както и подпомага за развитието на местния потенциал, включвайки го в целите и приоритетите на района;

- **Областна стратегия за развитие на област Габрово за периода 2014-2020 г.**

Областната стратегия за развитие определя рамката за развитие и устройство на областта и е стратегически документ, който кореспондира с Регионалния план за развитие и общинските планове за развитие. Тази тясна взаимовръзка между отделните равнища на планиране и управление в страната е показател за синхрон и допълняемост при стратегическото целеполагане с оглед на регионалното развитие. Областната стратегия за развитие на Област Габрово има за цел „да се постигне висока степен на социално-икономическо развитие на област Габрово в условията на устойчиво и

балансирано развитие на районите в Република България“, както и „да се повиши териториалната свързаност и устойчивост за подобряване качеството на живот в област Габрово.“;

▪ **План за интегрирано развитие на община Дряново за периода 2021 -2027 г.**

Съгласно чл.13, ал.2 от ЗРР ПИРО осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

Като стратегически документ ПИРО обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за развитие, свързани със стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие на територията.

ПИРО се изработен за цялата територия на община Дряново, като формулираната визия за развитие е в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за периода 2021-2027 г. и доразвива и надгражда визията от общинския план за развитие (2014-2020 г.).

VI. НОРМАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА

С измененията в ЗУТ, обнародвани в ДВ, бр. 82 от 26.10.2012 г., бяха осъществени сериозни промени в системата на стратегическото планиране на територията. Въведена беше категорията „пространствено развитие“, която обхваща изготвянето и актуализацията на система от документи за пространствено развитие на национално, регионално и общинско ниво. Същите документи са пряко свързани със системата за регионално планиране и се разработват като отчитат обективните дадености и предимства на територията и съобразно принципите за балансирано устойчиво развитие, определят стратегическите цели, приоритети и мерки на политиката за интегрирано пространствено развитие.

Необходимостта от изготвяне на актуален ОУПО Дряново е продиктувана от няколко обстоятелства:

▪ С влизането в сила на ЗИД на ЗУТ /обн. ДВ, бр.82 от 26.10.2012г./ се поставят нови съществени изисквания към устройството на отделните видове територии и

значително се ограничават инвестиционните намерения на физически и юридически лица при липса на действащ ОУПО;

- Наличието на актуален ОУПО Дряново е условие и предпоставка за кандидатстване и получаване на финансиране по линия на оперативните програми на европейските структурни фондове;

- ОУПО ще създаде благоприятни условия за инвестиционно проектиране и строителство в община Дряново;

- ОУПО ще допринесе за по-ефективното планиране на общинската територия, при прилагането на интегриран подход за постигане на устойчиво развитие в перспектива.

- Правилата и нормативите за прилагане на ОУПО ще допринесат за неговото и на общината по-добро управление.

VII. ДИАГНОЗА / СИТУАЦИОНЕН АНАЛИЗ

VII. 1. РЕГИОНАЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА

VII. 1. 1. Местоположение на община Дряново и връзки със съседни територии

Община Дряново е разположена в Северна централна България, в източната част на област Габрово. На север и изток граничи с община Велико Търново, на юг с община Трявна, на югозапад с община Габрово и на запад с община Севлиево.

Общата площ на община Дряново е 248,5 км², което представлява близо 0,22 % от територията на страната и 12,28% от територията на област Габрово (2023 км²). Това ѝ отрежда последно място сред четирите общини в областта по този показател.

От общата площ на община Дряново, близо 63% е заета от земеделски територии, 28,8% - от горски територии, 0,8% - от водни площи, 1% са териториите, заети за транспорт и инфраструктура едва 6,00 % - от населени места и урбанизирани територии.

Цялата територия на община Дряново е формирана от землищата на 63 населени места: град Дряново - административен център на общината и 62 села – с. Балалея, с. Балванците, с. Банари, с. Билкини, с. Бучуковци, с. Ганчовец, с. Геня, с. Геша, с. Глушка, с. Гоздейка, с. Големи Българени, с. Горни Върпища, с. Горни Драгойча, с. Гостилница, с. Гърня, с. Денчевци, с. Джуровци, с. Длъгня, с. Добрените, с. Долни Върпища, с. Долни Драгойча, с. Доча, с. Дурча, с. Еленците, с. Зая, с. Игнатовци, с. Искра, с. Каломен, с. Караиванца, с. Катранджии, с. Керека, с. Косарка, с. Косилка, с. Крънча, с. Кукля, с. Куманите, с. Къртипъня, с. Малки Българени, с. Маноя, с. Муця, с. Нейчовци, с. Пейна, с. Петковци, с. Плачка, с. Пърша, с. Раданчето, с. Радовци, с. Ритя, с. Руня, с. Русиновци,

с. Саласука, с. Скалско, с. Славейково, с. Соколово, с. Станча, с. Сухолоевци, с. Сяровци, с. Сяровци, с. Туркинча, с. Царева ливада, с. Чуково, с. Шушня, с. Янтра.

Град Дряново се намира на 33 км югозападно от Габрово. Градът е застроен при надморска височина 230-300 м и заема площ от 28,1 км².

Географският релеф е ниско планински и хълмист.

Общата площ на община Дряново е 248,5 км², което представлява близо 0,22 % от територията на страната и 12,28% от територията на област Габрово (2023 км²). Това ѝ отрежда последно място сред четирите общини в областта по този показател.

От общата площ на община Дряново, близо 63% е заета от земеделски територии, 28,8% - от горски територии, 0,8% - от водни площи, 1% са териториите, заети за транспорт и инфраструктура едва 6,00 % - от населени места и урбанизирани територии.

VII. 1. 2. Регионален контекст - пространствени, икономически, социални, културни, екологични, комуникационни и други проблеми

Географското положение предопределя мястото на община Дряново спрямо формираната структура на националното пространство и в значителна степен обуславя характера на нейното териториално и икономическо развитие. В това отношение, територията на община Дряново може да се характеризира до голяма степен като териториална единица с ясно изразени периферни особености, които се отразяват както на модела на развитие на селищната мрежа, така и на спецификата на местната икономика и нейният потенциал. В така формираната териториална структура на общината, се е формирала една единствена урбанистична структура с градски характер, която с оглед наличните условия и ресурси, естествено попада в категорията „малки градове с микрорегионално значение за територията на група общини“.

Регионалният контекст на развитието на територията на общината се определя от няколко комплексно влияещи фактора, които могат да бъдат класифицирани в следните основни групи:

- Фактори, свързани с географското положение на общината: в това число централното ѝ разположение в рамките на област Габрово и в териториалната структура на северен централен район. Към тази група се отнася и природогеографската предопределеност на територията, както и свързаните с това климатични, хидрографски условия, формираната горска растителност, почвена покривка и др, които от своя страна се явяват и ресурси за развитие на местната икономика.

- Природогеографски условия и ресурси

- Особености в историческото развитие на територията.
- Административно-териториални- мястото и в административната структура на област Габрово.
- Традиционните връзки, които общината поддържа с областният център Габрово, което пряко влияе върху усвояването на ресурсите и установените модели на развитие на урбанистичната и икономически структури на общината.

Спецификата на територията на общината в географско и природно-ресурсно, в съчетание с наличния социално-икономически и геодемографски потенциал, естествено резултират в приоритетно развитие на добивни и преработващи отрасли, базирани на местни ресурси и суровини, както и съвременното социално-икономическо състояние на община Дряново се намира в пряка зависимост от наличните локални ресурси, историческо развитие, местоположение, транспортни връзки, макроикономически условия, активност на местното население и администрация и други. Икономиката на община Дряново е съсредоточена в промишлено-аграрния отрасъл. Водещи в икономическата структура на общината са тежката промишленост.

Специфична особеност на регионалния контекст, в който се развива територията на община Дряново е наличието на общински център като главна икономическа, социална и обслужваща сила и периферни малки селища без ключови функции. Общ модел за териториално развитие за областта, би позволил постигането на кумулативен растеж, ефект на мултипликатора /синергичен ефект/, при ефективното ползване на ресурсите, потенциалите и сравнителните предимства както на община Дряново, така и на съседните общини.

В резултат на глобализиращата се икономика, всички общини в агломерационното ядро Габрово - Дряново в една или друга степен страдат от замърсявания на въздуха.

В района на община Дряново действат крупни производствени мощности, които оказват съществено влияние върху екологичното състояние на почвите, водите и атмосферния въздух.

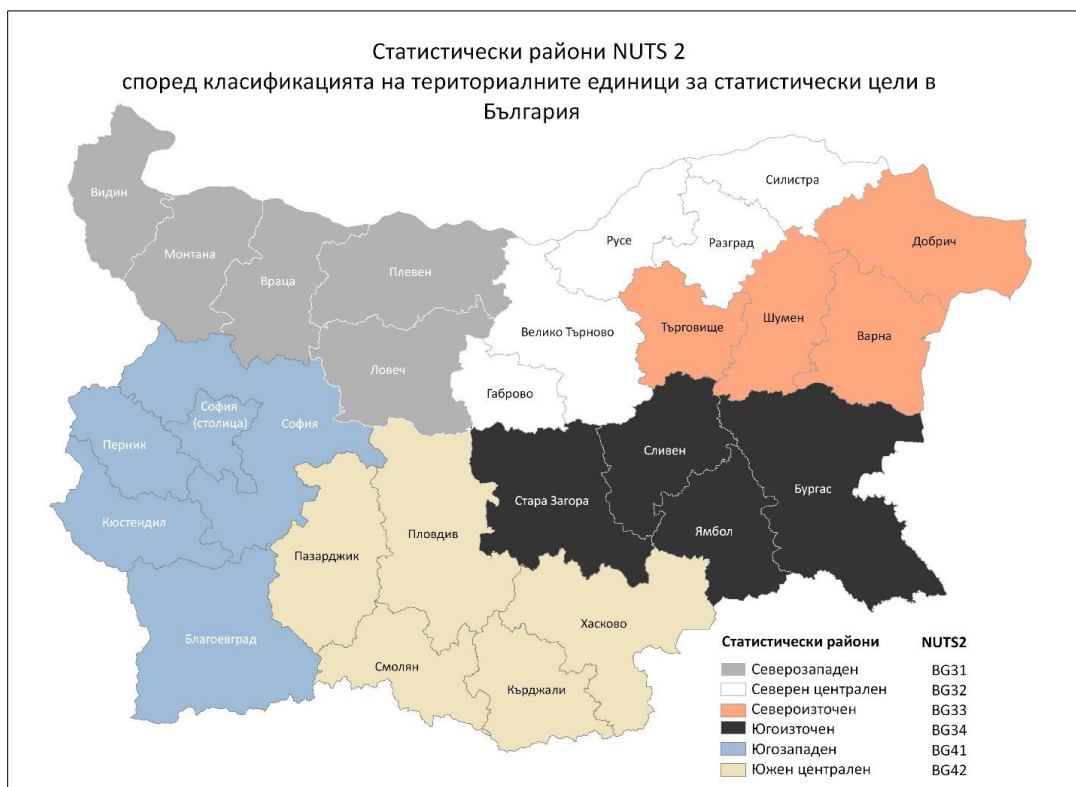
В община Дряново и съседната община Габрово са концентрирани основните индустриални замърсители на атмосферата в област Габрово и в Северен централен район за планиране.

Необходимите действия за подобряване на състоянието на околната среда на територията на община Дряново са обект на специализирани проучвания и планиране и са отразени в редица документи като Програма за опазване на околната среда и

устойчивото развитие на община Дряново (2009-2013), Програма за намаляване на нивата на замърсителите в атмосферния въздух и достигане на установените норми за вредни вещества (2011-2014)- поради постигане на нормите за вредни вещества през 2015 год. община Дряново е освободена от необходимостта да разработва програма за КАВ.

VII. 1. 3. Място на община Дряново в административно-териториалното делене

Община Дряново се намира в границите на „Северна Централна България” от ниво NUTS1, Северен Централен район за планиране от ниво NUTS 2 и е включена в административните граници на област Габрово ниво NUTS 3, съгласно общата класификация за статистически цели на териториалните единици NUTS и ЗРР на Република България.

Фигура 2. Статистически райони според класификацията на териториалните единици за статистически цели в България /NUTS 2/.

Общата площ на община Дряново (274.916 кв. км.), съставлява 13,53% от територията на област Габрово и около 1.84% от територията на Северния Централен район.

VII. 2. ИСТОРИКО-ГЕОГРАФСКО РАЗВИТИЕ – ОСОБЕНОСТИ В ПРОСТРАНСТВЕНОТО РАЗВИТИЕ

VII. 2. 1. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Дряново, китен и спокоен град, уютно сгушил се между гънките на Предбалкана, е възникнал на земи, пропити с история. Благоприятните природни дадености привлекли първобитните хора да се заселят в района още през средния период на старокаменната епоха (100 000 - 40 000 г. пр. Хр.). Пещерите, разположени в околностите на Дряново привличат туристи целогодишно. Но човекът от преди хиляди години, търсил пещерите като най-сигурно убежище против зверовете и суровата природа. Находките, открити в района на Дряновския манастир, са над 6000 и свидетелстват, че по тези места е имало живот още през праисторическата епоха. Двете пещери, разположени в скалите над манастира, са били дом и убежище за хора, живели преди десетки хиляди години. По време на разкопките в пещерите, правени неколkokратно от различни експедиции, са открити глинени фрагменти и съдове, шила от кости, предмети, изработени от рога на добитък, първобитни огнища. Фактът, че не са открити никакви метални предмети и допълнително направените проучвания, карат учените да смятат, че тук е имало хора още през епохата на Палеолита. Според археолозите, обитателите на пещерите при Дряновския манастир от преди 50 хиляди години са едни от първите заселници в Европа и най-ранни представители на човешката раса. Подобни останки са открити в общо 5 пещери в България. В голямата пещера, наречена „Андъка“, са намерени много следи и останки на животни - пещерен елен, див кон, носорог, хиена и пещерна мечка с размери над 3 метра, чиито челюсти днес са изложени в музей в Англия.

Следи от древни култури по този край има и от медно-каменната и бронзовата епоха, както и от Античността, когато тези поселения били тракийски. Около Дряново съществували редица крепости от различни периоди и култури, което се дължи не само на добрите природни условия, но и на важното му стратегическо положение. В околностите на града се намират подстъпите към пет старопланински прохода, които били с голямо значение през римската и ранновизантийската епоха.

Край днешното село Славейково възниква крепостта Дискодуратера (Двойната яка крепост). Тя била основана по времето на император Марк Аврелий (161-180 г. сл. Хр.) от гражданите на Аугуста Траяна (Стара Загора) и от обикновена крайпътна станция, се превърнала в едно в главните тържища в долнодунавските провинции. След нашествието

на готите, които разрушили намиращите се в района крепости, византийската укрепителна система била възстановена през 6 век и обхващала 8 крепости: Града и Боруна (Дряновски манастир), Липово градище (с. Муця), калетата при селата Янтра, Скалско и Маноя. Дряновските легенди разказват, че в XII в. твърдините са родови имения на владетелите от династия Асеновци и важна част от охранно - защитната линия на престолнината Търновград (Велико Търново). Укрепителните съоръжения на Града дори днес впечатляват с мащабите и мощните си зидове. В подножието на цитаделата на огромната крепост и резиденция на провинциален управител възникват средновековното селище и манастира "Св. Архангел Михаил".

На хълма над Дряновския манастир лежат останки на тракийска крепост, известна с името „Градът“, която, според някои историци, била най-голямата на Балканския полуостров и служила като главен опорен пункт срещу нашествия от варварски племена. След траките, крепостта остава наследство на римляни, византийци, славяни и българи. Данните сочат, че за последно е разрушавана от византийците, когато цар на българите бил Петър, син на Симеон Велики. Но веднага след победата на търновските братя Асеновци, крепостта е възстановена и става важен център за Второто българско царство.

Първото споменаване на името Дряново в исторически документ датира от 1470 г. Според османските данъчни регистри от втората половина на XV в. градът е бил вакъф (освободена от данъци, наследствена земя) на видния военачалник, с ранг на съвладетел на Европейските области на империята и мюлков господар Касъм паша. Статут на град, Дряново получава към 1869 г., когато става и център на нахия (околия). Дряновци участват активно в Априлското въстание 1876 г. В Дряновския манастир се води битката на четниците на Бачо Киро и Поп Харитон с многобройния турски аскер. След 9-дневна тежка битка, българската чета е победена, църквите разграбени и опожарени, а земята на това свято място - пропита с кръвта на четниците. Освобождението на Дряново настъпва на 12 юли 1877 г. До днес този разгром над смелите ни предци се помни и се отбелязва тържествено всяка година в средата на месец май.

След освобождението на територията на общината възникват няколко големи фабрики: тютюневата фабрика на братя Шишкови (през 1896 г. се нарежда на 1-во място по производство и печалба сред десетте тютюневи фабрики в окръга), бонбонената

фабрика на братя Мутафчиеви, Акционерно дружество "Здравина", преобразувано в Първа българска вагонна фабрика.

През 1930 г. Дряново е обявен за планински курорт.

VII. 2. 2. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

VII. 2. 2. 1. Физико-географско райониране и ландшафтни характеристики

Спрямо административно-териториалното деление на Република България, община Дряново се включва в състава на област Габрово. Разположена е в южната част на Северен централен район за планиране. Граничи с общините Трявна, Габрово, Севлиево и Велико Търново.

Административният център град Дряново отстои на 22 км от областния център град Габрово, на 24 км от административния център на област Велико Търново и на 212 км от българската столица София. Най-близката столица до града е Букурещ (201 км). През общината минава първокласен път Е-85, който свързва основни икономически центрове: Русе – Велико Търново – Габрово – Шипка – Казанлък – Стара Загора. През територията на общината преминава и основната железопътна артерия, свързваща Северна и Южна България: Русе – Горна Оряховица – Дъбово – Стара Загора – Подкова. Най-близкото летище се намира на 40 км. разстояние в град Горна Оряховица.

Община Дряново е разположена на площ от 248,3 км², което е близо 0,22 % от територията на страната. От общата ѝ площ близо 60% е заета от земеделски територии, 32% - от горски територии, 6% - от водни площи, 1% са териториите, заети за транспорт и инфраструктура и едва 0,6 % - от населени места и урбанизирани територии.

VII. 2. 2. 2. Релеф

Релефът в община Дряново се определя от геоложкото развитие на Предбалканския физикогеографски район. Според природно-географската подялба на България, общината попада в Средната подобласт на Предбалкана. Релефът е разнообразен, силно разчленен и пресечен. Наблюдават се поредица от долини, прорязани от дерета и оврази, тесни ридове и била със стръмни склонове. Надморската височина варира от 180 м. н. в. до 640 м. н. в. Хоризонталното разчленение на релефа варира от 1,5 до 3 км., а

вертикалното от 100 до 200 м. Най-високата точка е „Минин чукар” с надморска височина 704 м., разполовена на платовидното възвишение „Стражата”.

Общината е разположена върху карстов терен, определящ наличието на множество пещери, понори, въртопи и кари. Оформени са група от пещери („Андъка“ и „Поличките“), от които с най-голямо значение е „Бачо Киро“.

Административният център на общината се характеризира с линейна конфигурация, разположен по долината на р. Дряновска. Надморската му височина е от 234 до 300 м. Градът е обграден от множество ридове и хълмове.

Територията на общината се пресича от Дряновската река и нейният приток - река Андъка, които проломяват Страженското възвишение, образувайки живописни и трудно проходими проломи. Реката се всича силно в баремските варовици и формира скаровидна долина.

Община Дряново е разположена в територията на младонагънатата морфоструктурата на Балканидите. Тя се състои от три надлъжно разположени части: Предбалкан, Старопланинска верига и Средногорие. Община Дряново попада в частта на Предбалкана, който е изграден редица правилни антиклинали и синклинални гънки, формиращи т. нар. юротипен релеф. Планинският релеф тук е слабо разчленен.

За геоложкия (литолого - статиграфски) строеж на тази територия са характерни глинесто – теригенно – карбонатните седименти от ранната креда.

Във връзка с геоморфоложкото райониране общината е разположена в провинция на активната Мизийска платформена окрайнина в Старопланинската област. Районът, в който се намира е Тетевенско – Еленски.

Община Дряново попада в периферията на Горнооряховската сеизмична зона. Магнитутни нива, които може да се очакват върху земната повърхност тук са от VII- VIII степен по скалата на Медведев – Шпонхойер – Карник. Най-силно влияние на сеизмичната обстановка се прогнозира в град Дряново и селата Скалско, Гостилица и Радовци.

VII. 2. 2. 3. Климат

Климатът в общината е умерено-континентален. Лятото е горещо със средна юлска температура около 21° С, а зимата е студена със средна януарска температура 1,3° С. Средната годишна температура е 10° С. Преобладават западните, северозападните и североизточни ветрове, ориентирани по речните долини. Средната скорост на вятъра е

около 1 м/сек. Има наличие на прояви на някои местни типове вятър – планинско-долинен и бора. При южните ветрове снегът бързо се топи и заедно със стичащите се води и пролетни валежи понякога причиняват големи наводнения. Реките Дряновска и Янтра често излизат от коритата си. През лятото при издигането на въздушните маси в Предбалкана, обикновено се поражда мощна гръмотевично – дъждовна облачност.

Валежите са с летен максимум, зимен минимум и средногодишен обем от 750 мм. Най-много валежи падат през месеците май-юни, а най-малко през месеците януари и февруари. Районът се характеризира с най-висока за страната годишна продължителност на слънчевото греене и липсващи мъгливи дни. Издигането на настъпващите неустойчиви въздушни маси през лятното време са причина за развитието на гръмотевично-дъждовна облачност, която поражда поройни валежи и градушка. Този характер на летните валежи се отразява неблагоприятно върху климата и става причина за интензивните ерозионни процеси по склоновете, както и за прииждането на реките.

VII. 2. 2. 4. Полезни изкопаеми

Община Дряново е сравнително бедна на полезни изкопаеми. Съществуват няколко строителни кариери, основно за камъни. Едва 138 дка от територията на общината е за добив на полезни изкопаеми и кариери, което е около 0,05 % от общата ѝ площ. По настоящем действаща е само една кариера в село Скалско.

VII. 2. 2. 5. Хидрографска мрежа

Съчетанието между релеф, климат, скален състав, почви и растителност са основни фактори за формирането и териториалното разпределение на водите в община Дряново.

Дебитът на реките е малък, с дъждовно-снежен режим – с пролетен максимум и есенен минимум на оттока. Но в сравнение с останалите райони на Предбалкана е с по-голяма водност, което се дължи на специфичните геолого – морфоложки и климатични особености. Засилването на поройността и ерозионните процеси по поречията на реките е вследствие от пролетните дъждове и бързото топене на снежната покривка.

Дебитът на реките е малък, с дъждовно-снежен режим – с пролетен максимум и есенен минимум на оттока. Средногодишният брой на приижданията е между 40 и 50 дни.

Водите са важен елемент на природно-географската характеристика, който оказва влияние върху останалите елементи. Те имат значение както за формиране на релефа и природните условия, така и върху живота и стопанската дейност на хората.

Оказват влияние на водоснабдеността на селищата, изкуственото напояване и производството на електроенергия.

По отношение на водните ресурси, територията се отнася към хидроложката област с умереноконтинентално климатично влияние. По територията на общината протичат реките Янтра, Дряновска и техните многобройни притоци, от които Андъка, Рамадана, Мала дрянка и други. Те попадат в Черноморската отточна област като притоци на река Дунав. Река Янтра (286 км.) е втора по големина река на Дунавската водосборна област в България. Тя се използва за напояване и отделни промишлени дейности. На река Янтра са изградени две водни електрически централи - ВЕЦ „Янтра” и ВЕЦ „Каломен”.

На голяма дълбочина край речните тераси има наличие на подпочвени води. Тяхната минерализация варира на места между 200 – 1000 mg/dm³, а твърдостта им е средна. На територията на общината са известни два минерални извора - в близост до селата Чуково и Маноя. Поради малкия и силно променлив през различите сезони дебит (0,5 л/сек) изворите не са регистрирани като значими.

VII. 2. 2. 6. Почви

По територията на община Дряново не се наблюдава голямо почвено разнообразие. Основната преобладаващата почвена покривка е от сиви горски почви. Сивите горски почви се образуват в условията на умереноконтинентален климат и имат ясно изразен хумусен хоризонт. Притежават неблагоприятни физикомеханични свойства. Почвеният пласт е тънък с пепеляв цвят.

По долините на реките има наличие на алувиални и делувиялни почви, предимно по поречието на река Янтра и река Дряновска. Намират се на заливните тераси на реките и са богати на скални материали и хумусни вещества. На места се наблюдава присъствие на хумусно-карбонатни почви (рендзини).

VII. 2. 2. 7. Растителен и животински свят

Флората по територията на община Дряново е представена от дървесна храстовидна растителност, пасища и ливади. Тя обхваща пояса на ксеротермните гори. Преобладават

широколистни гори и смесени гори. От горите изобилстват дъб, цер, бук, бряст, габър, явор, осен. От иглолистните представители са бор и ела. От храстовите съобщества преобладават тези на смрадликата, дрян, глог, шипка, трън. Различните природо-географски елементи като релеф, почвен състав, подпочвени и речни води създават чудесна предпоставка за отглеждане на орехи, сливи, череша, вишни, праскови. Добри са условията за развъждане на лоза.

По теченията на реките са разпространени върба и топола. Тревната растителност е представена от садина, полевица, ливадина и др.

Поради карстовия релеф на определени места в общината се създава предпоставка за наличие на средиземноморски тип растителност като бадем, космат дъб и т.н.

Фауната в община Дряново е от евросибирски и европейски тип, докато средиземноморски видове има малко поради бариерната роля на Стара планина. Прямо зоогеографската подялба на България територията на общината включва в себе си части от Дунавския и Старопланинския район. По тази причина фауната е смесена и бива едновременно представена от равнинни и планински биологични видове.

Сред бозайниците най-популярни са благороден елен, сърна, див заек, дива свиня, сънливецът, язовецът и горската мишка, а сред приците - фазан, яребица, орел, сокол, скорци, дроздове и др.; прелетни птици - пъдпъдък, гълъб, гургулица. Това създава добри предпоставки за развитие на ловен туризъм. От местните фаунистични видове най-разпространени са златка, лисица, таралеж и др. Представители на влечугите тук са обикновената усойница, смокът-мишкар и слепокът. От земноводните най-често срещани са пъстрия дъждовник и алпийския тритон, а от безгръбначните - карпатски и северни пеперуди, паяци, бръмбъри.

VII. 3. ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

VII. 3. 1. Защитени територии по Закона за защитените територии

Биоразнообразието включва цялата жива природа на планетата в три основни нива на организация: 1) генетично – обхваща огромното разнообразие от генни комбинации във всички живи организми, 2) видово – включва видовете и разновидностите от всички групи живи организми и 3) екосистемно – обхваща не само разнообразието от живите организми в природата, но и сложните им взаимоотношения и разнообразни връзки

помежду им и със заобикалящата ги природа. Съгласно националното законодателство, в България биоразнообразието се опазва главно чрез Закона за защита на биологичното разнообразие, съгласно който биологичното разнообразие е неразделна част от националното богатство и опазването му е приоритет и задължение за държавните и общинските органи и гражданите. В тази връзка, задължение на община Дряново е и опазването на богатото за района биоразнообразие. Законът за защитените територии (доп., обн., ДВ бр.62 от 31.07.2007г.), урежда категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление. Съгласно закона, съществуват 6 вида защитени територии: резерват, национален парк, природна забележителност, поддържан резерват, природен парк и защитена местност. В територията на общината попадат следните такива:

Природна забележителност „Бачо Киро“ – пещера с площ 0.5 хектара, разположена в землището на с. Царева ливада, обявена със Заповед № 2810 от 10.10.1962г.;

Защитена местност „Дряновски манастир“ - с площ от 311,14 хектара, обхващащ територии от гр. Дряново, с. Геша и с. Царева ливада и създадена през 1973г. с цел опазване на характерни за района гори и защитена зона „Дряновски манастир“. Обявена съгласно Директивата за местообитанията по НАТУРА 2000 с площ от 2986,45 хка, заемаща части от землищата на гр. Дряново и селата Геша, Караиваница, Радовци, Скалско и Царева ливада. Защитената зона е създадена с цел опазване на важни местообитания на орхидеи (полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик), балкано-панонски, церово-горунови гори, мизийски гори от сребролистна липа и опазване популациите на широкоухия прилеп, остроухия нощник,

голям и малък подковонос, пъстрия пор, обикновената блатна костенурка, черната мряна, ручейния рак и др.;

Защитена зона по Директивата за местообитанията, която се допира до защитена зона по Директивата за птиците, съгласно НАТУРА 2000 „Дряновска река“ с площ от 187.62 хка и обхващаща поречните територии в землищата на гр. Дряново, с. Ганчовец, с. Геш, с. Дългня, с. Зая и с. Косарка. Основната цел на защитената зона е запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, в това число алувиални гори, панонски гори, мизийски букови гори и др. растителни съобщества, както и представителите на фауната в лицето на видри, дъглокрил прилеп и европейски вълк;

Защитена зона по Директивата за местообитанията „Река Янтра“ с площ от 13900, 41 хка и обхващаща площи от землищата на селата Гостилица, Каломен, Скалско, Славейково, Чуково и Янтра. Основните видове, които са предмет на опазване в тази зона, са панонски солени степи и солени блата, панонски льосови степни тревни съобщества, бисерна мида, ручеен рак, балканска кротушка, черна мряна, ивичест бибан и др.;

Защитена зона по директивата за местообитанията „Скалско“ с площ от 2192,3 хка и попадаща в землищата на селата Скалско и Янтра, създадена с цел опазване на низинни сенокосни ливани, дъбово – габърви гори, видра, лалугер, пъстър пор, ивичест смок, жълтокоремна бумка, черна мряна и др.

В допълнение, на територията на община Дряново са регистрирани следните вековни дървета:

Таблица 1: Списък на вековните дървета на територията на община Дряново

№	Природна забележителност – вековно дърво	Землище / местност	Обявена със заповед №
1	Зимен дъб	с. Славейково	851 / 10.08.1983 г.
2	Бряст	с. Гостилица	851 / 10.08.1983 г.
3	Зимен дъб	с. Петковци	1027 / 01.12.1982 г.
4	Цер	с. Малки Българени / Кръста	1027 / 01.12.1982 г.
5	Обикновен бук	с. Русиновци / Клатура	1027 / 01.12.1982 г.
6	Обикновен бук	с. Шушня / Ливадите	1027 / 01.12.1982 г.
7	Зимен дъб	с. Големи Българени / Копачетата	1027 / 01.12.1982 г.
8	Зимен дъб	с. Големи Българени / Друма	1027 / 01.12.1982 г.
9	Зимен дъб	с. Големи Българени / Друма	1027 / 01.12.1982 г.
10	Скоруша	с. Русиновци / Клатура	1027 / 01.12.1982 г.
11	Вековен дъб - благун	с. Долни Драгойча / Ливада	583 / 26.10.1981 г.
12	Зимен дъб	с. Краиванца / Корията	384 / 17.06.1980 г.
13	Зимен дъб	с. Каломен	657 / 13.10.1979 г.

VII. 3. 1. Защитени зони по Закона за биологичното разнообразие /„Натура 2000“/

На територията на община Дряново попадат четири защитени зони по Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. Те са част от общоевропейската екологична мрежа Натура 2000, чрез която се осъществява дългосрочната политика за опазване на околната среда и биологичното разнообразие в Европа. Защитените зони от Мрежата Натура 2000 покриват около 10% от територията на община Дряново.

Защитени зони по Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

- **BG0000263 Скалско**, включена в списъка на защитени зони, приети с Решение на МС №122/02.03.2007 год. /ДВ бр. 21/2007г./. Разположена е върху обща площ от 467,88 ха, на територията на община Дряново.
- **BG0000282 Дряновска река**, включена в списъка на защитени зони, приети с Решение на МС №122/02.03.2007 год. /ДВ бр. 21/2007г./. Разположена е върху обща площ от 86,75 ха, на територията на община Дряново.
- **BG0000214 Дряновски манастир**, включена в списъка на защитени зони, приети с Решение на МС №122/02.03.2007 год. /ДВ бр. 21/2007г./. Разположена е върху обща площ от 1431,54 ха, на територията на община Дряново.
- **BG0000610 река Янтра**, обявена със заповед №РД-401/12.07.2016г., обявена в /ДВ бр. 62/2016г./. включена в списъка на защитени зони, приети с Решение на МС №122/02.03.2007 год. /ДВ бр. 21/2007г./. Разположена е върху обща площ от 398,87 ха, на територията на община Дряново.

VII. 4. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

VII. 4. 1. Брой и гъстота на населението

Анализът на демографското развитие на община Дряново във всички негови аспекти е важен фактор за оценка на количествените параметри и на качествената характеристика на населението, които под влияние на естествените и социално-икономическите процеси се променят непрекъснато. От друга страна, оценката на демографския ресурс е фактор за развитие на икономиката и за планиране на социалната инфраструктура, необходима за обслужване на населението.

Динамиката в развитието на демографските процеси и измененията в структурите на населението през последните десетилетия оказват силно влияние върху основните

системи на обществото: икономическата, образователната, здравноосигурителната и системата за социална защита.

Множество фактори оказват влияние на геодемографската ситуация. Едни от най-съществените фактори са:

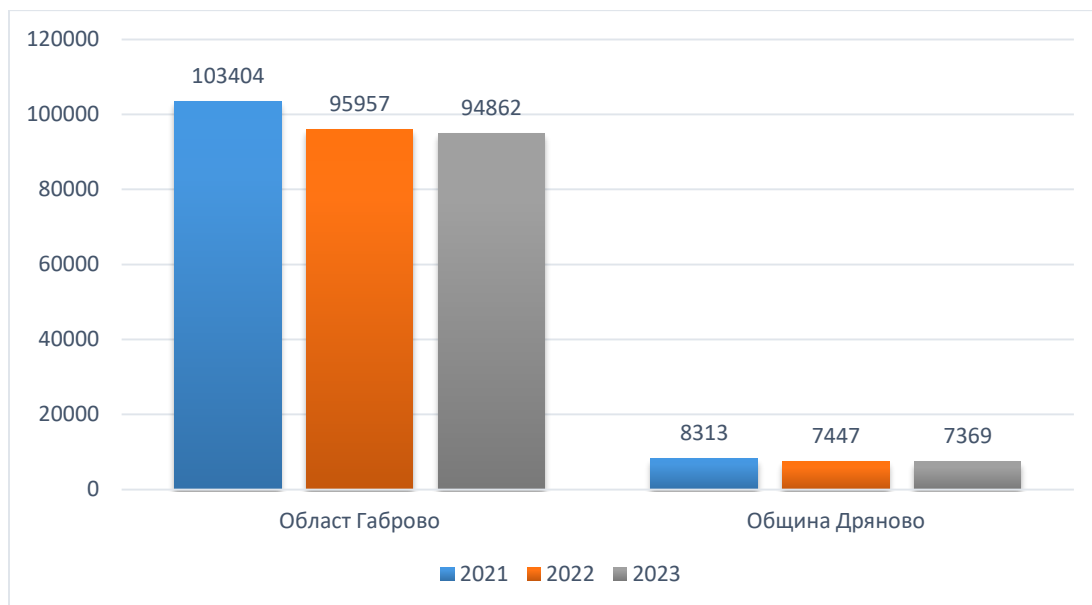
историко-културното, социално-икономическото и демографското развитие на областта и страната;

специфичното влияние на брачността, разводимостта, раждаемостта и смъртността, миграцията, полово-възрастовата, етническата, религиозната и образователните структури на населението, характерни за тази територия.

Текущата демографска ситуация в общината се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност.

Община Дряново се намира в административните граници на област Габрово. Населението на общината формира 8,03% от жителите на област Габрово към края на 2023г.

Фигура 3. Динамика на населението на ниво област Габрово и община Дряново, за периода 2021 – 2023г.¹

През периода 2021г. – 2023г. се запазва тенденцията за намаляване на населението, както на ниво област, така и на ниво община. Към 31.12.2023 г., населението в община Дряново е 7 369 жители. В сравнение с 2021г. то е намаляло с 11,36%, което е повече с 3% в сравнение с резултатите на ниво област Габрово (- 8,26%).

¹ Източник: НСИ

В общинския център гр. Дряново е концентрирано над 76,33% от населението, което през 2023г., наброява 5625 жители и се отчита намаляване спрямо 2021г. с минус 6,80%. Общо в селата живее 23,76% от населението на общината – 1744 души, при което се отчита много силен темп на намаляване от 20,94% спрямо 2021г., когато населението в селата е 2206 души. След общинския център гр. Дряново, най-населени са двете малки села или близо 10% от населението на общината. Към 2023г. в с. Царева ливада живеят 463 души и населението осезаемо е намаляло с над 15% спрямо 2021г., а в с. Гостилица живеят 287 души и населението се е увеличило с над 7% спрямо 2021г.

Фигура 4. Разпределение на населението в община Дряново по населени места, 2023г.²

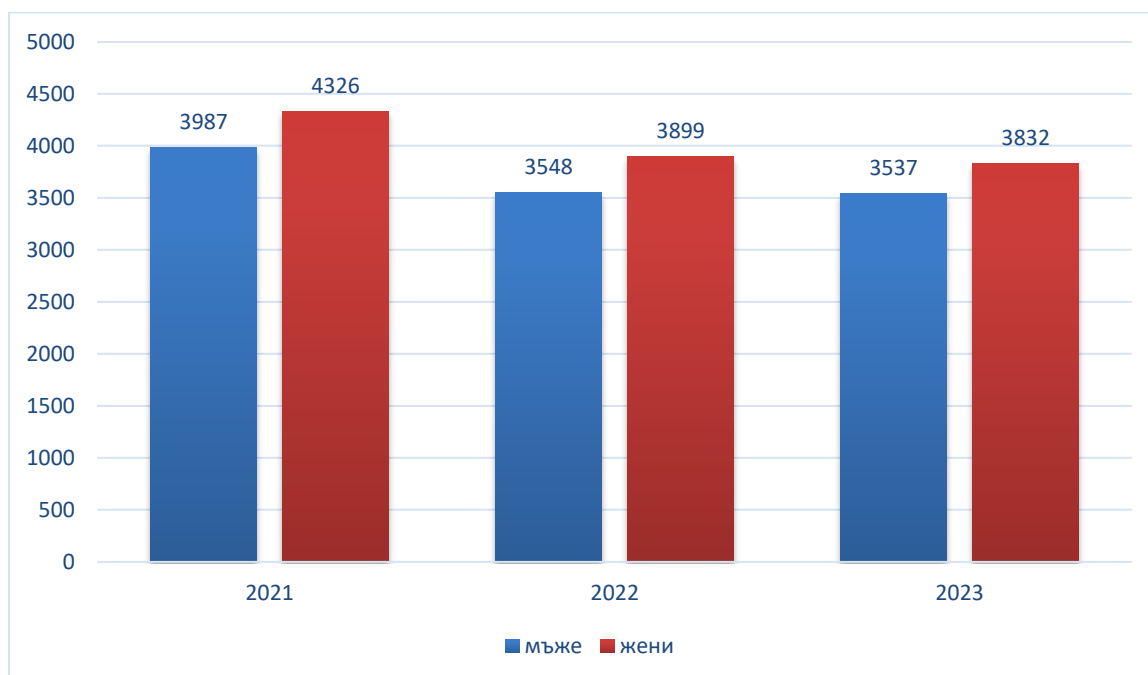
Много малките села се обитават от 12% от жителите на общината или 901 души, а селата под 10 души се обитават от 93 човека от общината или 1% от общото население.

VII. 4. 2. Полова структура

Структура на населението по пол: Разпределението на населението на територията на община Дряново по пол, показва превес на броя на жените – 52%, спрямо 48% на мъжете.

² Източник: НСИ

Фигура 5. Разпределение на населението по пол в община Дряново 2021-2023г.

VII. 4. 3. Възrastова структура

На следващата таблица е представена информацията за възрастната структура по пол на населението в община Дряново, град Дряново и селата в общината за периода 2021 г.

Таблица 2: Възрастна структура на населението в община Дряново, гр. Дряново и селата за периода 2021г.

възраст пол	общо	0 - 19			20 - 64			65 +		
		общо	град	село	общо	град	село	общо	град	село
общо	8 313	1 217	1 009	208	4 466	3 306	1 160	2 630	1 792	838
мъже	3 987	601	509	92	2 338	1 722	616	1 048	703	345
жени	4 326	616	500	116	2 128	1 584	544	1 582	1 089	493

Делът на младото население (до 19 г.) е същия както и през 2020 г. - 14,63 %, (средно за страната 19,19 % за 2021 г.).

Населението в средна възраст (20 – 64 г.) е намаляло спрямо преходната година - 53,72 % при 53,96 % за 2020 г. (средно за страната 59,44 % за 2021 г.).

Делът на възрастното население (над 65 г.) е се е увеличил спрямо преходната година - 31,63 % при 31,39 % за 2020 г. и е по-голям от средния за страната – 21,67 % за 2021 г.

Процесът на остаряване е по-силно изразен сред жените отколкото сред мъжете. Относителният дял на жените на възраст над 65 години е 59,84 % от всички на такава възраст. Средна продължителност на живот по местосъбитие за мъжете е 74 години , а при жените е 79,2 г.

Средната възраст в общината за 2021 г. е 49,7 г. при средна за страната 43,6 г., като при мъжете тя е 47,7 г. и при жените 51,7 г.

Таблица 3: Възрастова структура на населението в община Дряново, гр. Дряново и селата за периода 2018-2021 г.

Възр. групи	2018	2019	2020	2021	Разлика 2018 - 2021
Общо	8529	8396	8574	8313	-216
0-9	646	621	605	552	-94
10-19	609	626	650	665	56
20-29	647	598	591	571	-76
30-39	852	840	849	820	-32
40-49	1109	1085	1120	1081	-28
50-59	1285	1278	1356	1299	14
60-69	1464	1381	1418	1378	-86
70-79	1327	1373	1422	1383	56
80+	590	594	563	564	-26
в гр. Дряново	6553	6455	6271	6107	-446
0-9	546	523	494	458	-88
10-19	525	538	538	551	26
20-29	522	483	451	435	-87
30-39	696	694	656	639	-57
40-49	905	877	843	815	-90
50-59	971	965	989	941	-30
60-69	1088	1016	956	947	-141
70-79	906	955	968	943	37
80+	394	404	376	378	-16
В селата	1976	1941	2303	2206	230
0-9	100	98	111	94	-6
10-19	84	88	112	114	30
20-29	125	115	140	136	11
30-39	156	146	193	181	25
40-49	204	208	277	266	62
50-59	314	313	367	358	44
60-69	376	365	462	431	55
70-79	421	418	454	440	19
80+	196	190	187	186	-10

Източник: НСИ

В последната колона от таблицата е добавена информация за промяната на населението от 2018 до 2021 г. От таблицата е видно, че населението малко намалява от

2018 до 2021 година, с около 2,5 %. Намалението е главно за сметка на населението в гр. Дряново, докато населението в селата се увеличава.

Таблица 4: Възрастова структура на населението в община Дряново, гр. Дряново и селата за периода 2020-2021г.

Възр. групи	2020			2021		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
0-4	269	128	141	243	116	127
5-9	336	169	167	309	153	156
10-14	349	170	179	353	167	186
15-19	301	158	143	312	165	147
20-24	272	147	125	258	135	123
25-29	319	175	144	313	179	134
30-34	436	229	207	399	209	190
35-39	413	238	175	421	248	173
40-44	514	279	235	482	265	217
45-49	606	309	297	599	318	281
50-54	699	364	335	676	341	335
55-59	657	343	314	623	319	304
60-64	711	328	383	695	324	371
65-69	707	325	382	683	318	365
70-74	851	364	505	785	313	472
75-79	571	230	341	598	325	363
80+	563	180	383	564	182	382
общо	8574	4118	4456	8313	3987	4326

Източник: НСИ

VII. 4. 4. Етническа структура

Етническата принадлежност на жителите на общината е друга важна характеристика на населението. Етническата група представлява общност от лица, близки по произход, бит, култура и език. Най-голямата етническа група в община Дряново към 01.02.2011 г. е българската етническа група, състояща се от 8078 души, следвана от турската с 495 души и ромската с 261 души. Друга принадлежност са посочили 115 души, а 25 жители не се самоопределят към никаква етническа група. Не са налични данни за 711 жители на общината, които не са посочили етническата си принадлежност при преброяването.

Таблица 5: Население по етническа група в община Дряново и град Дряново към 01.02.2011 г.

Етническа група	Община Дряново	гр. Дряново
Общо	9685	7377
Българска	8078	6118

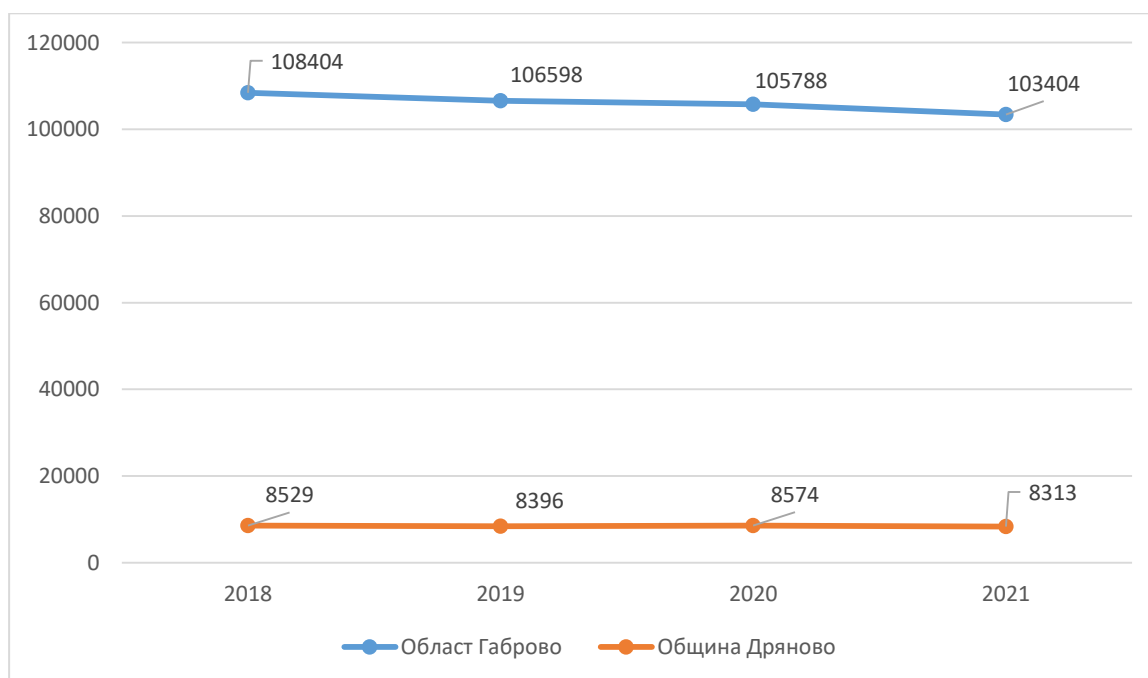
Турска	495	409
Ромска	261	166
Друга	115	10
Не се самоопределят	25	20
Непоказано	711	654

Източник: НСИ

VII. 4. 5. Възпроизводствен процес

Към 2021 г. населението в община Дряново представлява 8,04% от населението в област Габрово и 0,12% от населението на страната. От фигурата по-долу е видно, че населението на община Дряново следва тенденцията на намаляване в област Габрово, но с по-слаби темпове.

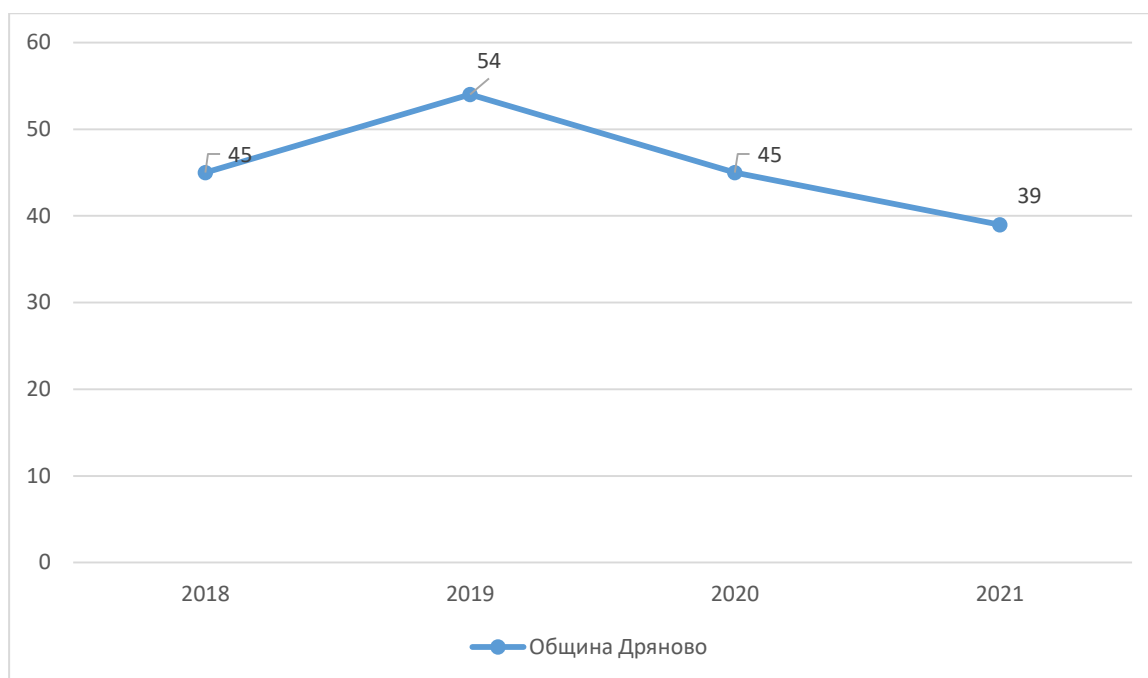
Фигура 6. Тенденции в промяна на населението в община Дряново и област Габрово за 2018-2021 г.

Източник: НСИ

По отношение на ражданията в община Дряново, броят родени деца е почти еднакъв през годините, като също следва тенденцията на намаляване с годините през периода 2018-2021 г. Само през 2019 г. ражданията в общината са с 9 повече от тези през 2018 г. Най-много деца в общината са родени през 2019 г.

Фигура 7. Раждания в община Дряново за 2018-2021 г.

Източник: НСИ

Естественият прираст в община и град Дряново е отрицателен за всяка година от периода 2018-2021 г. Най-много хора са починали в общината през 2020 г., а най-малко през 2019 г., което води до извода за влошени условия на живот на хората през годините от разглеждания период.

Таблица 6: Живородени, умрели и естествен прираст в община Дряново за 2018-2021 г. Коефициенти на раждаемост и смъртност за община Дряново

	Живородени			Коефициент на раждаемост	Умрели			Коефициент на смъртност	Естествен прираст
	Общо	Момчета	Момичета		Общо	Момчета	Момичета		
Община Дряново									
2018	45	21	24	5,1	210	116	94	24,6	-165
2019	54	26	28	6,3	176	89	87	21,0	-122
2020	45	27	18	5,2	278	127	151	32,4	-233
2021	39	19	20	4,7	277	148	129	33,3	-238

Източник: НСИ

VII. 4. 6. Механично движение на населението

Пряко влияние върху формирането на броя на населението в община Дряново, освен естественото движение на населението, оказва и външната миграция. Механичният прираст на населението е отрицателен през 2018 и 2021 г. с изключение на 2020 г. през която има положителен прираст, което прави общия механичен прираст на общината за

периода положителен. Най-много лица са се изселили от общината и от града през 2018 г. Данните са онагледени на следващата таблица и фигура.

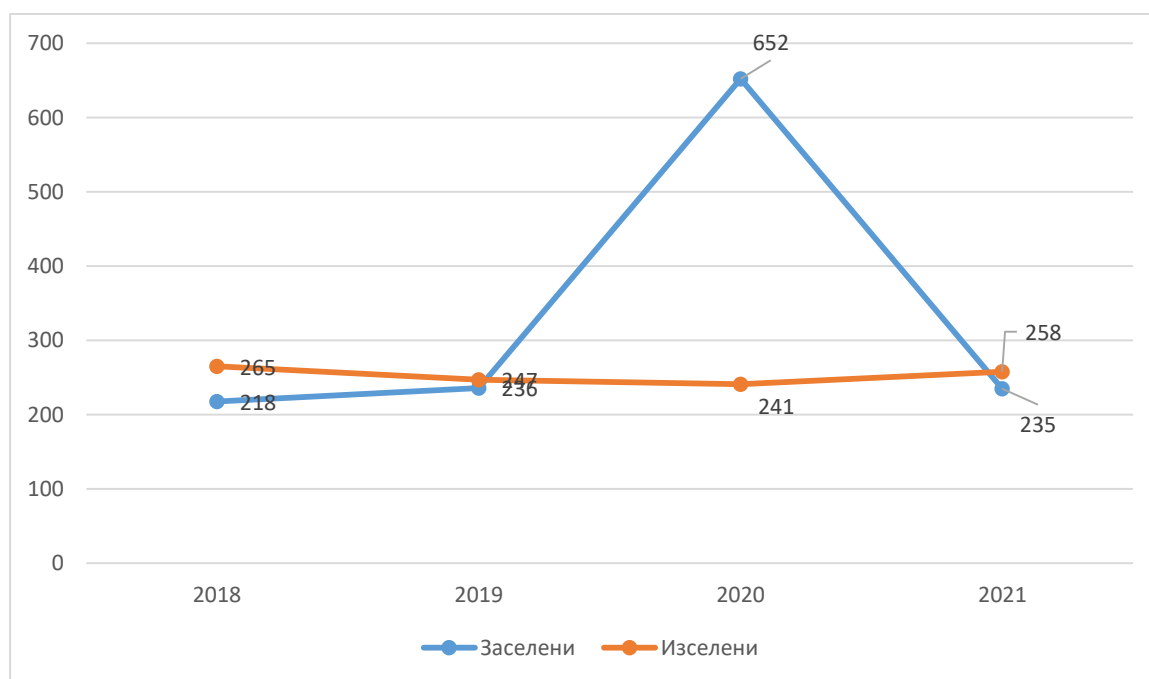
Таблица 7: Механичен прираст, заселени и изселени лица в община Дряново за 2018-2021 г.

	Механичен прираст	Заселени	Изселени
Община Дряново			
2018	-47	218	265
2019	-11	236	247
2020	411	652	241
2021	-23	235	258
гр. Дряново			
2018	-63	102	165
2019	-23	137	160
2020	-18	138	156
2021	-10	131	141

Източник: НСИ

Динамиката на движение на населението във и от община Дряново през периода 2018-2021 г. е представена на графиката по-долу. Прави впечатление фактът, че броят на заселените и изселени лица е почти еднакъв през всяка от годините от разглеждания период.

Фигура 8. Заселени и изселени лица в община Дряново за 2018-2021 г.

Източник: НСИ

VII. 5. ИКОНОМИКА И ЗАЕТОСТ

VII. 5. 1. Регионални характеристики

Община Дряново е разположена в Северен централен район за планиране на България и попада в област Габрово.

Икономическото състояние на област Габрово, на територията на която е разположена община Дряново, като цяло е задоволително.

Икономическата и финансова обстановка в страната предопределя и всички показатели, от които се прави оценка на икономическото развитие на общината. Периодът 2021 – 2023г. се характеризира с възстановяване на инвестиционната дейност в резултат на световната пандемия от COVID 19.

В община Дряново се отчита положителна промяна в добавена стойност по факторни разходи, като през 2023г. е 59,2 млн. лв. или ръст от близо 22,3% спрямо 2022г. - 48,4 млн. лв., а за 2021 г. – 43,2 млн. лв.

В община Дряново разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) възлизат през 2021 г. на 13 млн. лв., през 2022г. на 9 млн. лв., през 2023г. на 11,8 млн. лв., като се отчита положителна промяна от 31,11%.

Благоприятното местоположение на община Дряново обуславя нейното многоотраслово икономическо развитие. В Общината преобладават предимно малки и микро предприятия и фирми, свързани с областта на преработвателната промишленост, търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, като в процентно съотношение те представляват повече от 50% от общия брой регистрирани предприятия на територията на община Дряново.

На територията на община Дряново развиват дейност предприятия от почти всички отрасли на икономиката. Общината е специализирана в няколко индустриални направления, а именно:

Първичен икономически сектор

- Селско и горско стопанство;
- Дърводобив;
- Лов и риболов;
- Растениевъдство и животновъдство.

Вторичен икономически сектор

- Металообработване;

- Машиностроене;
- Производство на електроенергия
- Преработваща промишленост;
- Строителство;

Третични икономически сектор

- Транспорт;
- Търговия;
- Телекомуникации и съобщения;
- Туризм.

Основните структуроопределящи предприятия на територията на общината в различни отрасли са както следва:

1. Производство на металообработващи инструменти:

- ВСК „Кентавър“ – ИЗ „Динамика“ гр. Дряново – производство на прецизни металообработващи инструменти и инструментални системи за ЦПУ машини, металообработващи инструменти, технологична екипировка и оборудване;

- „КПЗ“ АД – с. Царева Ливада - изработка на заготовки на детайли – стандартни и по документация на клиента чрез гореща щамповка от стомана и цветни метали.

- „ТРОЙМАШ“ ООД

2. Вагоностроене:

- „Вагонен завод – Интерком“ АД гр. Дряново – ремонт, преустройство и рециклиране на пътнически вагони, ремонт на товарни вагони, изработване на специални вагони с различни предназначения на базата на съществуващи вагони по задание на клиента

3. Производство на трансформатори:

- „Унитраф“ АД с. Соколово – производство на трансформатори.

- „Унитрафад“ ООД гр. Дряново - производство на трансформатори, дросели, компоненти.

- „Изоматик – Лаборатория“ ООД гр. Дряново – производство на трансформатори и машини за точково заваряване, тороидални феритни трансформатори и бобини, преобразователи на еднофазно и трифазно напрежение.

4. Производство на радиатори и бойлери:

- ЕТ „Вега – Валентин Жоров“ гр. Дряново – производството на електрически панелни радиатори VEGA-S, метални шкафове и кутии за нестандартно ел. оборудване.

Като външни услуги фирмата изработва метални изделия по документация на клиента и прахово боядисване.

5. Производство на каучукови изделия:

- ЕТ „МАРИПЕН“ - производство и търговия на каучук, еластични материали и изделия;

- ЕТ „НИКОЛАЙ ЯНАКИЕВ“ - производство и търговия на каучук, еластични материали и изделия;

- ЕТ „Генчо Стефанов“ град Дряново - производство и търговия на каучук, еластични материали и изделия;

6. Металолееене:

- „Металолееене – Дряново“ ООД – производството на отливки от сив чугун за отоплителни уреди /камини и печки/ на твърдо гориво, барабани за камиони и ремаркета, отливки за телферостроене и машиностроене, отводнителни решетки, капаци за шахти и сифони от черни и цветни метали.

- КПЗ „Върбаново“ с. Царева Ливада – ковашко пресов завод.

- „ТИСИНА“ ЕООД – производството на малки и средни отливки с размери до 400 кг от сив и до 100 кг от сферографитен чугун.

- ЕТ „Пенчо Станев“ – производство на метални изделия.

7. Производство на продукти за осветление

- „Боряна“ ЕООД – град Дряново - производство и доставка на светодиодни продукти за осветление с максимална ефективност и енергоспестяване.

8. Дървообработване/мебели:

- Юръпиан Бединг Къмпани“ ЕАД - град Дряново - производството на Топ матраци и Текстилни изделия необходими за тапициране на легла, производството на Хедборд и няколко модела Бокс спринг легла.

- ЕТ „Румян Петров“ – мебели

- „Саксо БГ“ ООД– с. Царева Ливада - мебели

9. Строителство:

- „Стринава“ ООД, гр. Дряново – строителство

- „Олимпс“ ЕООД гр. Дряново – строителство

10. Текстил и конфекция:

- „Платекс“ АД – производство на моторни легла, матраци, производство на памучни тъкани и изделия от тях.

- „Мортали” ООД гр. Дряново - производство на текстилни помощни средства
- ЕТ „Рива 2 – Пламен Кънев“ – производство на облекла
- „ДОНИ СТАЙЛ“ ЕООД – производство на облекла

11. Хранително вкусова промишленост:

- „Чех – Йосиф Новосад” ООД с. Соколово – кланица, цех за месодобив и месопреработка.
- „Чех 99“ ООД с. Соколово – млекопреработващо предприятие
- „МИЛЕНА 98" ЕООД град Дряново – производство на сладкарски изделия.
- „А и Г – КАЗАКОВИ“ ООД – град Дряново - производство на сладкарски изделия.
- „МИЛПАК” ООД – град Дряново - производство и търговия с млечни продукти
- „ИНЕКС АГРО“ ООД - село Славейково - отглеждане и преработката на плодове.

Съществена роля в местното икономическо развитие има МИГ Дряново – Трявна, чрез която местни фирми получават възможност за инвестиции.

В община Дряново функционира общинско предприятие – ОП „Чисто Дряново“ с предмет на дейност: сметосъбиране, сметоизвозване, депонирането на твърди битови отпадъци от населените места на община Дряново. Почистване на инфраструктурата и териториите за обществено ползване в населените места. Контрол върху разделното събиране на отпадъците. Ликвидиране на незаконни сметища, почистване на отпадъци, изхвърлени на неразрешени за това места. Стопанисване на съдовете /общинска собственост/ за съхраняване на битови, строителни отпадъци и пепел, вкл. поддръжка, ремонти, почистване и дезинфекция на съдовете за съхраняване на битови и строителни отпадъци.

Търговските дружества в които Община Дряново участва са: В и К - ООД Габрово – 6%; „МБАЛ - Д-р Тота Венкова“ – АД Габрово – 0,8%, „Регионално депо за отпадъци - Севлиево“ ООД – 22%.

VII. 5. 2. Земеделие

По данни на Общинска служба „Земеделие” на Община Дряново, към 31.12.2024 г. общата площ на землищата на територията на Общината са **248377 дка, от които СЕЛСКОСТОПАНСКИЯ ФОНД** - 149 988 декара, от който:

1. Обработваема земя – 91262 дка, в. т. ч.

- Ниви – 77236 дка
- Ливади – 8007 дка
- трайни насаждения – 5000 дка
- лозя – 1019 дка

2. Необработваема земя – 58726 дка, в т.ч.

- мери и пасища – 46047 дка
- други – 12679 дка

Основните отглеждани култури са мека пшеница и царевица за зърно. Много от земеделските стопани поддържат естествени ливади.

Наблюдението на заявените намерения на земеделските стопани за отглеждане на култури показват, че основният интерес е в отглеждането на слънчоглед. Физическите лица, развиващи земеделска дейност, са заявили и площи за отглеждане на зеленчуци. Налице е и интерес към отглеждането на зеленчуци в оранжерийни условия, макар и на малки площи.

На територията на община Дряново фирма „ИНЕКС АГРО” ООД създаде най-големите в областта насаждения от сливи и ябълки.

На територията на община Дряново са регистрирани животновъдни обекти за отглеждане на говеда, биволи, овце и кози.

VII. 5. 3. Горско стопанство

Съгласно справка на РДГ – Велико Търново, към 20.05.2025 г. горският фонд на територията на община Дряново заема 78 538 дка от общата площ на Общината, от които

- Държавен горски фонд – 5013 дка
- Гори частна собственост – 27 614 дка
- Общински горски фонд – 794 дка

Въпреки неголемия относителен дял на горите от общата площ на общината, неопценимо значение за екологичния статус има тяхната водорегулираща, противоерозионна и рекреационна функция.

VII. 5. 4. Преработваща промишленост - община Дряново

В общината преобладават предимно малки и микро предприятия и фирми, работещи в областта на преработвателната промишленост, търговия, ремонт на автомобили и

мотоциклети, като в процентно съотношение те представляват повече от 50% от общия брой регистрирани предприятия на територията на община Дряново.

VII. 5. 5. Туризъм

Районът на община Дряново има богато културно-историческо наследство и красива природа. Дряново е сред 100-те национални туристически обекта на Българския туристически съюз. Някои от най-значимите обекти на богатото културно наследство са: Дряновският манастир „Свети Архангел Михаил“, Църква „Свети Никола“, Мостът на Колю Фичето над р. Дряновска, Икономова къща, Лафчиева къща, Часовниковата кула, Храм „Света Троица“ и др.

Сред основните туристически обекти, разположени на територията на община Дряново: Исторически музей Дряново, Пещера „Бачо Киро“ - №22 от 100-те Национални туристически обекта и др. Към 2024 г. Община Дряново разполага с 63 категоризирани места за настаняване, с обща леглова база от 1 179, разпределена в хотели, семейни хотели, къщи за гости, стаи за гости, апартамент за гости, почивна станция, туристическа хижа, туристическа спалня.

Към Община Дряново функционира Консултативен съвет по туризма като общински, обществен и координационен орган.

VII. 5.6. Заетост и безработица

Показателите за заетостта и безработицата са важни индикатори за икономическото развитие.

През 2024г. икономически активните лица в община Дряново са 2952 души, а регистрираните безработни са 182 души.

Равнището на безработица през 2024г. е 6,18%, което относително стабилно през целия период: 2023г. – 6,8%, 2022г. – 6,3%, 2021г. – 6%. Постепенно нараства дела на трайно безработните, който през 2023г. е 17,9%, а през 2022г. – 14,9%. Пазарът на труда в общината се нуждае от стимулиране и допълнителни насърчителни мерки.

През периода 2022 г. – 2023 г. намалява делът на безработните лица под 29 г. – през 2023г. те са 7,5%, а през 2022г. – 11,4%.³ Голям процент от младежите в трудоспособна възраст напускат общината, за да търсят реализация в по-големите градове и чужбина.

В условията на пазарна икономика от най-важно значение за младежите е предстоящата им трудова и социална реализация. Младите хора имат затруднения за включване на пазара на труда, поради това че нямат практически и трудов опит по придобитата специалност, както и от факта, че малко работодатели инвестират в обучението и квалификацията на младите работници и служители.

Активирането на младежите и повишаването на тяхната заетост е сред основните приоритети на националната политика по заетостта. Предлагат се мерки за заетост на младежите, включващи информация и услуги за професионално ориентиране и обучение, квалификация и преквалификация, помощ при започване на работа. Трудов посредник към дряновския филиал на Дирекция „Бюро по труда“ - Габрово, оказва методическа подкрепа, професионално консултиране и насочване към свободни работни места на регистрирани младежи. Осъществяват се и информационни кампании, във връзка с възможностите за кандидатстване по различни европейски и национални програми за младежка заетост и предприемачество.

По данни на Дирекция „Бюро по труда“, в община Дряново към 31.12.2024 г. устроените на работа до 29-годишна възраст са 20 младежи.

Явлението всекидневна трудова миграция е тясно свързано с икономическото състояние на населените места, тяхното местонамиране и инфраструктура, както и с наличието и характеристиките на работната сила в тях. Значението на този процес за обществото е голямо, тъй като участието във всекидневните пътувания, за разлика от постоянното преселване, не води до обезлюдяване на населени места или до нарушаване на възрастовата структура на населението.

При преброяването през 2021 г. се наблюдава не само ежедневната трудова миграция, а като цяло местонамиране на работното място.

Таблица 8: Трудови мигранти по направление на миграцията в Община Дряново⁴

³ НСИ

⁴ НСИ, Преброяване на населението 2021г.

	Заети, общо	Лица, работещи в друго населено място, общо	Работят в същата община		Работят в община на същата област		Работят в община в друга област	
			В града	В селата	В града	В селата	В града	В селата
Община	2822	980	116	212	323	40	260	29
Дряново		34,73%	11,84%	21,63%	32,96%	4,08%	26,53%	2,96%

Лицата, отиващи на работа в друго населено място от община Дряново са 34,73%. От всички трудови мигранти близо 33,47% пътуват до населени места на територията на общината, като преобладаващата част от тях работят в градовете – 11,84%, а в селата – 21,63%. Възможност за работа в община от същата област са намерили 37,4% от населението в резултат на което пътуват, а в друга област работят над 29%.

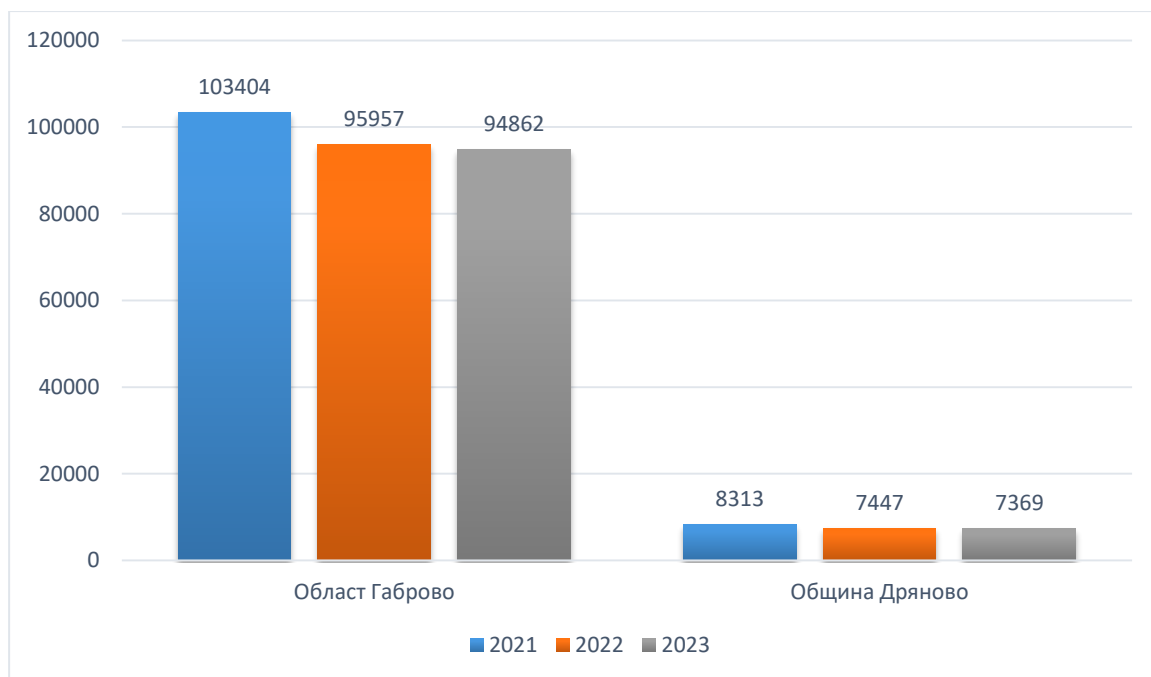
Високият ръст на безработица през периода 2022 г. – 2023 г. потвърждава необходимостта от стимулиране и допълнителни насърчителни мерки. Община Дряново работи активно с Дирекция „Бюро по труда“ – Дряново за преодоляване на проблема с безработицата по различни национални програми на Агенция по заетостта и Регионалната програма за заетост. Общинската администрация изпълнява проекти, свързани с подобряване достъпа до заетост, активиране на неактивните лица и осигуряване на работни места.

Демографска характеристика

Община Дряново се намира в административните граници на област Габрово. Населението на общината формира 8,03% от жителите на област Габрово към края на 2023г.

Фигура 9. Динамика на населението на ниво област Габрово и община Дряново, за периода 2021 – 2023г.⁵

⁵ Източник: НСИ

През периода 2021г. – 2023г. се запазва тенденцията за намаляване на населението, както на ниво област, така и на ниво община. Към 31.12.2023 г., населението в община Дряново е 7 369 жители. В сравнение с 2021г. то е намаляло с 11,36%, което е повече с 3% в сравнение с резултатите на ниво област Габрово (- 8,26%).

Урбанистичната класификация на община Дряново включва следните категории:

- ↗ 1 много малък град (с население под 10 хил.) – гр. Дряново
- ↗ 2 малки села (от 250 до 1000 жители) – Царева ливада и Гостилица
- ↗ 22 много малки села (до 250 жители) – Ганчовец, Геша, Глушка, Гоздейка, Големи Българени, Денчевци, Длъгня, Зая, Каломен, Караиванца, Катранджии, Керека, Косарка, Куманите, Маноя, Руня, Скалско, Славейково, Соколово, Туркинча, Чуково, Янтра.
- ↗ 24 села под 10 жители – Балванците, Бучуковци, Геня, Горни Върпища, Горни Драгойча, Добрените, Долни Драгойча, Доча, Еленците, Игнатовци, Искра, Кукля, Малки Българени, Пейна, Петковци, Раданчето, Радовци, Ритя, Русиновци, Саласука, Сяровци, Чуково, Шушня.
- ↗ 18 напълно обезлюдени села – Балалея, Банари, Билкини, Гърня, Джуровци, Долни Върпища, Доча, Дурча, Косилка, Крънча, Къртигъня, Муця, Нейчовци, Плачка, Пърша, Ритя, Станча, Сухолоевци,

Таблица 9: Брой жители по населени места в община Дряново за период 2022-2024г.

Населено място	2022	2023	2024	Промяна 2022/2024	Населено място	2022	2023	2024	Промяна 2022/2024
гр. Дряново	5692	5625	5537	-155	Керека	77	77	77	0
Балалея	0	0	0	0	Косарка	52	49	49	-3
Балванците	4	4	4	0	Косилка	0	0	0	0
Банари	0	0	0	0	Крънча	0	0	0	0
Билкини	0	0	0	0	Кукля	2	2	0	-02
Бучуковци	4	4	4	0	Куманите	11	10	14	+3
Царева ливада	477	463	441	-36	Къртипяня	0	0	0	0
Ганчовец	163	162	160	-3	Малки Българени	1	1	1	0
Геня	3	2	2	-1	Маноя	65	64	66	+1
Геша	16	15	15	-1	Муця	0	0	0	0
Глушка	17	15	15	-2	Нейчовци	0	0	0	0
Гоздейка	20	20	20	0	Пейна	8	8	8	0
Големи Българени	12	11	12	0	Петковци	1	1	1	0
Горни Върпища	4	4	4	0	Плачка	0	0	0	0
Горни Драгойча	1	1	1	0	Пърша	0	0	0	0
Гостилица	287	287	277	-10	Раданчето	2	2	2	0
Гърня	0	0		0	Радовци	5	5	4	-1
Денчевци	17	15	19	+2	Ритя	0	0	0	0
Джуровци	0	0	0	0	Руня	28	29	30	+2
Длъгня	56	55	58	+2	Русиновци	7	6	6	-1
Добрените	2	5	5	+3	Саласука	21	20	20	-1
Долни Върпища	0	0	0	0	Скалско	60	61	63	+3
Долни Драгойча	1	1	1	0	Славейково	49	65	71	+22
Доча	0	0	0	0	Соколово	18	19	21	+3
Дурча	0	0	0	0	Станча	0	0	0	0
Еленците	2	2	0	-2	Сухолоевци	0	0	0	0
Зая	55	55	52	-3	Сяровци	3	3	8	+5
Игнатовци	5	4	4	-1	Туркинча	40	38	34	-6

Населено място	2022	2023	2024	Промяна 2022/2024	Населено място	2022	2023	2024	Промяна 2022/2024
Искра	6	8	9	-3	Чуково	9	9	9	0
Каломен	13	13	11	-2	Шушня	1	1	1	0
Караиванца	30	34	34	+4	Янтра	60	56	55	-5
Катранджии	40	38	36	-4					

В общинския център гр. Дряново е концентрирано над 76,24 % от населението, което през 2024г., наброява 5537 жители и се отчита намаляване спрямо 2022г. .Общо в селата живее 23,76% от населението на общината – 1726 души. След общинския център гр. Дряново, най-населени са двете малки села или близо 10% от населението на общината. Към 2024г. в с. Царева ливада живеят 441 души и населението осезаемо е намаляло 2022г., а в с. Гостилица живеят 277.

Фигура 10. Разпределение на населението в община Дряново по населени места, 2023г.⁶

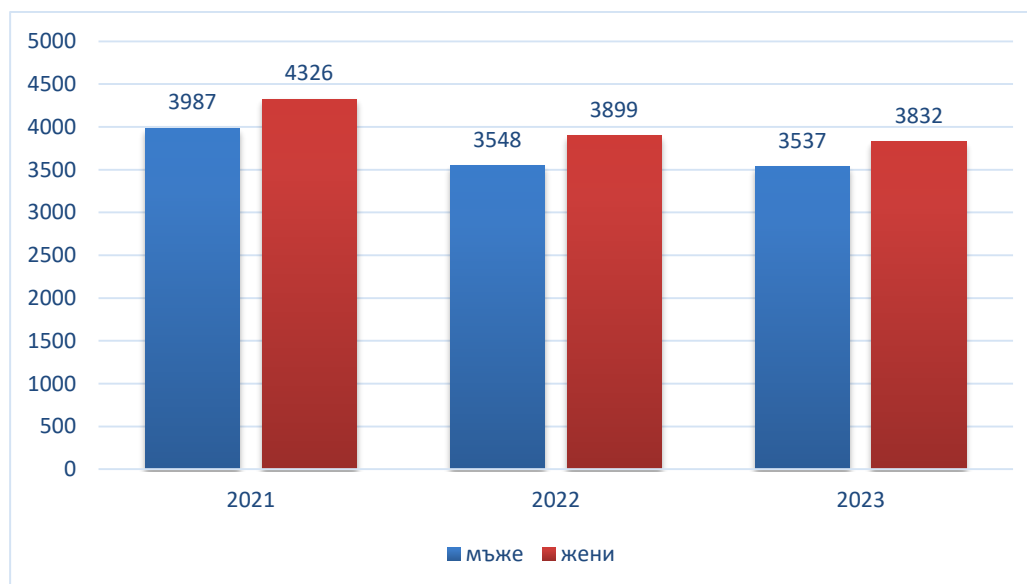

Данните недвусмислено показват, че община Дряново се характеризира с ясно изразен моноцентричен модел за развитие на територията.

⁶ Източник: НСИ

Структура на населението по пол: Разпределението на населението на територията на община Дряново по пол, показва превес на броя на жените — 52%, спрямо 48% на мъжете.

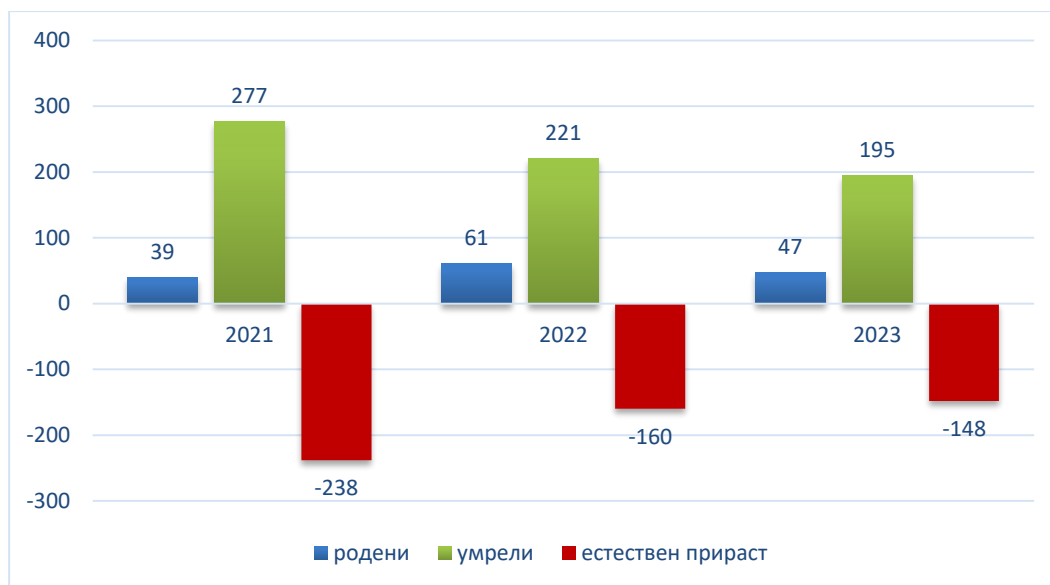
Фигура 11. Разпределение на населението по пол в община Дряново 2021-2023г.

Етническа, езикова и религиозна структура на населението в община Дряново: По данни от преброяването на 07.09.2021 г. най-голям дял се самоопределят към българската етническа група – 87,19% от хората, дали отговор на въпроса. На второ място се нареждат представителите на турската етническа група в община Дряново се отнасят 4,78% и ромската етническа група, която формира 3,02% от отговорилите на въпроса за етническата си принадлежност.

Естествен прираст на населението на територията: По отношение на естествения прираст на населението на територията на община Дряново може да се направи заключението, че се наблюдава обща стагнация в развитието на този показател. За период 2021-2023 г. се понижава както раждаемостта, така смъртността. Следва да бъде отчетено, че нивата на смъртност през 2021 г. са повишени, поради пандемичния шок от COVID-19, изкривявайки естественото движение на показателя.

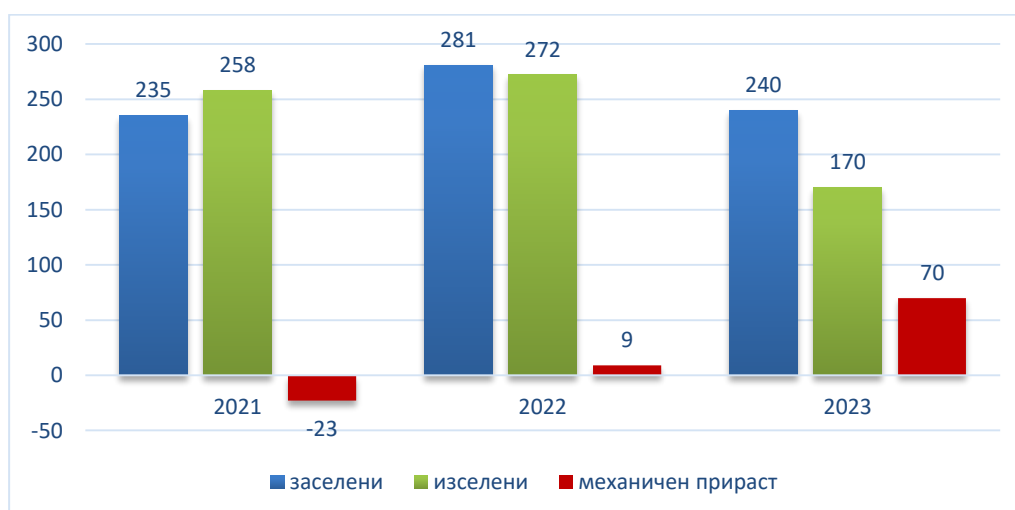
Фигура 12. Естествен прираст на населението на община Дряново за периода 2021-2023г. (брой)

Въпреки общия отрицателен прираст на населението в община Дряново, раждаемостта и смъртността са сравнително устойчиви, което дава възможност по-ефикасното разработване и прилагане на политики за стимулиране на раждаемостта и за превенция на предотвратими летални заболявания.

Механичен прираст на населението: За периода 2021-2023 г. механичният прираст на територията на община Дряново показва все още колебливо изразена тенденция за ръст на заселените, което води до отчитане на положителни стойности.

Фигура 13. Механичен прираст на населението на община Дряново за периода 2021-2023г. (брой)

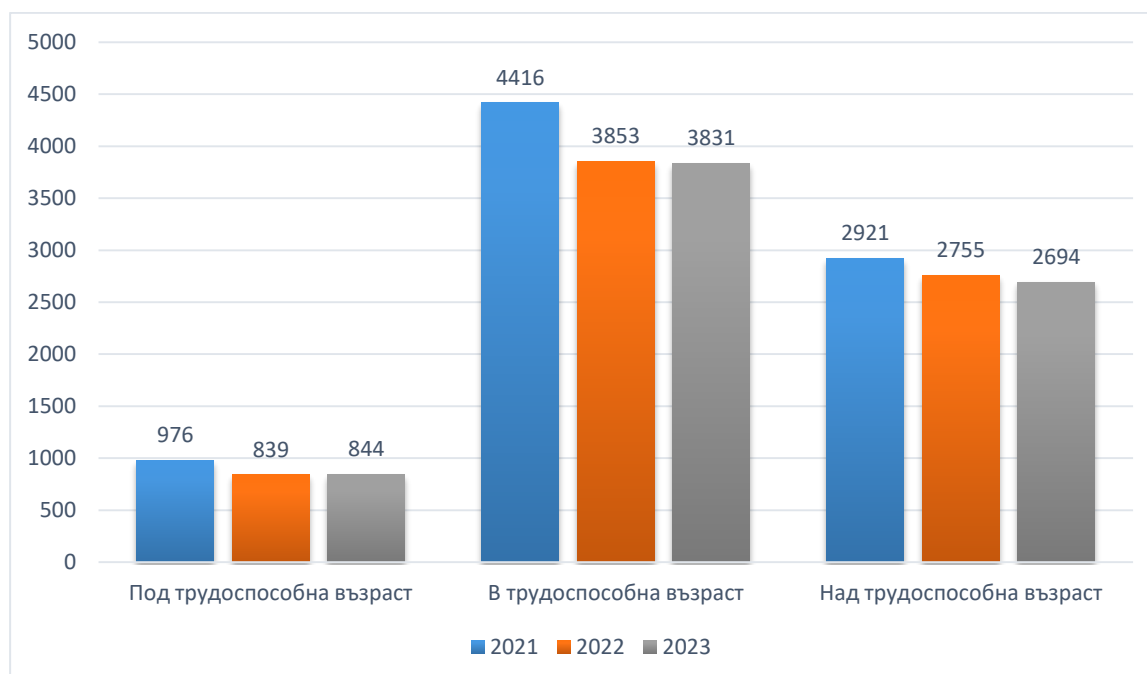
Разпределение на населението по възраст и трудоспособност: В община Дряново осезаемо намалява броят на населението във всички възрастови групи през целия период 2021 – 2023г.

Таблица 10: Население под, във и над трудоспособна възраст в Община Дряново за периода 2021-2023г., в %

Население (относителен дял)	2021г.	2022г.	2023г.
Под трудоспособна възраст	976	839	844
Трудоспособна възраст	4416	3853	3831
Над трудоспособна възраст	2921	2755	2694

Населението под трудоспособна възраст за 2023г. то е 844 и формира дял от 11,45% от общото население, а населението над трудоспособна възраст е 2694 или 36,56%. Възрастовата структура на населението на общината все още е благоприятна, защото икономически активните лица заемат повече от половината от населението в общината– над 51,99% са в трудоспособна възраст (3 831души).

Фигура 14. Население под, във и над трудоспособна възраст в Община Дряново за периода 2021-2023г.

Към 2023г. в община Дряново се отчитат, макар и слабо, положителни промени в демографския профил: леко нараства населението под трудоспособна възраст и намалява възрастното население. Илюстрация на процеса на демографско остаряване може да се

види в намаляването на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на дела на населението на 60 и повече години. Към 2021 г. децата и младежите до 19 г. са малко над 14,73% от жителите на общината, а възрастните над 65 годишна възраст имат значителен относителен дял над 33,54%.

Таблица 11: Население по възраст в община Дряново към 31.12.2023 г.⁷

Възраст (години)	брой	Относителен дял (%)	Възраст (години)	брой	Относителен дял (%)
0 - 4	228	3,09%	45 - 49	510	6,92%
5 - 9	255	3,46%	50 - 54	562	7,63%
10 - 14	283	3,84%	55 - 59	587	7,97%
15 - 19	320	4,34%	60 - 64	630	8,55%
20 - 24	205	2,78%	65 - 69	622	8,44%
25 - 29	232	3,15%	70 - 74	662	8,98%
30 - 34	305	4,14%	75 - 79	650	8,82%
35 - 39	382	5,18%	80+	538	7,30%
40 - 44	398	5,40%			

Тези резултати са пряко обвързани с нарастване необходимостта от разширяване обхвата и предоставяне на нови здравно - социални услуги.

Изводи и препоръки за подобряване на демографската картина в община Дряново

Влошаващите се демографски показатели продължават да влияят негативно върху социално-икономическите процеси в общината и създават естествени бариери пред постигане целите на Плана за интегрирано развитие на община Дряново за периода 2021-2027 г.

Общата редукция на населението в община Дряново от близо 11,36% е два пъти по-висока от средната за страната – 5,75%. Въпреки отчетения положителен механичен прираст през 2022 и 2023г. е необходимо да се продължи развитието на населените места като привлекателни места за работа и живеене, за задържане на местните жители и привличане на хора от съседни територии с цел устойчива уседналост.

По отношение на естествения прираст е препоръчително да се предприемат инициативи от страна на общината. Това би решило и притеснителните цифри, показващи съществена редукция на населението в трудоспособна възраст, което ощетява и възможностите на икономиката да набавя необходимите, за нейното функциониране, човешки ресурси.

⁷ Източник: НСИ

Делът на градското население в град Дряново е близък със средния за страната - 77% при 74% в страната. Тези данни показват задълбочаване на демографските проблеми в общината и нарушаване на балансираното развитие на общинската територия. Въпреки негативно развитие на демографията в Дряново, градската част и малка част от селата остават желано място за живеене и развитие и ще продължи да бъде така и в средносрочен план (през настоящия програмен период 2021-2027 г.). Концентрацията на населението в общинския и областен административен център – град Дряново предопределя концентрацията на инвестиции в него.

VII. 6. СИСТЕМА ОБЩЕСТВЕНО ОБСЛУЖВАНЕ

VII. 6. 1. Здравеопазване

Осигуряването на достъп на населението до необходимите здравни грижи, осъществявани в първичната медицинска помощ е първостепенна задача на всяка система на здравеопазване. Независимо от заявените и възприети в законодателството принципи на достъпност и равнопоставеност на здравноосигурените лица при получаване на медицинска помощ и наличието на утвърдена здравна карта, населението на отдалечените от градските центрове населени места среща сериозни трудности при нейното осигуряване.

През последните години все повече се обсъжда значението на двупосочното взаимодействие между здраве и икономическо развитие, като път за постигането на по-ефективна и действена здравна система, допринасяща за икономическия растеж и социалното развитие на страните.

Отчитайки факта, че здравето е резултат от взаимодействието на много детерминанти, се разглеждат възможностите за подобряване на здравето като част от един продължителен процес.

Опазване и подобряване на общественото здраве е важен приоритет в политиката на Община Дряново, насочен към осигуряване на достъпна качествена медицинска помощ, осъществявана чрез високо технологично оборудване от достатъчен брой квалифицирани специалисти.

В община Дряново няма болнични заведения за болнична помощ. Жителите на общината избират да се лекуват в болниците от близките областни центрове – Габрово, Велико Търново или в други лечебни заведения в страната.

На територията на Общината функционират четири броя лечебни заведения за извънболнична помощ, в т.ч. два самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории и два медицински центъра

- „Медицински Център Пулс" ЕООД
- Медицински център "Света Петка" - разположен е в сградата на бившата Общинска поликлиника.

Двата медицински центъра работят по договор с НЗОК. Извършват и прегледи на пациенти по желание и здравно неосигурени пациенти, срещу заплащане. В гр. Дряново функционира „Регионален хоспис“ ЕООД, разположен в сградата на бившата общинска болница, с капацитет 30 легла. В него се осигуряват цялостни грижи за терминално болни пациенти.

На територията на община Дряново функционира един филиал на Центъра за спешна медицинска помощ – гр. Габрово (ЦСМП – филиал Дряново), за оказване на спешна помощ на заболели и пострадали лица. Филиалът за спешна медицинска помощ (ФСМП) в гр. Дряново се намира в сградата на Поликлиниката и обслужва населението на град Дряново и всички населени места в общината. ФСМП – Дряново осигурява оказването на спешна медицинска помощ на: болни и пострадали, намиращи се в състояние, пряко застрашаващо живота им; болни и пострадали, потърсили сами помощ в спешния сектор; лица с данни за психическо разстройство, които представляват опасност за себе си и /или околните; жени със започващо раждане или аборт; деца до едногодишна възраст; болни и пострадали, при които не може да се прецени характерът и тежестта на заболяването. Във ФСМП – Дряново работят лекари и медицински специалисти – фелдшери, на непрекъснат 24-часов график като във всяка 12-часова смяна работят 1 лекар и 1 фелдшер или 2 фелдшера с един или два санитарни автомобила.

Таблица 12: Медицински персонал и население на един лекар в община Дряново

Вид	2021г.	2022г.	2023г.
Лекари	6	6	6
Лекари по дентална медицина	7	7	7
Медицински специалисти по здравни грижи	12	14	15
Население на 1 лекар	1386	1241	1228
Население на 1 лекар по дентална медицина	1188	1064	1053

По последни данни на територията на община Дряново работят общо 6 лекари, 15 медицински специалисти по здравни грижи и 7 стоматолози. Това показва по-висока натовареност на лекарите в общината в сравнение с колегите им от областта.

Към 2024г. броят на общопрактикуващите лекари е 6 които се намират в гр. Дряново, с. Соколово, с. Скалско и с. Царева ливада. Недостатъчният брой лекари и медицински специалисти налага включването на болничен и друг персонал по съвместителство.

В град Дряново работят 4 аптеки. В общината не е налична нито една дрогерия, но като цяло, може да се направи извод, че снабдяването с лекарства и лекарствени продукти е на добро ниво, имайки предвид броя действащи аптеки към момента.

В училищата и детската градина здравето обезпечаване е чрез „Здравни кабинети“, в които работят медицински специалисти. Общинското училищно здравеопазване е организирано чрез здравни кабинети в детските ясли, детската градина и училищата.

В гр. Дряново функционира една детска ясла за деца на възраст от 10 месеца до 3 години. Физическото състояние на сградния фонд е в добро състояние.

Общината изпълнява своите ангажименти в сферата на училищното здравеопазване – разкрити са здравни кабинети във всички учебни заведения, назначен е медицински персонал, оказващ профилактично наблюдение, а при необходимост и първа долекарска помощ на децата и учениците.

На територията на общината работи 1 здравен медиатор, преминал обучение към НМЗМ. Той посредничат в процеса на осигуряване на достъп до здравни и социални услуги на уязвимите малцинствени групи.

Грижата за здравето на населението е сериозно застъпен в общинската политика. През 2021г. е учреден „Общински солидарен фонд за подпомагане лечение на граждани от Община Дряново“ с цел финансово подпомагане лечението на граждани, с постоянен и/или настоящ адрес на територията на Община Дряново, които не могат сами или с помощта на близките си, да осигурят необходимите им средства за лечение. Средствата се осигуряват от бюджета на Община Дряново, всяка календарна година, в размер определен от Общинския съвет; дарители и благотворителни кампании и др.

Финансово се подпомагат млади семейства, живеещи на територията на Община Дряново по реда на Правилника за финансово подпомагане на семейства и лица, на семейни начала с репродуктивни проблеми; на Правилника за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ за всяко новородено или осиновено до трето дете на територията на Община Дряново.

Община Дряново финансово подпомага лицата, настанени в Регионален хоспис, като за всяка календарна година заплаща 60 % от таксата за 3 лица за настаняване до 4 месеца.

Ежегодно се подпомагат с лекарства болни с бъбречни заболявания за провеждане на хемодиализа.

В община Дряново има осигурен достъп до първични здравни грижи в общинския център и в по-големите села на общината. Сериозен проблем остава навременното осигуряване на здравна помощ в отдалечените села и в тези без лекарски практики.

VII. 6. 2. Образование

Община Дряново разполага с училищна мрежа от учебни и детски заведения, която е оптимална за потребностите на населението на общината. Добро е състоянието на материално-техническата база на образователните заведения.

През учебната 2024/2025 г. на територията на общината функционират 1 средно училище, 1 професионална гимназия и 1 детска градина с 3 бази - две в града и една в село Царева ливада.

За учебната 2024/2025 г. броят на учениците в общината е 519, разпределени по следния начин: СУ „Максим Райкович“ - 418 ученици (406 в дневна форма и 12 ученици в самостоятелна форма на обучение) и Професионална гимназия по икономика и техника „Рачо Стоянов“ - 102 ученици (81 - в дневна форма на обучение и 21 в самостоятелна).

Възможности за неформално обучение на младите хора от общината предлагат и школите и клубовете по изкуства към народните читалища, спортните клубове, както и програмите за обучение към Дирекция „Бюро по труда“.

▪ **Средно училище „Максим Райкович“** е средишно училище от I до XII клас, което осигурява следните степени на образование:

- начален – I–IV клас;
- прогимназиален – V–VII клас;
- първи гимназиален – VIII - X клас;
- втори гимназиален – XI – XII клас.

От началото на учебната 2014/2015 г., след закриване на ОУ „Васил Априлов“ - с. Гостилица, тук продължават обучението си всички ученици от закритото училище.

Училището разполага с богата материална база – обновени кабинети, оборудвани с проектори и интерактивни дъски. Някои от кабинетите разполагат с интерактивни дисплеи. В училището има изградена Wi-Fi мрежа, в помощ на обучението.

През 2024 г. училището е одобрено за иновативно и като такова е домакин на регионална среща по Механизъм за обхват, в която участват представители на училища и детски градини от област Габрово.

- **Професионалната гимназия по икономика и техника „Рачо Стоянов - Дряново** е основана през 1962 година като техникум по икономика. От учебната 2014/2015 година тя е правопреемник на Професионалната техническа гимназия „Димитър Крушев“ – Дряново, а от учебната 2017/2018 година успешно осъществява и прием в техническо направление.

Гимназията е член на Академията на Централно Европейските Училища /ACES/ и официален партньор на Европейската седмица на уменията. Учениците активно участват във всички училищни инициативи и мероприятия, в национални конкурси и състезания.

В двете общински училища се реализират проекти с финансиране от Националните програми на МОН и от фондовете на ЕС. И в двете училища действат ученически парламенти, а учениците в състава им са от 8-ми до 12-ти клас.

- На територията на общината функционира **Детска градина „Детелина“**, в която са обхванати всички 5 и 6 - годишни деца, подлежащи на задължително обучение в подготвителна група, приобщени са и 3 - годишните деца от етническите малцинства.

- В община Дряново има една **детска ясла**. Капацитетът на детското заведение е 65 места, с 3 функциониращи групи. В детското заведение се отглеждат и възпитават деца на възраст от 10 месеца до 3 години /дневни грижи за малки деца/. За отглеждането им отговаря квалифициран персонал от медицински сестри, детегледачки, педагог и др.

Община Дряново подпомага талантиливи деца; връчва годишни стипендии за ученици от гимназиален курс. Отпускането на годишни ученически стипендии цели да поощри и подпомогне ученици от гимназиален курс в средните училища в гр. Дряново, имащи изявени дарби, трайни успехи и постижения в областта на учебни дисциплини, изучавани в съответното училище. Финансовият ресурс се обезпечава от бюджета на общината за съответната година. Стипендиите са индивидуални и се отпускат за срок от една учебна година /девет месеца/.

Детските и учебни заведения продължиха да реализират дейности, ориентирани към осигуряване на приобщаващо образование на учениците от малцинствата.

Силна страна в работата на местната администрация е работата по приобщаващо образование и преодоляване на неравенствата. Предизвикателството пред местната власт е овладяване на проблема с отпадналите ученици в задължителна училищна възраст, като

това са основно деца от ромското малцинство, които прекъсват своето обучение. Данните сочат, че това е най-сериозният проблем за бъдещото формиране на образовано население в общината.

Между образователните институции и местния бизнес се реализират съвместни проекти/ инициативи за подготовка на учениците за професионална реализация.

VII. 6. 3. Култура

На територията на община Дряново функционират следните културни институции:

- Исторически музей – Дряново
- НЧ „Развитие – 1869“;
- НЧ „Дряновска Пробуда – 2008“ – гр. Дряново;
- НЧ „Христо Ботев – 1894г“ - с. Гостилица;
- НЧ „Денчо Славов – 1900“ - с.Ганчовец;
- НЧ „Върбан Генчев – 1924“ - с. Царева ливада;
- НЧ „Наука – 1922“ – с.Зая;
- НЧ „Ботьо Пенев – 1900“ – с. Длъгня;
- НЧ „Надежда – 1925“ – с. Туркинча;
- НЧ „Напредък-1884“ – с. Керека;
- НЧ „Селянин-1902“ – с. Руня;
- НЧ „Св.св. Кирил и Методий-1934“ – с. Гоздейка;
- НЧ „Колю Фичето-2016“ – с. Туркинча;
- Исторически музей – гр. Дряново.
- „Светлина-1922“ – село Скалско

Читалища в общината са активни и всяка година организират редица културни мероприятия и прояви, конкурси, състезания и други дейности, с които поддържат духа на жителите и сплотяват населението.

Исторически музей – Дряново е открит през 1970 година. Сградата е реализирана по проект на архитект Димитър Кръстев и се вписва в живописния силует на площада.

Исторически музей - Дряново съхранява историческото и етнографското наследство на дряновския край. В неговата структура влизат пет експозиции, разположени в различни сгради:

- "Колю Фичето. Живот и творчество"
- "Градски бит от края на XIX и началото на XX век" - Лафчиева къща
- "Сътворено от Земята" – Лафчиева къща
- "Възрожденско църковно изкуство от Дряново" - Икономова къща;
- "Археология и Възраждане" - Дряновски манастир.

С финансовата подкрепа на Общината са осъществени различни културни инициативи в малките населени места на общината.

Съвместно с читалищата на територията на общината са организирани чествания на видни дряновски писатели, общественици, бяха представени произведения на български автори, почетени всички национални празници, концерти, почитане на християнските празници и традиции.

КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

С писмо №4349 от 04.12.1992 г. на НИПК всички възпоменателни знаци, издигнати по повод участието на България във войните от 1885, 1912-1913, 1915-1918, 1944-1945 години са декларирани като исторически културни ценности по смисъла на чл. 12 от ЗПКМ/отм./ и съгласно пар. 12, ал. 1 от ЗКН притежават статут на НКЦ/Национални културни ценности

Таблица 13. Недвижимо културно – историческо наследство – военни паметници.

№	Населено място	Наименование
1	с. Ганчовец	Паметник на падналите за защита на Отечеството
2	с. Гостилица	Паметник на загиналите във Втората световна война
3	гр. Дряново	Паметник на падналите през войните 1885 г., 1912-1913 г., 1915-1918 г., 1944-1945 г. дряновци
4	гр. Дряново	Морена в памет на загиналите в Руско-турската освободителна война
5	гр. Дряново	Паметна плоча на загинали в Руско-турската освободителна война
6	с. Зая	Паметник на загиналите във войните 1912-1918 г.
7	с. Пърша	Паметник на загиналите във войните 1912-1918 г.
8	с. Радовци	Паметник на загиналите във войните 1912 - 1918 г. и 1944 - 1945 г.
9	с. Скалско	Паметник на загиналите във войните за Отечеството
10	с. Славейково	Паметна плоча на загиналите във войните 1912-1918 г.
11	с. Соколово	Паметни плочи на загиналите във войните 1912 - 1918 г.
12	с. Ц. ливада	Паметна плоча на загиналите във войните 1912-1918 г. и 1944 - 1945 г.
13	гр. Дряново	Паметник на загиналите в Руско-турската освободителна война "Братска могила"

През лятото на 2012 година под ръководството на доц. Илиян Боянов от НБУ започнаха археологическите проучвания в античното тържище „Дискодуратера” в землището на с. Гостилица. Работата на археолозите продължава през 2013 и 2014 година. Откритите находки са обработени в лабораториите на НБУ и се съхраняват в Исторически музей - Дряново. Налице е устойчиво партньорство с Музея при експониране на многобройни изложби и съвместни инициативи.

Дряново е сред 100-те национални туристически обекта на Българския туристически съюз.

Таблица 14. Недвижимо културно – историческо наследство

№	Населено Място	Обект	Вид	Категория
1	с. Бочуковци	Къща на Димо Тодоров	архитектурно- строителен	
2	с. Бочуковци	Къща на Русин Генчев Русинов	архитектурно- строителен	
3	с. Бочуковци	Къща на Геньо Русинов	архитектурно- строителен	
4	с. Бочуковци	Къща на Ганчо Иванов Рашков	архитектурно- строителен	
5	с. Бочуковци	Къща на Пенчо Димитров	архитектурно- строителен	
6	с. Бочуковци	Къща на Нено Станчев	художествен	
7	с. Бочуковци	Църква "Св. Йоан Кръстител"	художествен	1-ва група
8	с. Бочуковци	Могила, местност "Стублата"	археологически	национално
9	с. Ганчовец	Къща на Пенчо Стойчев Славов	архитектурно- строителен	
10	с. Ганчовец	Къща на Стефан Иванов Стоянов	архитектурно- строителен	
11	с. Ганчовец	Къща на Илия Ганев Колев	архитектурно- строителен	
12	с. Ганчовец	Къща на Кина Колева Комитова	архитектурно- строителен	
13	с. Ганчовец	Къща на Иван Ганчев Иванов	архитектурно- строителен	
14	с. Ганчовец	Къща на Минчо Колев Върбанов	архитектурно- строителен	
15	с. Ганчовец	Къща на Марко Гатев Стоев	архитектурно- строителен	
16	с. Ганчовец	Църква "Св. Параскева", Църква "Св. Параскева" с килийно училище в двора и с оградата	художествен , архитектурно-строителен	1-ва група
17	с. Ганчовец	Къща на Дена Колева Киселкова	архитектурно- строителен	
18	с. Ганчовец	Мост, строен от уста Генчо Кънев	архитектурно- строителен	
19	с. Ганчовец	Паметник на падналите за защита на Отечеството	исторически	
20	с. Геша	Къща на Пенчо Станев	архитектурно- строителен	
21	с. Геша	Къща на Милка Ганчева Денчева	архитектурно- строителен	
22	с. Геша	Къща на Стефан Генчев	архитектурно- строителен	
23	с. Геша	Къща на Иван Цонев	архитектурно- строителен	
24	с. Геша	Къща на Мита Венкова със стопанските постройки	архитектурно- строителен	
25	с. Геша	Къща на Стоян Минчев	архитектурно- строителен	
26	с. Геша	Къща на Стефан Димитров	архитектурно- строителен	
27	с. Геша	Къща на Ганчо Станев	архитектурно- строителен	
28	с. Геша	Къща на Ганчо и Досьо Илиев	архитектурно- строителен	

29	с. Големи Българене /Българене/	Църква "Рождество Христово"	художествен	II-ра група
30	с. Големи Българене /Българене/	Къща на Георги Дончев Колев	архитектурно- строителен	
31	с. Големи Българене /Българене/	Къща на Съби и Иван Михалеви	архитектурно- строителен	
32	с. Гостилица	Антична крепост Дискодуратера, 3 км. южно	архитектурно-строителен от Античността и ' Средновековиет 0	национално
33	с. Гостилица	Надгробна могила	археологически	I-ва група
34	с. Гостилица	Лобно място на Стефана Цонева Гиргинова, м."Съръдаа, 5 км. югозападно	исторически	местно
35	с. Гостилица	Църква "Рождество Богородично"	художествен	
36	с. Гостилица	Паметник на загиналите във Втората световна война	исторически	
37	с. Денчевци	Къща на наследници Никола Пенчев Петров	архитектурно- строителен	
38	с. Денчевци	Къща на Минчо Ганчев Колев	архитектурно- строителен	
39	с. Денчевци	Къща на Христо Петров Цонев	архитектурно- строителен	
40	с. Денчевци	Къща на Стефан Петров Сяров	архитектурно- строителен	
41	с. Денчевци	Къща на Димитър Стефанов Минев	архитектурно- строителен	
42	с. Денчевци	Къща и стопански двор на Димитър Стефанов Бъчваров	архитектурно- строителен	
43	с. Дългня /Длюгня/	Църква "Св. Димитър"	художествен	II-ра група
44	гр. Дряново, Дряновски манастир	Комплекс "Дряновски манастир", заедно с обкръжаващата го среда	архитектурно- исторически комплекс	национално
45	гр. Дряново, Дряновски манастир	Църква "Св. Архангел Михаил"	художествен	II-ра група
46	гр. Дряново, Дряновски манастир	Неолитна пещера "Голямата пещера", 300м. югозападно	художествен	национално
47	гр. Дряново, Дряновски манастир	Палеслитна пещера "Малката" или "Бачо Киро", 300м. югозападно	архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	национално

48	гр. Дряново, Дряновски манастир	Енеолитна пещера "Момини пещери", 300м, югозападно	архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	национално
49	гр. Дряново, Дряновски манастир	Неолитна пещера "Поличките" до манастира, северозападно	архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	национално
50	гр. Дряново, Дряновски манастир	Средновековна крепост, местност "Боруна" до манастира, южно	архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	местно
51	гр. Дряново, Дряновски манастир	Антична крепост местност "Стринава", 3 км западно	архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	местно
52	гр. Дряново, Дряновски манастир	Място на сражение в старото манастирско лозе, 200 м. източно от Дряновски манастир	исторически	
53	гр. Дряново	Ансамбъл „Главната улица” - от Часовниковата кула до Братската могила - включващ: вж. приложение	групов	
54	гр. Дряново	Ансамбъл „Иван Владков” - включващ: вж. приложение	групов	
55	гр. Дряново	Жилищна сграда, б. на Станчо Хаджидимитров	архитектурно- строителен	местно
56	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, ул."Бр. Денчеви" № 18/ул."Стефан Стамболов"/	архитектурно- строителен	за сведение
57	гр. Дряново	Жилищна сграда, б. на Никола Хаджидимитров	архитектурно- строителен	местно
58	гр. Дряново	Жилищна сграда, свързана с Иван Владков, сега музей	архитектурно- строителен	асамбलोво
	гр. Дряново	Жилищна сграда, свързана с Иван Владков, сега музей	архитектурно- строителен и исторически	местно
	гр. Дряново	Родната къща на Иван Владков	исторически	национално
59	гр. Дряново	Жилищна сграда на Стефана Рачева	архитектурно- строителен	
60	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна	архитектурно- строителен	
61	гр. Дряново	Жилищна сграда на н-ци на Асен Симеонов	архитектурно- строителен	ансамбलोво
62	гр. Дряново	Жилищна сграда на Мария Николова Рачкова	архитектурно- строителен	ансамбलोво
63	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни. Къща на наследници на Генчо Савов Афазов.	архитектурно- строителен	местно
64	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни. Къща на Цветана Петкова Ангелова.	архитектурно- строителен	ансамбलोво
65	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна. Къща на наследници на Манчо Тананов.	архитектурно- строителен	местно
66	гр. Дряново	Къща на Върбан Косев Ботев	архитектурно- строителен	местно

67	гр. Дряново	Жилищна сграда. Къща на Милка Стефанова Цанкова.	архитектурно- строителен	ансамблово /ДВ/ местно /Писмо -актуализация /
68	гр. Дряново	Жилищна сграда. Къща на Съба и Христо Калчеви.	архитектурно- строителен	ансамблово
69	гр. Дряново	Жилищна сграда. Къща на Ганчо и Бончо Рачеви.	архитектурно- строителен	ансамблово
70	гр. Дряново	Църковен комплекс "Въведение Богородично"	архитектурно-строителна и художествена	национално значение
71	гр. Дряново	Църква „Св. Богородица” с камбанарията, килийното училище, оградата и гробището, Църква „Въведение Богородично“, Църква „Св. Богородица“, включително църковния двор и камбанарията.	архитектурно- строителен художествен	местно / I - група
72	гр. Дряново	Архиерейско наместничество, б. килийно училище, ул. ”Бачо Киро” № 45	архитектурно- строителен	ансамблово - актуализация
73	гр. Дряново	Сграда на н-ци на Иван Ромунов	архитектурно- строителен	ансамблово
74	гр. Дряново	Къща на наследници на Иван Тодоров Ромунов	архитектурно- строителен	за сведение
75	гр. Дряново	Бъчварница на Ганчо Николов	архитектурно- строителен	местно
76	гр. Дряново	Жилищна сграда, сега административна	архитектурно- строителен	
77	гр. Дряново	Жилищна сграда, свързана с Васил Левски. Къщата на Иван поп Янков	исторически	местно
78	гр. Дряново	Духовниковата чешма, пред моста	архитектурно- строителен	местно
79	гр. Дряново	Каменен мост над река Дряновска. Мост над Дряновска река	архитектурно- строителен	местно
80	гр. Дряново	Гимназия, сега техникум „Рачо Стоянов”. Училище "Рачо Стоянов	архитектурно- строителен	
81	гр. Дряново	Църква "Св. Николай"	архитектурно-строителен/ДВ/, художествен /в.Актуал./	национално
82	гр. Дряново	Жилищна сграда. Къща на н-ци на Станчо х. Колев Станчев	архитектурно- строителен	
83	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда	архитектурно- строителен	
84	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна	архитектурно- строителен	
85	гр. Дряново	Жилищна сграда, сега детска градина	архитектурно- строителен	
86	гр. Дряново	Жилищна сграда	архитектурно- строителен	
87	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда	архитектурно- строителен	
88	гр. Дряново	Къща на Георги Ст. Георгиев, ГНС, Кръстю Петков Неделчев, Минко Г. Попов и Генчо Николов /Попикономова къща/	архитектурно- строителен	национално
89	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни	архитектурно- строителен	

90	гр. Дряново	Жилищна сграда	архитектурно-строителен	
91	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна	архитектурно-строителен	
92	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда	архитектурно-строителен	
93	гр. Дряново	Жилищна сграда	архитектурно-строителен	
	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна /свалена/	архитектурно-строителен	
	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна /свалена/	архитектурно-строителен	
94	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда	архитектурно-строителен	
95	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда	архитектурно-строителен	
96	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда	архитектурно-строителен	
97	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни. Къща на Ганчо Нанков Драганов	архитектурно-строителен	
	гр. Дряново	Жилищна сграда /свален/. Къща на Йордан Минчев Курулиев	архитектурно-строителен	
98	гр. Дряново	Жилищна сграда. Къща на Милчо Ганчев Циговски	архитектурно-строителен	
99	гр. Дряново	Жилищна сграда. Къща на н-ци на Стефана Лунгова	архитектурно-строителен	
100	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни. Къща на Сава Иванов Попов	архитектурно-строителен и исторически	
101	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни.	архитектурно-строителен	
102	гр. Дряново	Жилищна сграда	архитектурно-строителен	
	гр. Дряново	Жилищна сграда /свалена/	архитектурно-строителен	
	гр. Дряново	Жилищна сграда /свалена/	архитектурно-строителен	
103	гр. Дряново	Църква „Св. Троица” и ’Килийно училище към църквата „Св. Троица”	архитектурно-строителен /ДВ/ и художествен	местно
104	гр. Дряново	Къща към църквата "Св. Троица"	архитектурно-строителен	
105	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни. Къща на наследници на Никола Косев Валцаров	архитектурно-строителен	местно
106	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна. Къща на Невянка Савова Ботева	архитектурно-строителен	местно
107	гр. Дряново	Къща на Пенчо Кънев Минчев, ул."3-ти март" № 10	архитектурно-строителен	в ансамбъл
108	гр. Дряново	Жилищна сграда, частна. Къща на Сава Иванов Поставанов	архитектурно-строителен	местно
109	гр. Дряново	Жилищна сграда. Къща на Генчо Георгиев Мурджиев	архитектурно-строителен	в ансамбъл Местно - прекатегориз. /писмо № 1539 от 22.05.1990г./
110	гр. Дряново	Жилищна сграда, музей. Къща на ГНС и Лазар Перев /Лафчиевата къща /	архитектурно-строителен	национално
111	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни, частна. Къща на наследници на Люба Николова	архитектурно-строителен	местно
112	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни. Къща на наследници на Димитър Недялков Фурнаджиев.	архитектурно-строителен	в ансамбъл

113	гр. Дряново	Жилищна сграда. Къща на Златка Ганчева Ботева	архитектурно- строителен	в ансамбъл
114	гр. Дряново	Жилищна сграда. Къща на Тотю Йончев Тотев и Христо Драганджиев	архитектурно- строителен	местно
115	гр. Дряново	Жилищна сграда. Къща на наследници на Иван Халачев	архитектурно- строителен	местно
116	гр. Дряново	Сграда с дюкяни. Къща на Димитър Стачев Йонков	архитектурно- строителен	в ансамбъл
117	гр. Дряново	Жилищна сграда с дюкяни. Къща на Трифон Петров Ковачев	архитектурно- строителен	в ансамбъл
118	гр. Дряново	Братска могила, Паметник-братска могила на руски зойни	исторически	местно
119	гр. Дряново	Историческо място - руски лагер, местност "Лагера", 2 км югоизточно	исторически	местно
120	гр. Дряново	Жилищно-търговска сграда	архитектурно- строителен	
121	гр. Дряново	Къща на Теодора Савова Ганчева	архитектурно- строителен	
122	гр. Дряново	Къща на ГНС /б. на Манко Стоев/	архитектурно- строителен	в ансамбъл
	гр. Дряново	Къща на Стефан Ненчев Кротев /Кротевата къща/ / свалена/	архитектурно- строителен	местно
123	гр. Дряново	Къща на Станчо Станоев и Йордан Косев /Чипевата/	архитектурно- строителен	в ансамбъл
124	гр. Дряново	Паметник на падналите през войните 1885 г., 1912-1913 г., 1915-1918 г., 1944-1945 г.	исторически	
125	с. Зая	Къща на Ганчо Пенев Иванов	архитектурно- строителен	
126	с. Зая	Къща на Ботю Бонев Иванов със стопанска пристройка	архитектурно- строителен	
127	с. Зая	Къща на Недялко Симеонов Петков	архитектурно- строителен	
128	с. Зая	Къща на Кольо Минчев коев	архитектурно- строителен	
129	с. Зая	Паметник на загиналите във войните 1912-1918г.	исторически	
	с. Зая	Къща на Деню Рашков Ганев /свален/	архитектурно- строителен	
130	с. Искра / Чакалите	Църква "Свети Николай"	художествен	II-ра група
131	с. Каломен	Къща на Марин Пенев Влахов	архитектурно- строителен	
132	с. Каломен	Къща на Пеню Стоянов	архитектурно- строителен	
133	с. Каломен	Къща на Косю Пенчев Минчев	архитектурно- строителен	
134	с. Каломен	Къща на Витан Колев	архитектурно- строителен	
135	с. Каломен	Къща на Иван Ганев	архитектурно- строителен	
136	с. Каломен	Църква "Свети Йоан Предтеча"	архитектурно- строителен / художествен	I-ва група
137	с. Каломен	Къща на Ганю Стефанов Кодрев	архитектурно- строителен	
138	с. Каломен	Къща на Иван Димитров	архитектурно- строителен	
139	с. Каломен	Къща на Марко Минчев Яръмов със стопанските постройки в двора	архитектурно- строителен	
140	с. Каломен	Къща на Ганю Николов	архитектурно- строителен	
141	с. Каломен	Къща на Пеню Ганев Кодрев	архитектурно- строителен	

142	с. Каломен	Къща на Минчо Косев Керпов	архитектурно- строителен	
143	с. Каломен	Къща на Витан Ненков Ничев	архитектурно- строителен	
144	с. Каломен	Къща на Иван Пенев Топалов	архитектурно- строителен	
145	с. Каломен	Къща на наследници Ганьо Георгиев	архитектурно- строителен	
146	с. Караиванца	Къща на Нанко Илиев	архитектурно- строителен	
147	с. Караиванца	Къща на Ненчо Станчев Георгиев	архитектурно- строителен	
148	с. Караиванца	Къща с "одая" на Дона Ценкова Нанкова в средата на селото	архитектурно- строителен	
149	с. Караиванца	Къща на Илия Белчев с ограден зид	архитектурно- строителен	
150	с. Караиванца	Къща на наследници Божко Енев	архитектурно- строителен	
151	с. Караиванца	Къща на наследници Доньо Венков и наследници Нено Бенков	архитектурно- строителен	
152	с. Караиванца	Къща на Илия Станчов	архитектурно- строителен	
153	с. Караиванца	Къща на наследници на Иван Джагов	архитектурно- строителен	
154	с. Караиванца	Къща на наследници Илия Стоянов Караджов	архитектурно- строителен	
155	с. Караиванца	Къща на наследници Иван Ненов	архитектурно- строителен	
156	с. Караиванца	Къща на наследници Нено Пенчев	архитектурно- строителен	
157	с. Караиванца	Къща на наследници на Рачо Станев /сега на Иван Семов/	архитектурно- строителен	
158	с. Караиванца	Къща на Кольо Генчев	архитектурно- строителен	
159	с. Караиванца	Къща на Съби Ганев	архитектурно- строителен	
160	с. Караиванца	Къща на наследници Михал Станев	архитектурно- строителен	
161	с. Караиванца	Къща на Дона Ценкова Нанкова в края на селото	художествен	II-ра група
162	с. Караиванца	Иконостас църква "Свети Богородица"	художествен	
163	с. Караиванца	Жилищна сграда	архитектурно- строителен	за сведение
164	с. Керека	Къща на Миньо Върбанов Басов	архитектурно- строителен	
165	с. Керека	Къща на Стойно Георгиев Гросков	архитектурно- строителен	
166	с. Керека	Къща на Стойно Донев Стойнов	архитектурно- строителен	
167	с. Керека	Къща на Кольо Рачев Стойнов	архитектурно- строителен	
168	с. Керека	Алевата къща	архитектурно- строителен	
169	с. Керека	Къща на Димитър Денчез Цанков	архитектурно- строителен	
170	с. Керека	Къща на Петър Донев Корейски	архитектурно- строителен	
171	с. Керека	Къща на Рачо Проданов Рачев	архитектурно- строителен	
172	с. Керека	Къща на наследница Цоньо Стефанов Шомов	архитектурно- строителен	
173	с. Керека	Къща на Денчо Михов Дечев	архитектурно- строителен	
174	с. Керека	Къща на Тодор Николов Манев	архитектурно- строителен	
175	с. Керека	Къща на Петър Иванов Дремсизев	архитектурно- строителен	
176	с. Керека	Къща на наследници Цоньо Генев Ганчев	архитектурно- строителен	

177	с. Керека	Къща на Пена Генева	архитектурно- строителен	
178	с. Керека	Къща на Пенчо Димитров Герганов	архитектурно- строителен	
179	с. Керека	Къща на Рачо Трифонов	архитектурно- строителен	
180	с. Керека	Къща на Фильо Косев	архитектурно- строителен	
181	с. Керека	Къща на наследници Цветко Генчев	архитектурно- строителен	
182	с. Керека	Къща на Алекси Кочев /старата къща/	архитектурно- строителен	
183	с. Керека	Къща на Минчо Колев Недялков	архитектурно- строителен	
184	с. Керека	Къща на Руса Иванова	архитектурно- строителен	
185	с. Керека	Къща на наследници Денка Димитрова Керекова	архитектурно- строителен	
186	с. Керека	Църква "Благовещение Богородично"	художествен художествен	I-ра група
187	с. Косарка	Църква "Свети Георги"	художествен	I-ра група
188	с. Куманите	Къща на наследници Иван Тачев	архитектурно- строителен	
189	с. Куманите	Къща на Иван Чушков и на наследници Христо Чушков	архитектурно- строителен	
190	с. Куманите	Къща на Гойо Стоянов	архитектурно- строителен	
191	с. Куманите	Къща на наследници Дельо Бошев	архитектурно- строителен	
192	с. Куманите	Къща на Тотьо Бонев Чушков	архитектурно- строителен	
193	с. Куманите	Къща на Доньо Русинов Петков	архитектурно- строителен	
194	с. Куманите	Къща на Дамян Симеонов	архитектурно- строителен	
195	с. Куманите	Къща на Цаньо Ботев	архитектурно- строителен	
196	с. Куманите	Къща на наследници Петко Донев	архитектурно- строителен	
197	с. Куманите	Къща на Боньо Тотев	архитектурно- строителен	
198	с. Куманите	Мостче в средата на селото до чешмата /с вградената плоча/	архитектурно- строителен	
199	с. Куманите	Къща на Миньо Ботев	архитектурно- строителен	
200	с. Куманите	Къща на Тодор Христов	архитектурно- строителен	
201	с. Куманите	Къща на наследници Тотю Василев	архитектурно- строителен	
202	с. Куманите	Къща на Деньо Цанев	архитектурно- строителен	
203	с. Куманите	Къща на Кольо Денев Василев	архитектурно- строителен	
204	с. Куманите	Къща на Кольо Иванов Цончев	архитектурно- строителен	
205	с. Куманите	Къща на Илия Петков Припеков	архитектурно- строителен	
206	с. Маноя	Църква "Въведение Богородично", Църква Св. Богородица"	художествен	II-ра група
207	с. Пейна	Къща на братя Венкови с портата	архитектурно- строителен	
208	с. Пейна	Къща на Кольо Обрешков и Георги Пенев	архитектурно- строителен	
209	с. Плачка	Къща на Тора Ганчева Косева	архитектурно- строителен	

210	с. Плачка	Къща на Кольо Донев	архитектурно- строителен	
211	с. Пърша	Паметник на загиналите във войните 1912-1918г.	исторически	
212	с. Радовци	Къща на Димитър Стоянов	архитектурно- строителен	
213	с. Радовци	Църква "Кръщение Христово"	архитектурно- строителен / художествен	I-ра група
214	с. Радовци	Училищната сграда в църковния двор	архитектурно- строителен	
215	с. Радовци	Къща на Стоян Шукеров	архитектурно- строителен	
216	с. Радовци	Къща на Цаньо Иванов Цонев с плевнята и каменната ограда	архитектурно- строителен	
217	с. Радовци	Къща на Иван Стефанов с плевнята и оградата	архитектурно- строителен	
218	с. Радовци	Паметник на загиналите във войните 1912 – 1918 г. и 1944 – 1945 г.	архитектурно- строителен	
219	с. Руня	Къща на наследници Деньо Колев Бурмов	архитектурно- строителен	
220	с. Саласука	Къща на Стефан Колев Иванов с пристройка и ограда	архитектурно- строителен	
221	с. Саласука	Кладенец пред къщата на Стефан Иванов	архитектурно- строителен	
222	с. Скалско	Къща на наследници Мюмюн Юмеров и наследници Мехмед Юмеров	архитектурно- строителен	
223	с. Скалско	Къща на Иван Иванов Цветков	архитектурно- строителен	
224	с. Скалско	Къща на Димитър Минев	архитектурно- строителен	
225	с. Скалско	Паметник на загиналите във войните за Отечеството	исторически	
226	с. Славейково	Неолитно селище, местност "Бобев кладенец", северозападно	архитектурно- строителен	местно
227	с. Славейково	Паметник на загиналите във войните 1912 - 1918 г.	исторически	
228	с. Соколово	Паметник на загиналите във войните 1912 - 1918 г.	исторически	
229	с. Туркинча	Къща на наследници Коста и Илия Джагарови	архитектурно- строителен	
230	с. Туркинча	Къща на Рашо Марков Косев	архитектурно- строителен	
231	с. Туркинча	Къща на Мита Пенчева Цачева	архитектурно- строителен	
232	с. Туркинча	Къща на Дена Рашкова Косева	архитектурно- строителен	
233	с. Туркинча	Къща на Косьо Рашков Плазов	архитектурно- строителен	
234	с. Туркинча	Къща на Рачо Рашков Плазов	архитектурно- строителен	
235	с. Туркинча	Къща на Гана Денева	архитектурно- строителен	
236	с. Туркинча	Къща на Ангелина Пенчева Бурова	архитектурно- строителен	
237	с. Туркинча	Къща на Кънчо Стефанов Кънчев	архитектурно- строителен	
238	с. Царева ливада /Върбаново/	Къща на наследници Стойно Христов Николов	архитектурно- строителен	
239	с. Царева ливада /Върбаново/	Родна къща на д-р Върбан Р.Генчев	исторически	местно

240	с. Царева ливада	Паметник на загиналите във войните 1912 - 1918 г. и 1944 - 1945 г.	исторически	
241	на полето между с. Върбанова и "Цинга"	Чешмата Св.Марина"	архитектурно- строителен	
242	с. Янтра	Пещера, м. "Пролеза", 3 км. югозападно	архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	национално
243	с. Янтра	Къща на Иван Касъров	исторически	

Таблица 15. Археологични обекти – Община Дряново

АКВ_N	Землище	Вид	Хронология	N&E_coord	Местност	Площ	История на проучването	Опазване / Режим на ползване	Автор на картоната/ Дата на изготвяне
0600080	Бучковци	Единична могила	Тракийски период	42,91634 25,4502	Оградито, Стублата	1	Теренни обхождания 1964 - К.Койчева 1992 - К.Койчева, Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600081	Бучковци	Единична могила	Тракийски период	42,91431 25,44248	Локвата	1	Теренни обхождания 1964 - К.Койчева 1992 - К.Койчева, Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600082	Бучковци	Единична могила	Тракийски период	42,91555 25,43896	Локвата	1	Теренни обхождания 1964 - К.Койчева 1992 - К.Койчева, Ст.Станчев и сведения от местни учители	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600088	Гостилица	Емпориум / тържище	Късна римска епоха, Ранна римска епоха	43,00251 25,37288	Калето (Дискодуратера)	2	1900г. - Шкорпил 1907г. - разкопки П.Гъбенски 1922г. - Иван Велков 1958-61 _ арх. разкопки - Б.Султов	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.1.1966 г.

0600089	Гостилица	Селище с площ до 5 дка	Втора българска държава	43,00527 25,37621	Градище	4	Теренно обхождане 1958г. - Б.Султов 1992г. - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 9.10.1992 г.
0600090	Гостилица	Единична могила	Тракийски период	43,01293 25,37228	Юрта,Маркова могила	1	Теренно обхождане 1992г - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 9.10.1992 г.
0600091	Гостилица	Селище с площ до 5 дка	Втора българска държава	43,00939 25,3716	Юрта	3	Теренно обхождане 1992г - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 9.10.1992 г.
0600092	Гостилица	Път	Късно средновековие, Римска епоха	43,00916 25,37131	Юрта-римски път	1	Теренно обхождане 1992г - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 9.10.1992 г.
0600093	Гостилица	Единична могила	Тракийски период	43,00471 25,37384	Градище	1	Теренни обхождания 1967г - К.Койчева 1992г - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 9.10.1992 г.
0600094	Длъгня	Единична могила	Тракийски период	43,00812 25,50389	Геневска могила (Тинавица)	1	Теренно обхождане 1967,1987 - К.Койчева 1992 - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.12.1992 г.
0600095	Дряново	Крепост	Втора българска държава, Късна античност, Късна римска епоха	42,953949 25,442907	Града (Стринава)	600	Теренно обхождане 1964г. - К.Койчева Археолог.сондажи 1967-68г. Ат.Милчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.1.1993 г.

0600096	Дряново	Крепост	Втора българска държава, Късна римска епоха	42,94743 25,4321	Боруна	3	Арх. разкопки 1969г - Ат.Милчев Теренно обхождане 1992г. - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600097	Дряново	Единична могила	Тракийски период	42,95443 25,46464	Лагера	1	Теренно обхождане 1964г. - К.Койчева	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.1.1993 г.
0600098	Дряново	Единична могила	Тракийски период	42,966335 25,475193	Бумбалица	1	Теренно обхождане 1963,1993г. - К.Койчева	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.1.1993 г.
0600099	Дряново	Единична могила	Тракийски период	42,96923 25,45018	Скокля (Ходжеви бахчии)	1	Теренно обхождане 1986,1993 - К.Койчева	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.1.1993 г.
0600100	Дряново	Единична могила	Тракийски период	42,96371 25,46931	Белчовото (Гърково)	1	Теренно обхождане 1964,1993 - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.1.1993 г.
0600101	Дряново	Единична могила	Тракийски период	42,958926 25,458566	Ильова кория (Стублата)	1	Теренно обхождане 1964г. - К.Койчева	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.1.1993 г.
0600102	Дряново	Група могили	Тракийски период	42,98883 25,47792	Опитна станция (некропол)	1	По сведения и описание на Б.Тихова учител-пенсионер краевед	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.1.1993 г.
0600103	Дряново	Селище в пещера	Късен палеолит, Неолит, Среден палеолит	42,94868 25,43295	пещера Бачо Киро	1	Теренно обхождания,1890г. - Шкорпил регистрирана 1967 Арх.разкопки 1970-1975г - българо-полска експедиция Арх.разкопки 2015-2017г - българо-германска експедиция	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600104	Дряново	Селище в пещера	Късен неолит, Среден неолит	42,94868 25,43246	Хандъшка пещера (Голямата)	1	Арх.разкопки 1924,1937 Р.Попов	Статут: Археологическа културна ценност с	К. Койчева, 1.11.1992 г.

								национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	
0600105	Дряново	Селище в пещера	Късен енеолит, Среден енеолит	42,9495 25,43025	пещера Поличките	1	сондажи,1890г. С.Юренич сондажи,1969г. К.Койчева,Д.Димитров Тер. Обхождане 1992г. К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600106	Дряново	Селище в пещера	Късен палеолит	42,95012 25,43576	Пещера "Момина скала"	1	Теренно обхождане 1920г. - Р.Попов	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600107	Дряново	Крепост	Втора българска държава	42,94149 25,44691	Куклата	4	Теренно обхождане 1964,1993г. - К.Койчева	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.1.1993 г.
0600108	Зая			42,9959 25,51187	Карька (Калето)	2	Сондажи 1910,учител от с.Ганчовец Теренни обхождания 1969,1987 - К.Койчева 1992 - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.12.1992 г.
0600109	Зая	Селище с площ до 5 дка	Късна римска епоха	43,00322 25,51419	Гера	3	Теренни обхождания 1967,1987 - К.Койчева 1992 - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.12.1992 г.
0600110	Зая	Единична могила	Тракийски период	43,00554 25,51465	Гера	1	Теренно обхождане 1967,1987 - К.Койчева 1992 - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.12.1992 г.
0600111	Искра	Единична могила	Тракийски период	42,93132 25,48064	Ръта	1	Теренни обхождания 1967,1992г. - К.Койчева	Статут: обявен ПК с национално значение	К. Койчева, 1.1.1993 г.

								ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	
0600112	Искра	Единична могила	Тракийски период	42,9291 25,46869	Могилката	1	Теренни обхождания 1967,1992г. К.Койчева	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.1.1993 г.
0600113	Караиванца	Единична могила	Тракийски период	42,99499 25,40929	Могилката	1	Теренни обхождания 1969-1970 К.Койчева 1992 - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.12.1992 г.
0600114	Куманите	Единична могила	Тракийски период	42,90422 25,44718	Могилката	1	Теренни обхождания 1964,1984 - К.Койчева 1992 - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 10.11.1992 г.
0600115	Маноя	Крепост	Втора българска държава, Късна античност	43,0214 25,58321	Градище	4	Теренни обхождания 1967 - К.Койчева 1992 - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.12.1992 г.
0600116	Маноя	Крепост	Втора българска държава, Късна античност	43,002591 25,57037	Кулата (Миньов връх)	3	Теренно обхождане 1967 - К.Койчева 1992 - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.12.1992 г.
0600117	Муця	Крепост	Втора българска държава	42,96389 25,50905	Липово градище	3	Теренно обхождане 1968 - К.Койчева 1992 - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600118	Нейчовци	Група могили	Тракийски период	42,94048 25,45331	Града	1	Теренни обхождания 1970,1992 - К.Койчева	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.12.1992 г.
0600119	Нейчовци	Група могили	Тракийски период	42,94048 25,45331	Града	1	Теренни обхождания 1970,1992 - К.Койчева	Статут: обявен ПК с национално значение	К. Койчева, 1.12.1992 г.

								ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	
0600120	Нейчовци	Група могили	Тракийски период	42,94103 25,45393	Града	1	Теренни обхождания 1970,1992 - К.Койчева	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.12.1992 г.
0600121	Нейчовци	Група могили	Тракийски период	42,94791 25,45326	Ръта	1	Теренни обхождания 1970,1992г. - К.Койчева	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.1.1993 г.
0600122	Нейчовци	Група могили	Тракийски период	42,94791 25,45326	Ръта	1	Теренно обхождане 1970,1992г. - К.Койчева	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.1.1993 г.
0600123	Нейчовци	Група могили	Тракийски период	42,94835 25,45304	Ръта	1	Теренни обхождания 1970,1992г. - К.Койчева	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.1.1993 г.
0600124	Радовци	Единична могила	Тракийски период	42,91856 25,5123	Могилата	1	Теренно обхождане 1970 - К.Койчева 1992 - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600125	Скалско	Крепост	Средновековие	42,98847 25,37932	Калето	10	Теренно обхождане 1970 - К.Койчева 1992 - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 9.10.1992 г.
0600126	Славейково	Селище с площ до 5 дка	Енеолит, Късен неолит	43,00576 25,33513	Бобев кладенец (Саръда)	3	Теренни обхождания 1964-67 К.Койчева 1992 К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600127	Славейково	Селище с площ до 5 дка	Енеолит, Късен неолит	43,00134 25,34314	Карабунар	2	Теренни обхождания 1964-67 К.Койчева 1992 К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение	К. Койчева, 1.11.1992 г.

								съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	
0600128	Славейково			42,9951 25,34893	Гробището	1	Обхождане 1964-67г. К.Койчева 1992г. К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600129	Върбаново	Единична могила	Тракийски период	42,93124 25,45176	Търсев рът	1	Обхождане 1970г. К.Койчева 1992г. К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600130	Янтра	Кастел	Късна античност	42,963099 25,312533	Калето	2	Теренни обхождания 1964,1967 К.Койчева 1992 К.Койчева,Ст.Станчев и сведения от местни жители	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600131	Янтра	Селище с площ над 5 дка	Втора българска държава	42,97166 25,30802	Селището	8	Теренни обхождания 1967,1992 - К.Койчева,Ст.Станчев и сведения от местни жители	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.11.1992 г.
0600132	Янтра	Група могили	Тракийски период	42,9894 25,30304	Клечетова гора , Йолафлъка	1	Теренни обхождания 1970г. - К.Койчева 1992г. - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 9.10.1992 г.
0600133	Янтра	Група могили	Тракийски период	42,9894 25,30304	Клечетова гора , Йолафлъка	1	Теренни обхождания 1970г. - К.Койчева 1992г. - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 9.10.1992 г.
0600134	Янтра	Група могили	Тракийски период	42,98974 25,30315	Клечетова гора , Йолафлъка	1	Теренни обхождания 1970г. - К.Койчева 1992г. - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	К. Койчева, 9.10.1992 г.
0600135	Янтра	Група могили	Тракийски период	42,9896 25,30259	Клечетова гора , Йолафлъка	1	Теренни обхождания 1970г. - К.Койчева 1992г. - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: обявен ПК с национално значение	К. Койчева, 10.10.1992 г.

								ПМС 1711/10.62 г. Режим: А	
0600136	Янтра	Селище в пещера	Неопределима	42,96765 25,3021	Пролеза	1	Теренно обхождане 1964г. - К.Койчева 1992г. - К.Койчева,Ст.Станчев	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	К. Койчева, 1.11.1992 г.
10001603	Гостилица	Емпориум / тържище	Римска епоха	43,002591 25,372652	Калето	1	Теренно обхождане 2011 г. - Н. Кечева	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	Н. Кечева, 15.1.2012 г.
10002931	Скалско	Обект с неопределена функция	Късен енеолит, Ранна желязна епоха, Римска епоха	42,95944444 25,38500019	Минин чукар	1	Обектът е регистриран на 15.10.2015г. по време на теренно издирване на пещерни археологически обекти в долината на горна Янтра, с ръководител Н. Сираков.	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	Ц. Цанова, 20.11.2015 г.
10003024	Дряново	Обект с неопределена функция	Ранна желязна епоха	42,94944467 25,43611128	източно от Дряновски манастир, на десния бряг на р. Дряновска	1	Обектът е регистриран на 16.10.2015г. по време на теренно издирване на пещерни археологически обекти в долината на горна Янтра, от екип с ръководител Н. Сираков.	Статут: Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Режим: Б	Ц. Цанова, 24.11.2015 г.

Някои от най-значимите обекти на богатото културно наследство на Община Дряново са:

- **Дряновският манастир „Свети Архангел Михаил”**

Три пъти разрушаван и изгарян и три пъти възстановяван от боголюбиви християни, Дряновският манастир е твърдина на българския дух. Първите хора заселват клисурата, в която е построен манастира, през ранните праисторически епохи. Те обитават пещерите на масива Боруна и кухините в скалния венец Поличките.

Манастирът е основан по времето на цар Калоян, след пренасяне на мощите на св. Михаил Воин от Потука в Търновград (1197-1207 г.). Първоначалното му разположение е на 2 км. северно от сегашното, в местността "Малки Св. Архангел", точно срещу пещерата "Андъка". През 1393 г. турците обсаждат Търново и помитат всичко по пътя си, като не пожалват и манастира и го изгарят до основи.

През 16-ти век родолюбивите българи от околността отново възстановяват светата обител. Този път и избират друго място – в местността "Голям Св. Архангел", на отсрещния бряг на реката, но участта и на тази обител е същата.

За пореден път и вече на сегашното си място Дряновският манастир е изграден към края на 17-ти век. Съборната църква е била еднокорабна и полувкопана в земята и се намирала непосредствено до днешната, а освен нея имало и втори храм. Постепенно манастира заема отново полагащото му се място в духовния и културен живот по българските земи. В него има огромна библиотека. Манастирът става един от най-големите книжовни центрове през Възраждането, като по това време в него е имало около 500 монаси. Славата му се носи по всички краища на Балканския полуостров, но това не попречва на кърджалиите да го опожарят за трети път. Още не били изтлели въглените от поредния пожар и хората от околността започнали да го възстановяват.

Подемът и благоденствието на манастира започнали по времето на архимандрит Рафаил - игумен на манастира, който започнал обновление на светата обител през 40-те години на 19-ти век. Издигнати са жилищните постройки откъм реката, а в 1845 г. е завършен и новия храм. Така манастирът разполагал вече с две църкви и 5 допълнителни сгради. Продължила и книжовната дейност на монасите. По това време се сменил игумена, като новият - йеромонах Пахомий Стоянов, продължил делото на предшественика си, но и дейно се включил в подготовката на Априлското въстание. Той, заедно с Васил Левски, Матей Преображенски - Миткалото и дряновския революционер

комитет, изградили в манастира солидна база за подкрепа на четите в Северна България. Били построени специални хамбари, в които се събирали храна и оръжие за четниците. На 29 април 1876 г. в манастира влиза четата на поп Харитон и Бачо Киро – първият бунтовнически отряд в Търновски окръг и България. Но турските войски ги усетили и обградили. Девет дни продължила героичната съпротива на 195-те четници и 5 000-та турска войска. От въстаниците едва 47 успели да избягат, останалите намерили смъртта си там. Манастирът бил напълно разрушен, само църквата стърчала полусрутена. Изгоряла цялата манастирска библиотека. Разрушеният и опожарен манастир е възстановен частично и на 3 април 1877 г. главният му храм е тържествено осветен. Игуменът, Пахомий Стоянов, отслужва първата панихида за загиналите четници. Храмът е без стенописи, с пробит от турски куршум потир и дупки от турските шрапнели в зидовете, съзнателно оставени от строителите, за да не се забрави миналото и българското страдание.

На мястото на по-малката църква се изгражда мавзолей, представляващ параклис с костохранилище и статуя на въстаник. Постепенно към края на столетието Дряновския манастир се превръща в религиозно и културно средище и една от най-големите и добре устроени обители в търновския регион. Съвременният манастир е една от десетте най-почитани светини на Българската православна църква, Национален паметник на културата и отправна точка за много туристически маршрути.

В манастира се намира и експозицията „Археология и възраждане” на Исторически музей – Дряново. Тя запознава посетителите с историческото развитие на Дряновския край и възникването на Дряновския манастир. В околностите му са

открити едно от най-древните палеолитни поселения в Средна Европа и следи от местните енеолитна и бронзова култура, както и крепостни съоръжения и селища, изградени от траки, римляни, ромеи и българи.

Разнообразни документи и предмети подчертават значението на манастира за българската история и съхраняването на националния дух, за превръщането му във възрожденско поклонническо средище; определянето му за база на освободителното движение и убежище през Априлското въстание на четата на поп Харитон; за приноса на Дряново в Руско-турската война (1877-1878).

Храмовият празник на манастира е на 8 ноември.

- **Църква „Свети Никола”**

Храмът „Свети Никола” е сред първите самостоятелни строежи на майстор Колю Фичето. Построен е през 1851 г., върху основите на по-стара църква. Това е първият опит на Колю Фичето да въведе свой собствен стил, което е изразено особено ясно при оформянето на фасадите. Стенописите в храма са от 1926 г., а три от иконите в иконостаса са дело на Станислав Доспевски, един от най-изтъкнатите български възрожденски художници. Сградата е трикорабна псевдобазилика с камбанария и купол, които са от дървен материал и не се извяват в плана. Фасадите са с богата пластична украса с характерните фичевски елементи: вълнообразен кобиличен фронтон, сложно профилиран корниз, тристепенна аркада с вградени полуколонки над главния западен вход, малка сляпа аркада по дължината на стените. Монотонността на тежката каменна зидария се нарушава от полетата на правоъгълните, овалните и кръстовидните прозорци и от релефите на южната фасада. Камбанарията е осмостенна, с големи овални и засводени отвори в стените и шатровиден покрив; форми, които създават впечатление за лекота и извисеност. Във вътрешното пространство се открояват плавната извивка на балконите на емпорията и релефите с растителни орнаменти от капителите на колоните. Църквата "Св. Никола" е действаща, обявена за паметник на културата с национално значение в ДВ, бр.92 от 23.11.1971 г. и реставрирана през 2000 г.

- **Мостът на Колю Фичето над р. Дряновска**

Мостът е построен от Колю Фичето в средата на XIX век. Съоръжението е от ранните хидротехнически постройки на майстора, в което развива своите идеи за традиционния възрожденски тип "гърбат" (римски) мост. Неговата дължина е 38.50 метра, а широчината на платното и тротоарите е 5 метра. Мостът има четири свода с различни по големина отвори, стъпили върху три масивни каменни колони. Най – висок е вторият свод, над който мостовото платно е леко изгърбено. Мостовите колони са с водорези и аркирани отвори за пропускане на високите води. Настилката на моста е едър калдъръм, а на тротоарите – плочи, които излизат пред блоковете на сводовете и парапета, за да образуват корниз и подчертаят извивката на платното. Формата на всички арки на сводове и водоотточни отвори е подчертана с корниз.

- **Икономова къща**

Икономовата къща е една от двете напълно запазени къщи, дело на майстор Колю Фичето (другата е т.нар. "къща с маймунката" във Велико Търново). Икономовата къща

е строена през 1859 г. за свещеник Васил Икономов, който бил приятел на майстора. Тази къща съчетава по изумителен начин функционалност и удобство. Семпла фасада откъм улицата, с типичен градски характер. Там са били разположени дюкяни, складове и други стопански помещения. Неусетно тя преминава в елегантна дворна фасада, пластично раздвижена от тройно огънат еркер. Всички фасади на къщата са украсени с високи, увенчани с "вежди" прозорци, групирани по дължина, а покривът е от тежки каменни плочи.

Икономовата къща е и пример за творческите виждания на гениалния архитект, най-силно изразени в елегантната южна фасада и представителните жилищни помещения от втория етаж. Тук главното помещение е просторната диванна с широкия, плавно извит еркер, в която е изведено вътрешно дървено двураменно стълбище. Диванната е свързана с малките спални и чрез двукрила врата с внушителната по размери гостна стая, най-впечатляващата част от къщата. Салонът е по дължината на уличната фасада и е с изящен резбован таван, решен в любимия на възрожденската епоха мотив "Слънце".

В момента там е изложена богата колекция от средновековни и възрожденски икони.

- **Лафчиева къща**

Тази къща е уникален архитектурен комплекс, национален паметник на културата. Тя е единствената в България запазена триетажна жилищна сграда в традиционен архитектурен стил от възрожденския период. Построена е около 1840 г. от дряновския строител майстор Кольо Гайдаржията и е известна като "къщата без пироните". Това е факт, тъй като в цялостния строеж на внушителното триетажно здание не е използван нито един пирон или желязна скоба.

В действителност това са две къщи – близнаци, Лафчиевата и Перевата, които са свързани от гледна точка на фасадите в цялостна архитектурна композиция. Те са замислени и изпълнени като стени на една постройка. В приземието е мястото за стопанска дейност – дюкяни, складове, мазета. Всеки следващ етаж е издаден над долния с еркери и конзоли. Оригинално е решена фасадата към двора. От тази страна къщата е двуетажна, каменна и варосана, с галерия и високи четириъгълни дървени колони, които поддържат стряхата.

Майсторът е обособил едно преходно към двора многофункционално пространство, за да разшири обема на затворения между високи оградни зидове терен и го обедини с жилището. В Лафчиевата къща впечатлява не само перфектната зидария, традиционна за

местните майстори и находчивите решения на плана, но и елегантната, изискана работа с дървото и употребата му в интериора. Вратите са засводени, таблени; стенните долапи са с изчистени линии и класически пропорции. Украсата е оскъдна – малка стилизирана розета на част от вратичките на долапите и т. н. "слънце" на тавана в гостната стая. Майсторът не се увлича по прекомерната пищност и разточителство на възрожденската резба. Той използва строгата форма, правата линия и естествените багри на различните видове дърво. Комбинира светло с тъмно, наковава върху гладкото огледало на тавана профилирани летвички, малки резбени мотивчета и зъборезбени корнизи.

Интериорите са оформени с мебели и предмети на бита, местно производство и внос от Западна Европа. Показан е домашния занаят тъкачество и колекция тъкани и облекло, характерни за Дряновския край.

Тук се намира и музейната експозиция "Градски бит от края на 19 и началото на 20 век". В момента, в приземния етаж е оформено малко фотографско студио (Ретро фотоателие), в което туристите и гостите на града могат да облекат традиционна дряновска премяна и да си направят ретро снимки за спомен.

- **Часовниковата кула**

Построена е през 1778 г. Представлява висока централна постройка, съчетана от три степенувани във височина размери и тела. Долната част била изградена от груб, необработен камък споен във варопясъчен разтвор, а по форма бил четиристранна призма с квадратна основа със страни 5 метра. За осветление били оставени 11 отвора – 5 на западната и по 3 на източната и южната страна. На източната фасада имало врата, от която нагоре водела дървена стълба. На южната фасада имало вградена каменна арка. Долната част завършвала с каменен корниз, покрит с плочи. Над него четиристранната призма преминавала в осмоъгълна, като също завършвала с корниз, покрит с турски керемиди. В тази част се намирал часовниковият механизъм.

Няма сведения какъв е бил първият часовников механизъм, тъй като през 1883 г той е бил заменен с нов, изработен в Трявна от майсторите Генчо Колев и Христо Василев.

167 години се извисявала над околните сгради градската часовникова кула. С времето по нея се появили пукнатини, следи от минали земетресения, реставрацията не била извършена. През 1945 г. тя била съборена. Но за дряновци часовниковата кула има значение на монумент в архитектурния градски ансамбъл. Ето защо през 1984 г. тя е изградена отново, в близост до строената от Колю Фичето Икономова къща.

Запазеният часовников механизъм бе ремонтиран и настроен от Илия Ковачев – член на задругата на майсторите, носител на златен пояс.

Храмовете, разположени на територията на общината, са следните:

- **Църква „Свети Никола“ - гр. Дряново** - паметник на културата с национално значение, построена от майстор Колю Фичето 1851 г; действаща, реставрирана.
- **Църква „Св. Троица“ – гр. Дряново**, построена през 1846г., паметник на културата с местно значение, действаща, ремонтирана.
- **Църква „Въведение Богородично“ – Дряново**, възстановена е през 1892 г., след пожар в 1877 г., архиерейски храм, паметник на културата с категория "национално значение". Църквата е действаща, направена е реставрация на покрива и купола.
- Църква „Св. Богородица“ - с. Гостилица, построена през 1853г., действаща
- **Църква „Св. Богородица“** е построена през 1853 г. в с.Янтра, действаща.
- **Църква „Въведение Богородично“** – построена през 1871г. в с. Ганчовец паметник на културата с местно значение, действаща.
- Църква „Св. Троица“ с. Славейково, действаща.
- Църква „Св. Димитър“ с. Караиванца, действаща.

VII. 6. 4. Спорт

В община Дряново е изградена добра спортно-материална база, позволяваща развитието на различни видове спорт.

Спортен комплекс „Локомотив“ - Дряново е реновиран през 2014-2015 г. по Проект № 07/321/01178 "Изграждане на стадион в с. Царева Ливада, изграждане на три игрища за футбол, волейбол и баскетбол и обновяване на стадион в Дряново - Община Дряново", финансиран по Мярка 321 на Програмата за развитие на селските райони.

Новата спортна база покрива всички европейски изисквания за провеждане на футболни срещи, лекоатлетически състезания, турнири и различни видове игри.

Спортен комплекс „Локомотив“ – Дряново има обща площ 30 358 кв.м. и разполага с:

- Футболен терен с естествена тревна настилка с чимове, с дренажна и напоителна система – 72м. X 105м.;

- Игрище за футбол с изкуствена тревна настилка – 26м. X 45м.;
- Игрище за футбол и хандбал с акрилна настилка – 26м. X 45м.;
- Лекоатлетическа писта:
- Сектори за тласкане на гюле, дълъг и троен скок с тартанова настилка;
- Игрище за волейбол и баскетбол с акрилна настилка – 20м. X 30м.;
- Тенис кортове (2 броя) с шамот – 12м. X 24м.;
- Кросфит площадка – 180 кв. м.;
- Плувен басейн – 492 кв.м., малък басейн с пързалка – 127 кв.м.;
- Вечерно осветление на малките игрища;
- Оборудвани съблекални.

Стадион "Републиканец" се намира в село Царева ливада и е изграден с финансиране по Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г., Мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони“, в рамките на Проект № 07/321/01179 „Изграждане на стадион в с. Царева ливада, изграждане на три игрища за футбол, волейбол и баскетбол и обновяване на стадион в Дряново – Община Дряново“.

Стадионът разполага с:

- Футболен терен с изкуствена тревна настилка, с размери 64м. X 100.м.;
- Трибуни с 815 седящи места;
- Оборудван спортен и административен център с бани и съблекални;
- Отопление, вентилация и климатизация на затворените помещения;
- Козирка и помещения за журналисти над ВИП ложата;
- Паркинг.

Спортна зала – Дряново - строежът на общинската спортна зала в гр. Дряново е започнат през 1976 г. Поради недостиг на средства, строително-ремонтните дейности по съоръжението продължават 39 години. През 2014 г. Публичната инвестиционна програма „Растеж и устойчиво развитие на регионите“ на Министерски съвет дава възможност да се довърши строителството на емблематичния обект. Община Дряново защитава проект с наименование: „Център за рехабилитация и интегриране на хора с увреждания чрез физическа култура и спорт – гр. Дряново” на стойност 754 317 лв.

Спортаната зала разполага с

- Многофункционално игрище с винилова настилка 40м. X 20м.;

- Оборудване за колективните спортове баскетбол, волейбол, футбол на малки врати, хандбал;
- 264 зрителски места;
- Зала за бокс;
- Зала за аеробика;
- Фитнес център;
- Тенис маси;
- Обновени бани и съблекални;
- Електрическа, ВиК, мълниезащитна и пожароизвестителна инсталация;
- Вентилационна и климатизационна системи, както и локално отопление на пелети;
- Административна част.

Във фоайето на спортната зала е уредена постоянна изложба "Спортната слава на Дряново", която запознава посетителите с най-големите постижения на дряновските спортисти и спортни клубове през годините.

Съгласно официалния регистър на Спортните клубове в България (на Министерство на младежта и спорта), на територията на община Дряново функционират 7 спортни клуба, чиято дейност е насочено основно към развитието на детско- юношеския спорт:

- **Ръгби клуб "Локомотив"**

Ръгби клуб "Локомотив" е основан през 2023 г. Към него се подготвят спортисти, както в детски отбор, така и мъжка гарнитура. Своята подготовка състезателите по ръгби получават на стадион "Локомотив", където ползват общинската спортна база.

- **Боксов клуб "Локомотив" - Дряново**

Боксов клуб "Локомотив" е учреден на 22.08.2022 г. в гр. Дряново. Спортният клуб започва своята дейност в град Горна Оряховица, с филиал в град Дряново.

- **Спортен клуб по лека атлетика - гр. Дряново**

Клубът е създаден през 1993 година. Член е на Българската федерация по лека атлетика. В спортния календар на БФЛА е включен шосеен лекоатлетически пробег „Колю Фичето”, който е традиционна спортна проява за Дряново.

- **Футболен клуб "Локомотив 1927" - Дряново**

Клубът е създаден през 1936 година. Клубът се състезава с 4 гарнитури - мъже, юноши и 2 детски гарнитури.

- **Спортен клуб по ориентиране "Бачо Киро - 94" - Дряново**

Клубът е създаден през 1994 година. Член е на Българската федерация по ориентиране и взема редовно участие в състезанията от Държавния календар на федерацията.

▪ **Тенис клуб "Кристи" - Дряново /тенис на корт/**

Клубът е учреден през 2009 г. Член е на Българската федерация по тенис. В клуба тренират над 50 деца, разделени по възраст и според възможностите им.

▪ **Спортен клуб за хора с увреждания "Успех-Дряново"**

В клуба се развиват следните спортове, подходящи за хора със зрителни увреждания: канадска борба, шахмат, табла, шоудаун (някои от дисциплините).

Ежегодно спортните клубове получават финансови средства за подпомагане на дейността си по реда на Наредба за условията за финансово подпомагане на спортните клубове в Община Дряново, приета с Решение №579 от Протокол №59/29.06.2022г. на Общински съвет – Дряново.

Много успешен акцент в местната политика е качествената промяна на спортната инфраструктура в резултат на поетапни инвестиции:

Спортен комплекс „Локомотив“ – Дряново: извършени са текущи ремонти, направа на подпорна стена „Стадион“, ремонт съоръжения; изградено осветление на тенис кортовете, захранване с ток и вода на преместваем контейнер обслужващ тенис кортове и др.

Стадион „Републиканец“, с. Царева ливада – извършен е ремонт на стадиона, възстановена източна метална ограда, съборена от ураганен вятър и др.

Спортна зала – Дряново – извършен текущ ремонт, възстановяване на щети след наводнение, закупуване на уреди, преоборудване на фитнес зала и др.

С цел бъдещо изграждане на спортен комплекс в село Гостилица е закупен недвижим имот, намиращ се в близост до общински терен, с цел неговото разширяване до необходимата площ.

Ежегодно в община Дряново се провеждат редица спортни мероприятия, част, от които са станали традиционни за града. Те се организират от действащите спортни клубове с партньорството на Община Дряново.

VII. 6. 5. Социални услуги

Политиката на Община Дряново в сферата на социалните дейности е насочена към запазване на съществуващата широка гама от услуги и повишаване на тяхното качество.

Общината се утвърди като доставчик на почасови здравно-социални услуги в домашна среда.

Община Дряново изпълнява самостоятелно специализираните социални услуги:

- **Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ)**, гр. Дряново, ул. „Шипка“ №164, ет. 4 с капацитет 40 места. Специализираната социална услуга включва предоставяне на различни форми на подкрепа, индивидуална и групова работа в обособено пространство, както и мобилна работа в общността. Центърът предлага следните услуги: психологическа подкрепа и консултиране; рехабилитация и интеграция; социално консултиране; трудотерапевтична дейност; здравно консултиране. Услугата е делегирана държавна дейност от 01.11.2022г.

- **Домашен социален патронаж**, гр. Дряново, ул. „Шипка“ № 164 с капацитет 80 места. Домашен социален патронаж е комплекс от социални услуги, предоставяни в семейна среда на лица, които са затруднени или не са в състояние сами да организират и задоволят своите жизнени потребности. Услугите са насочени към хора, придобили право на пенсия по възраст и към лица с увреждания, удостоверени с експертно решение на ТЕЛК, които имат нужда от подкрепа и подпомагане в своето ежедневие. Потребителите на социалната услуга заплащат месечна такса.

- **Асистентска подкрепа** с капацитет 47 места. Услугата е разкрита със заповед № РД01-2501/30.12.2020г. на изпълнителния директор на АСП. Целеви групи: лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване без определена по съответния ред степен на намалена работоспособност; деца с трайни увреждания с определена чужда помощ; пълнолетни лица с трайни увреждания с определена чужда помощ.

- **Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства (ЦНСТПЛПР)** е доставчик на седем услуги в създадени в изпълнение на проект „Нова дългосрочна грижа за възрастните и хората с увреждания – предоставяне на новите услуги“, финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г. След края на проектната дейност, въз основа на заповед на изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане (АСП) за даване на предварително одобрение за създаване на социална услуга и решение на Общински съвет Дряново през 2023 година поетапно преминават към финансиране от държавата. Социалните услуги са насочени към 105 пълнолетни лица с психични разстройства, в среда близка до домашната.

- В общината се работи активно по **Механизма лична помощ**, съгласно Наредба №РД-07-7 от 28.06.2019г. „Лична помощ“ е механизъм за подкрепа за пълноценно участие в обществото, за извършване на дейности, отговарящи на индивидуалните потребности от личен, домашен или социален характер, и за преодоляване на бариерите на функционалните ограничения.

- По-голямата част от социални услуги (държавно – делегирана дейност) се предоставят за управление на външни доставчици:

- **Център за обществена подкрепа** гр. Дряново, с капацитет 25 места. Центърът за обществена подкрепа е комплекс от социални услуги предназначени за деца и семейства с цел предотвратяване на изоставянето на децата и настаняването им в специализирани институции, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване, обучение и подкрепа на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви.

- **Дневен център за деца и възрастни с увреждания** гр. Дряново, с капацитет 50 места. Дневният център за деца и възрастни с увреждания е форма на социална услуга, в която хората водят независим начин на живот, подпомогнати от професионалисти. Услугите на Дневният център ползват деца и възрастни с различни медицински диагнози – детска церебрална парализа, детски аутизъм, сензорни нарушения, епилепсия, умствена изостаналост, психични разстройства, прогресивна мускулна дистрофия, глухота и слепота. Децата, които ползват социалната услуга се насочват с направление от Отдел „Закрила на детето“ - Изнесени работни места гр. Дряново, към Дирекция „Социално подпомагане“ – Севлиево

- **Дневен център за стари хора** гр. Дряново, с капацитет 40 места. Предоставяне на комплекс от социални услуги в общността, свързани с осигуряване на среда, съобразена със специфичните потребности на старите хора, стимулираща инициативността за преодоляване на изолацията. Задоволяване на здравните и рехабилитационните потребности на старите хора. Целеви групи: Възрастни хора, в надтрудоспособна възраст, самотно живеещи възрастни хора застрашени от социална изолация, както и възрастни хора запазили активното си отношение към социалния живот, живеещи на територията на Община Дряново.

- **Защитени жилища за лица с умствена изостаналост I и II в с. Царева ливада.** „Защитено жилище за лица с умствена изостаналост“ I – с. Царева ливада, с капацитет 8 места и „Защитено жилище за лица с умствена изостаналост“ II – с. Царева ливада, с капацитет 8 места. „Защитени жилища“ са форми на социални услуги, в които хората водят независим начин на живот, подпомагани от професионалисти. Целева група: пълнолетни лица с интелектуални затруднения. Социалната услуга включва създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална интеграция на потребителите на социалната услуга; осъществяване на дейности за постигане на социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в подходяща среда, близка до семейната, с възможност за подкрепа и изява.

- **Защитено жилище за лица с физически увреждания в гр. Дряново,** с капацитет 8 места. Целева група: Пълнолетни лица с физически увреждания, които могат да бъдат изведени и от специализирани институции.

- **Защитено жилище за лица с умствена изостаналост в с. Гостилница,** с капацитет 8 места. Целева група: Пълнолетни лица с лека и средна степен на умствена изостаналост.

- Община Дряново се отличава със своята активно прилагана политика и значителен брой успешни проекти, ориентирани към социалната сфера с финансиране от фондовете на ЕС.

- **Социална услуга „Топъл обяд“.** През 2022г. приключва проект BG05FMOP001-5.001-0092-C09 3-1 - Топъл обяд в условия на пандемията от COVID-19 в община Дряново (11.01.2021 - 30.09.2022), BG05FMOP001-5.001 „3.1 - Топъл обяд в условията на пандемията от COVID-19“, ФЕПНЛ Храни, Бенефициент Община Дряново. По проекта се осигурява топъл обяд за 70 лица без доходи или с ниски доходи под линията на бедност, лица, поставени под карантина, без доходи или с ниски доходи под линията на бедност и нямат близки, които да им окажат подкрепа, лица, обект на социално подпомагане, за които е установена нужда от допълнителна подкрепа и в условията на извънредна епидемична обстановка. За продължаване на услугата през 2023г. е подписан АДБФП за проект BG05SFPR003-1.001-0226-C01 Топъл обяд в община Дряново (01.03.2023- 30.09.2025), Програма „Храни и основно материално подпомагане“ 2021-2027.

Всички социални услуги се помещават в добре обзаведени и оборудвани помещения. В община Дряново има добре изграден достъп до комуникация. Община Дряново не разполага със собствена материална база, която да предостави за ползване от доставчиците на социални услуги.

За настаняване на нуждаещите се използва общинският жилищен фонд, който е недостатъчен. Община Дряново разполага с 20 общински жилища, от които 18 бр. за настаняване под наем на граждани, 1 бр. ведомствено и 1 бр. резервно. Жилищният фонд е стар и амортизиран, но средствата, които се получават от наеми са недостатъчни за неговата поддръжка и обновяване.

VII. 7. ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗВИТИЕ

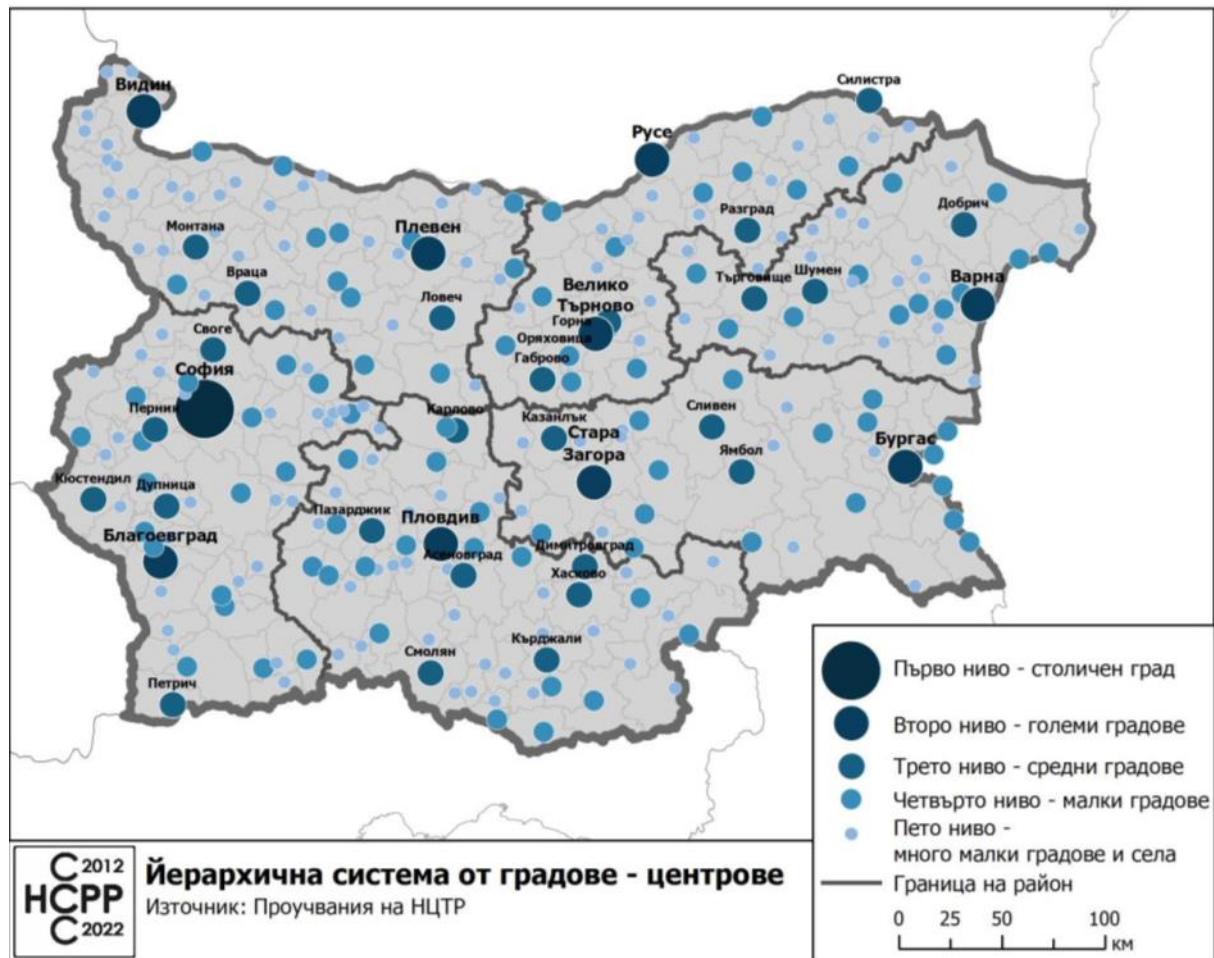
В пространственото развитие на функционалните системи в територията структура на общината с най-голяма е концентрацията на обществено-обслужващи обекти в общинския център гр. Дряново. На територията на отделните села също има обществено-обслужващи обекти в зависимост от специфичните им функции и потребности. Пространственото развитие на функционалните системи е в пряка зависимост и от броя на населението и жилищната осигуреност в населените места.

VII. 7. 1. СЕЛИЩНА СИСТЕМА

VII. 7. 1. 1. Йерархична система от населени места

В йерархичната система от градове-центрове, като общински и основен център в общината град Дряново попада в 5^{то} ниво.

Фигура 15. Йерархична система от градове-центрове, Източник: Национална стратегия за регионално развитие на Република България.

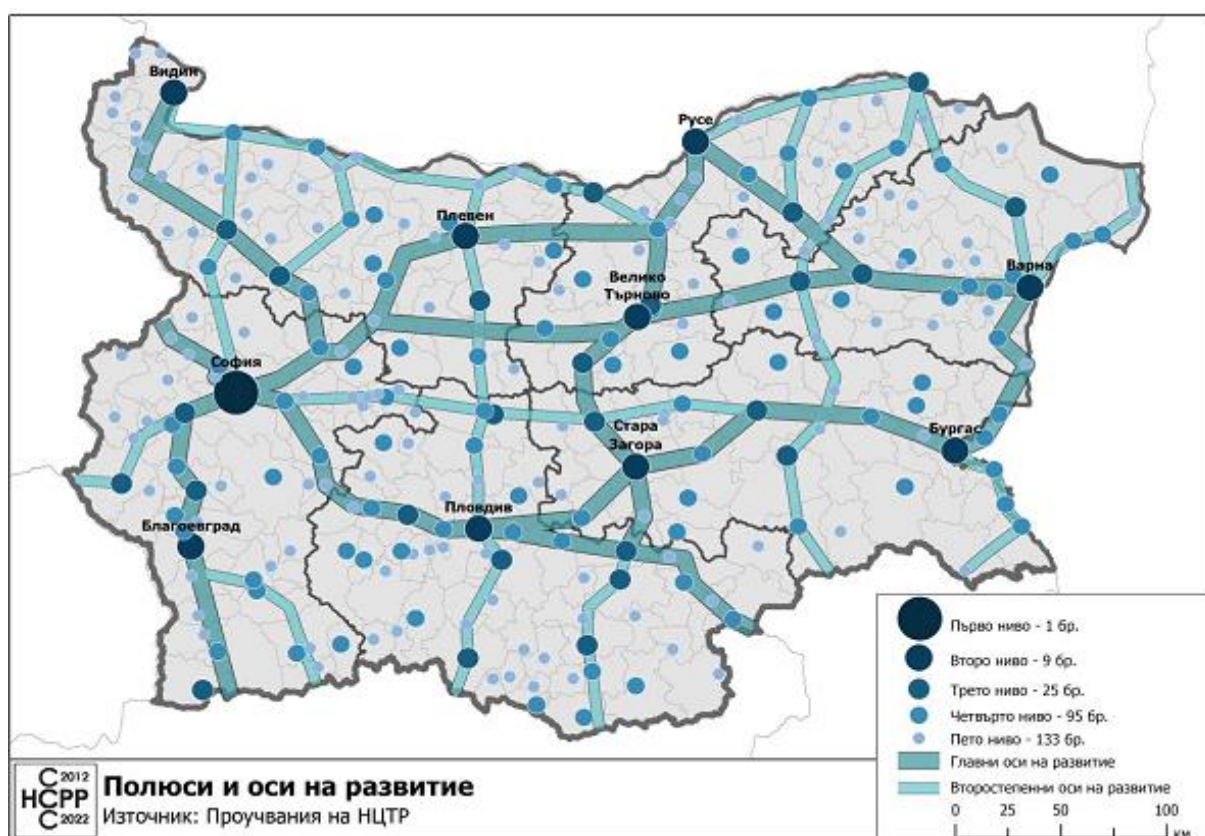
В градоустройствената класификация на населените места по брой жители град Дряново попада в категорията „много малки градове и села“.

Урбанистичната структура на общината е подчертано централна с концентрация на функции в общинския център и периферни селища с различен характер. В общинския център град Дряново са съсредоточени административното и социално обслужване и основната част от икономическата дейност в общината. Селата с най-голям брой население на територията са с. Царева ливада и с. Гостилница

VII. 7. 1. 2. Оси на урбанистично развитие

Осите на урбанистично развитие за територията на страната на ниво „район за планиране“ следват Националната концепция за пространствено развитие, Националната стратегия за регионално развитие и Регионалният план за развитие на северозападен регион.

Фигура 16. Полюси и оси на развитие, Източник: Национална Стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Община Дряново се тангира от една от главните оси на развитие, определена от НСРР, по направление свързващо градовете София, Велико Търново и Габрово.

Населените места в общината са свързани помежду си и с останалата част на страната чрез съществуваща пътна мрежа.

VII. 7. 1. 3. Пространствено разположение на населените места в селищната система на общината

В териториалната структура на община Дряново определящо влияние за пространственото разположение на населените места има релефът – равнинен и отчасти

хълмист релеф, който е предпоставка за хетерогенното разпределение на селищата от части основно по протежението на реките, което формира линейния характер на пространствената структура, както на селищната мрежа, така и на повечето от населените места.

В пространствената структура на общината се открояват няколко основни направления, по които са разположени повечето селищни структури.

Пространствената структура на комуникационната система и мрежата от населени места следва естествените форми на релефа, разполагайки се по поречията на реките, което е фактор за устойчивото и развитие и изпълнение на основните и функции във времето. Характерно за пространствената структура на селищната мрежа е тенденцията за усвояване на нови терени по дължината на комуникационните връзки, като на някои места тези нови образувания постепенно се сливат със съществуващите селища.

VII. 7. 1. 4. Устройство и степен на изграденост на селищната структура, функционални системи и обзавеждане на територията по населени места

град ДРЯНОВО		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		23947	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	28,10	7	Категория	

Фигура 17. Сателитно изображение на град Дряново.

село Балалея		GAB12 ЕКАТТЕ код община
		02333 ЕКАТТЕ код населено място
Площ на землището, km ²	-,-	7 Категория

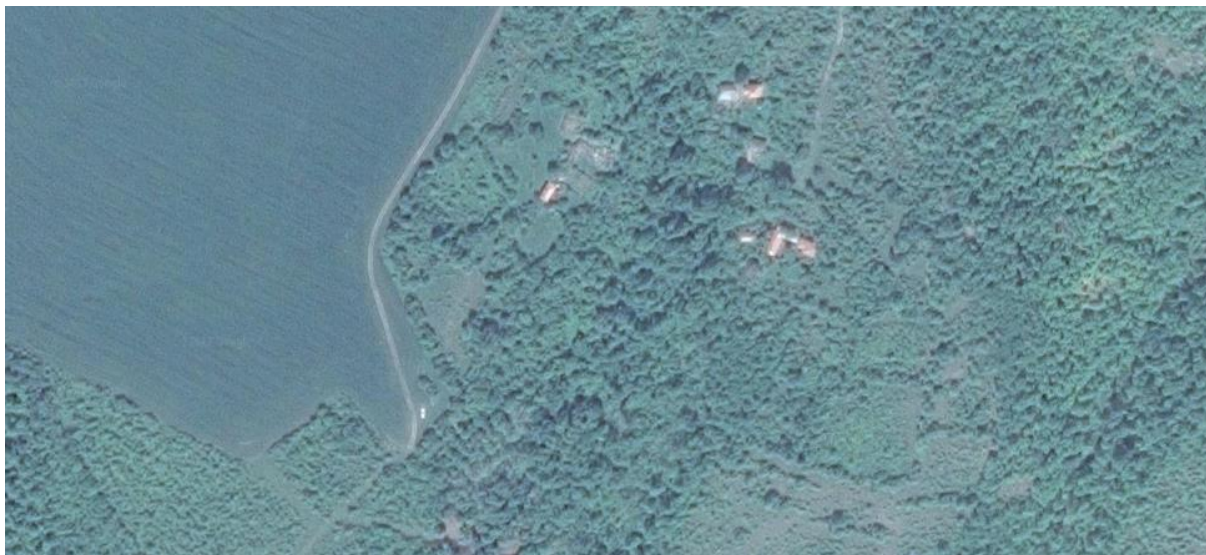
Фигура 18. Сателитно изображение на село Балалея.

село Балванците		GAB12 ЕКАТТЕ код община
		02378 ЕКАТТЕ код населено място
Площ на землището, km ²	-,-	7 Категория

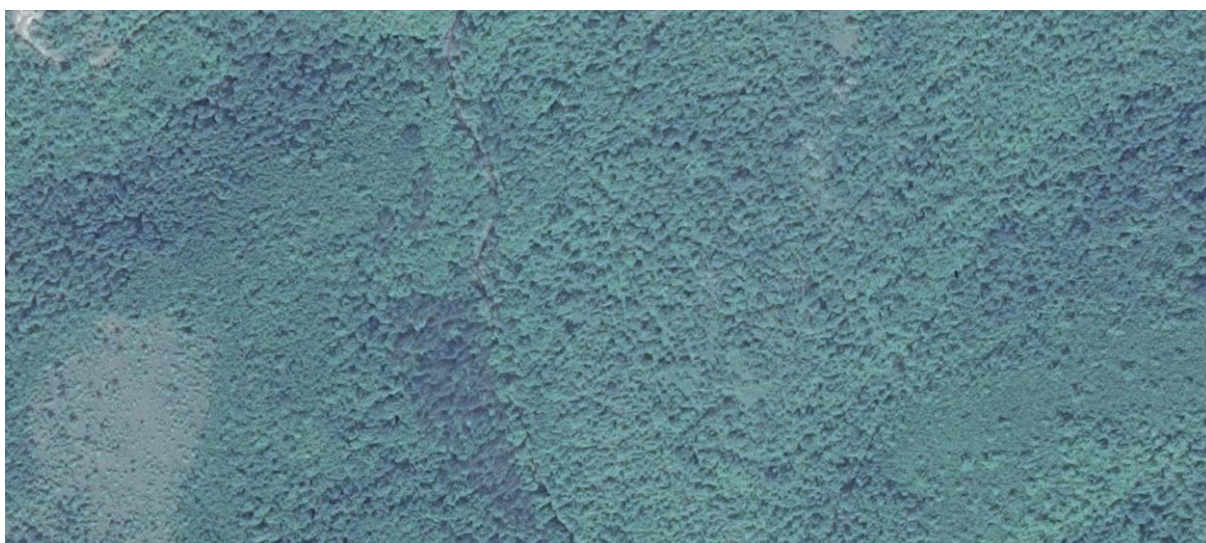
Фигура 19. Сателитно изображение на село Балванците.

село Банари		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		02556	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 20. Сателитно изображение на село Банари.

село Билкини		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		04068	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

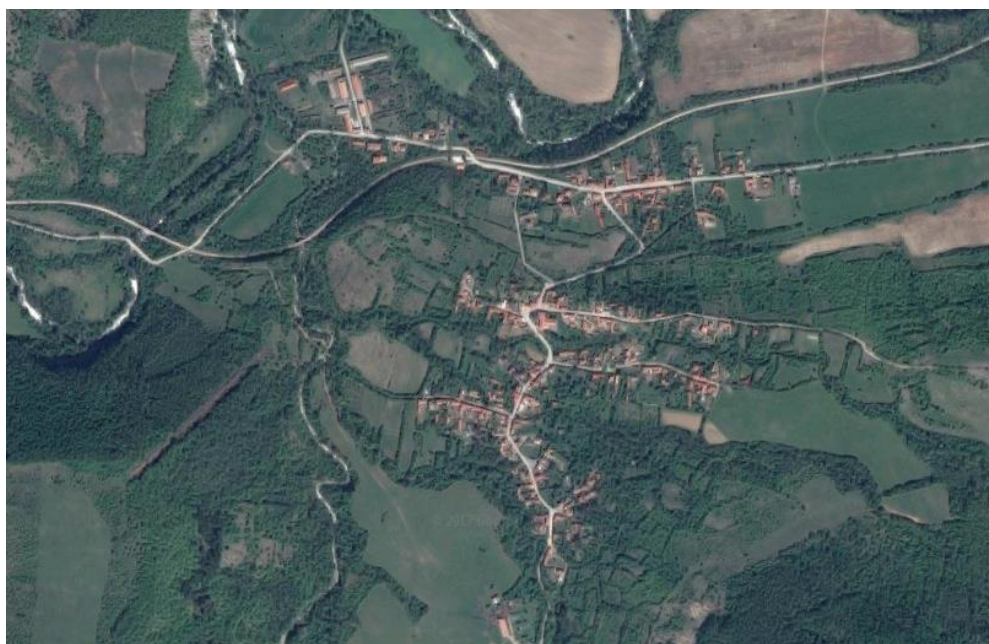
Фигура 21. Сателитно изображение на село Билкини.

село Бучуковци		GAB12	EКАТТЕ	код община
		07185	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 22. Сателитно изображение на село Бучуковци.

село Ганчовец		GAB12	EКАТТЕ	код община
		14458	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	16,69	7	Категория	

Фигура 23. Сателитно изображение на село Ганчовец.

	село Геня	GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		14762	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km ²	-,-	7	Категория	

Фигура 24. Сателитно изображение на село Геня.

	село Геша	GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		14859	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km ²	10,99	7	Категория	

Фигура 25. Сателитно изображение на село Геша.

село Глушка		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		15223	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 26. Сателитно изображение на село Глушка.

село Гоздейка		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		15357	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 27. Сателитно изображение на село Гоздейка.

село Големи Българени	GAB12	ЕКАТТЕ	код община
	15463	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория

Фигура 28. Сателитно изображение на село Големи Българени.

село Горни Върпища	GAB12	ЕКАТТЕ	код община
	16479	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория

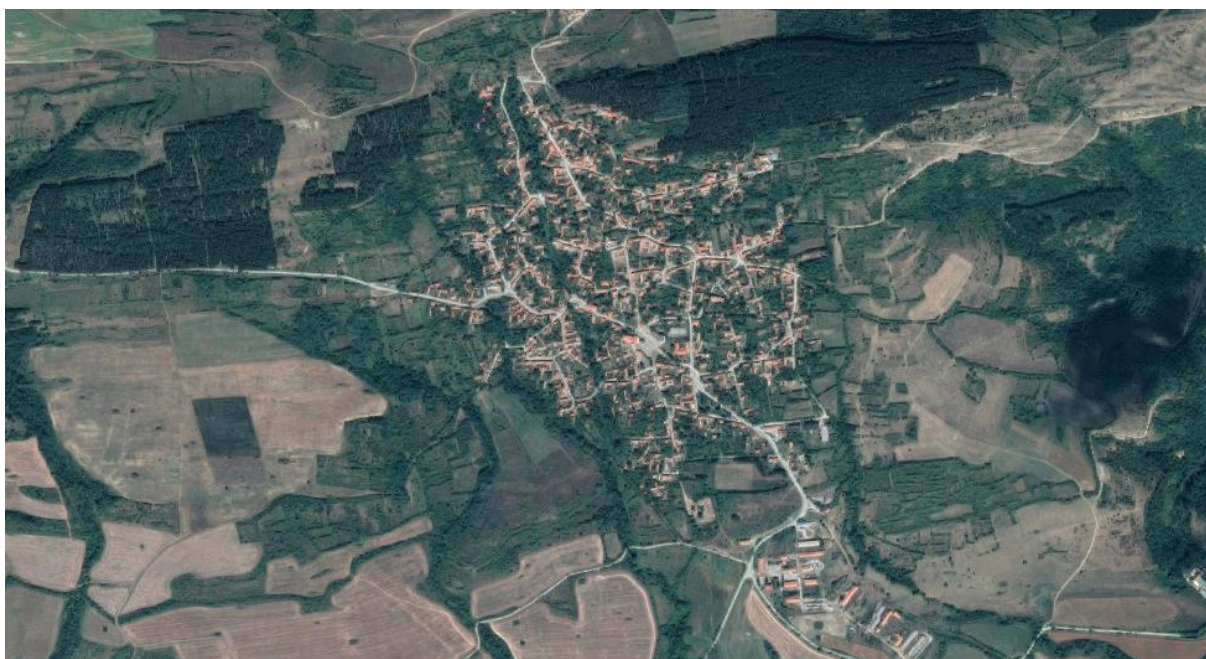
Фигура 29. Сателитно изображение на село Горни Върпища.

село Горни Драгойча		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		16523	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 30. Сателитно изображение на село Горни Драгойча.

село Гостилица		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		17350	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	32,40	7	Категория	

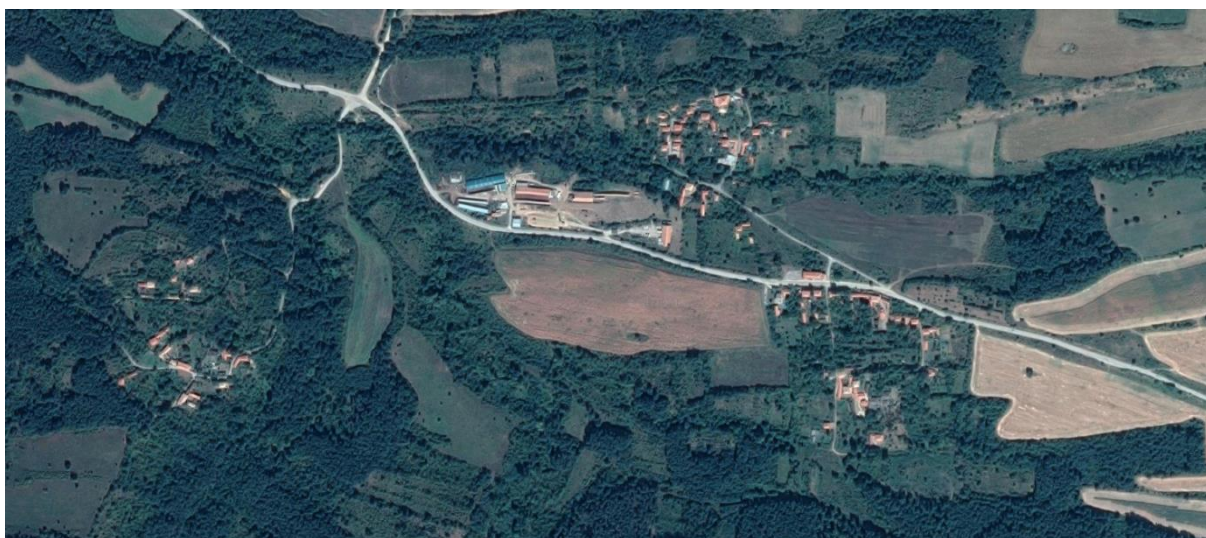
Фигура 31. Сателитно изображение на село Гостилица.

село Гърня		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		18397	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 32. Сателитно изображение на село Гърня.

село Денчевци		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		20660	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	6,29	7	Категория	

Фигура 33. Сателитно изображение на село Денчевци.

село Джуровци		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		20907	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 34. Сателитно изображение на село Джуровци.

село Длъгня		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		21261	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	13,90	7	Категория	

Фигура 35. Сателитно изображение на село Длъгня.

село Добренице		GAB12	EКАТТЕ	код община
		21395	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 36. Сателитно изображение на село Добренице.

село Долни Върпица		GAB12	EКАТТЕ	код община
		22352	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 37. Сателитно изображение на село Долни Върпица.

село Долни Драгойча	GAB12 ЕКАТТЕ код община
	22397 ЕКАТТЕ код населено място
Площ на землището, km ²	7 Категория

Фигура 38. Сателитно изображение на село Долни Драгойча.

село Доча	GAB12 ЕКАТТЕ код община
	23042 ЕКАТТЕ код населено място
Площ на землището, km ²	7 Категория

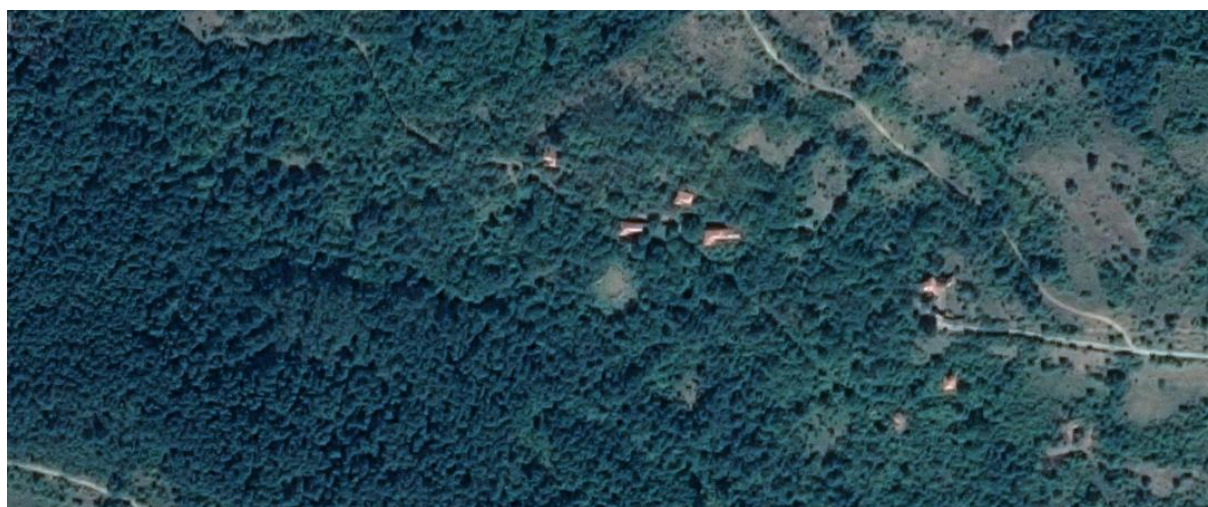
Фигура 39. Сателитно изображение на село Доча.

село Дурча		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		24133	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 40. Сателитно изображение на село Дурча.

село Еленците		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		27276	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 41. Сателитно изображение на село Еленците.

	село Зая	GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		30418	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	9,15	7	Категория	

Фигура 42. Сателитно изображение на село Зая.

	село Игнатовци	GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		32319	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	15,22	7	Категория	

Фигура 43. Сателитно изображение на село Игнатовци.

	село Искра	GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		32812	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km ²	-,-	7	Категория	

Фигура 44. Сателитно изображение на село Искра.

	село Каломен	GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		35465	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km ²	10,88	7	Категория	

Фигура 45. Сателитно изображение на село Каломен.

село Караиванца		GAB12 ЕКАТТЕ код община
		36261 ЕКАТТЕ код населено място
Площ на землището, km ²	6,82	7 Категория

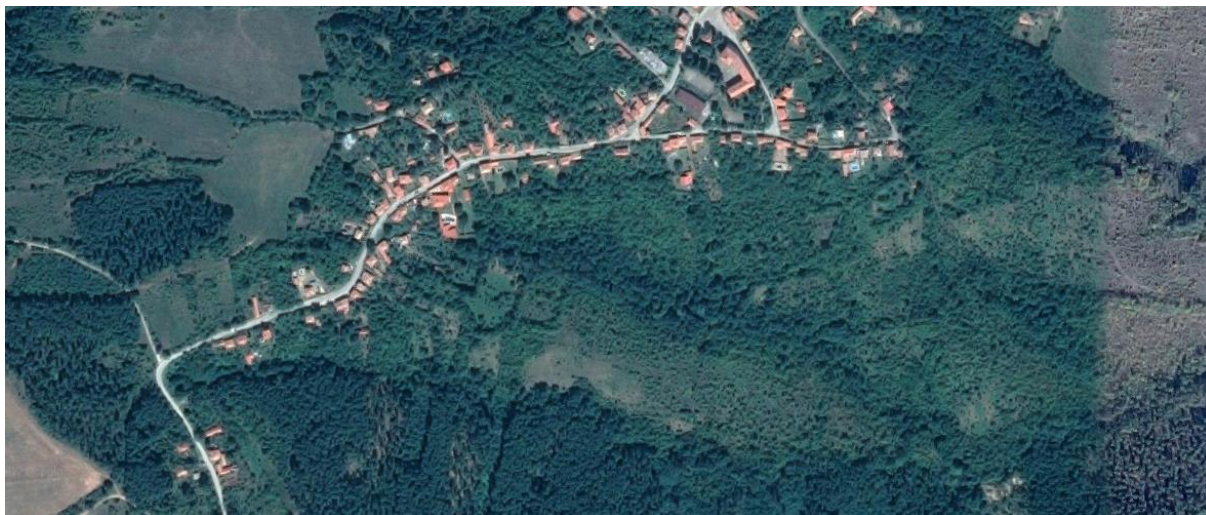
Фигура 46. Сателитно изображение на село Караиванца.

село Катранджии		GAB12 ЕКАТТЕ код община
		36628 ЕКАТТЕ код населено място
Площ на землището, km ²	-,-	7 Категория

Фигура 47. Сателитно изображение на село Катранджии.

село Керека		GAB12	EКАТТЕ	код община
		36751	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	11,94	7	Категория	

Фигура 48. Сателитно изображение на село Керека.

село Косарка		GAB12	EКАТТЕ	код община
		38710	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	14,95	7	Категория	

Фигура 49. Сателитно изображение на село Косарка.

село Косилка		GAB12	EКАТТЕ	код община
		38741	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 50. Сателитно изображение на село Косилка.

село Крънча		GAB12	EКАТТЕ	код община
		40316	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 51. Сателитно изображение на село Крънча.

село Кукля		GAB12 ЕКАТТЕ код община
		40470 ЕКАТТЕ код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7 Категория

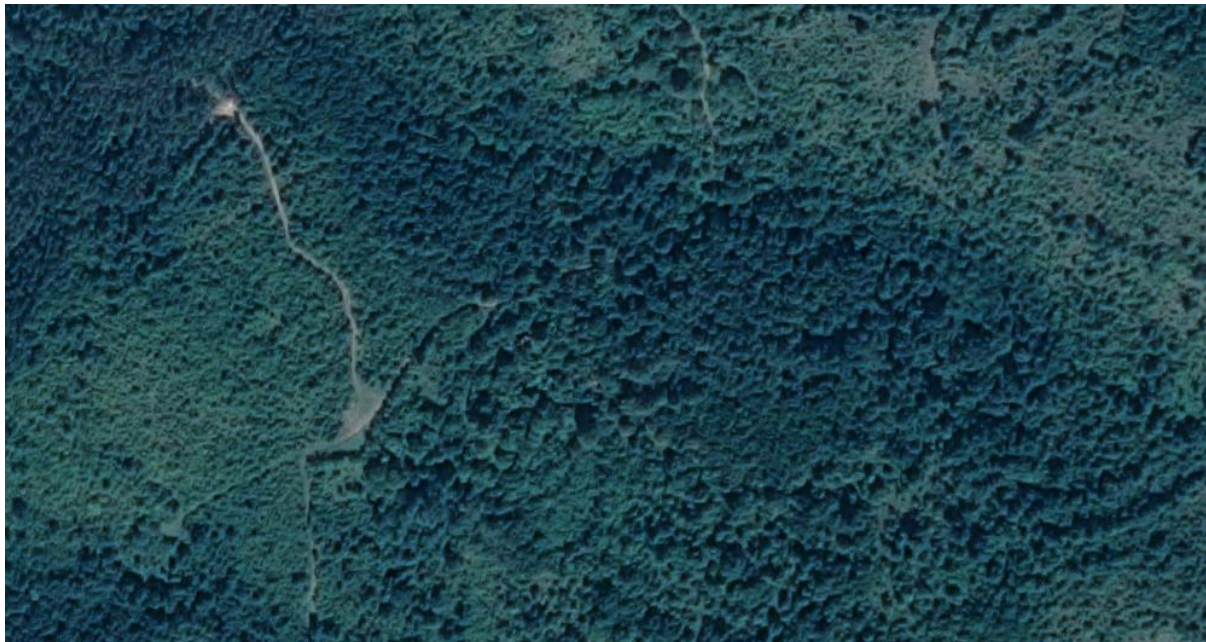
Фигура 52. Сателитно изображение на село Кукля.

село Куманите		GAB12 ЕКАТТЕ код община
		40587 ЕКАТТЕ код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7 Категория

Фигура 53. Сателитно изображение на село Куманите.

село Къртипъня		GAB12	EКАТТЕ	код община
		40960	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

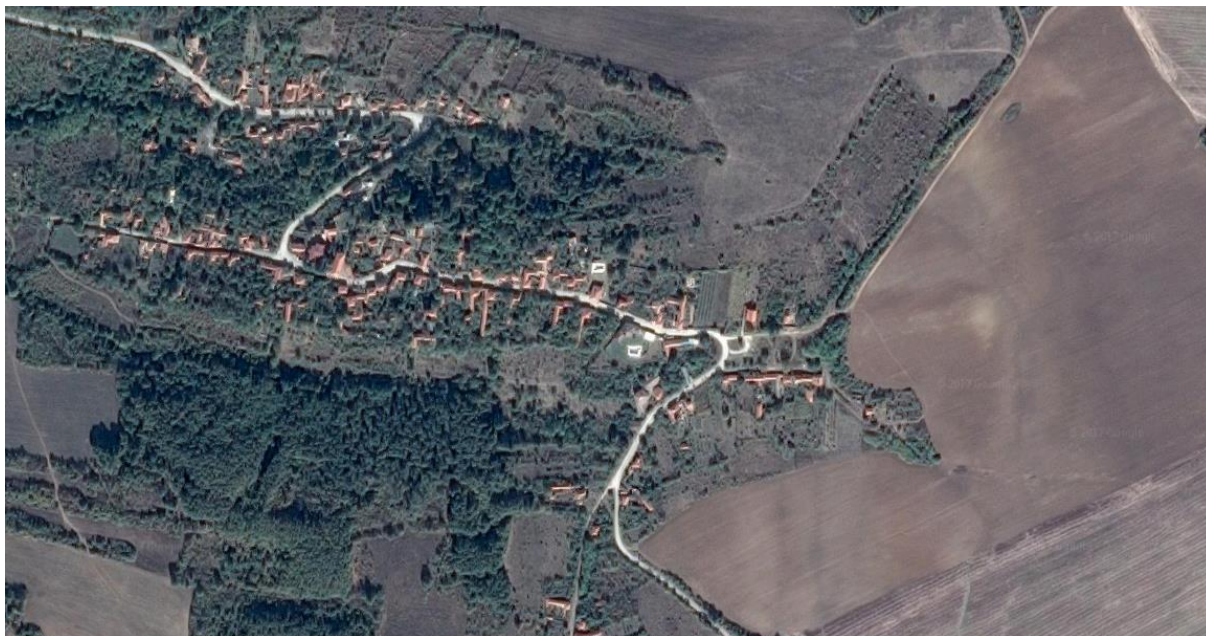
Фигура 54. Сателитно изображение на село Къртипъня.

село Малки Българени		GAB12	EКАТТЕ	код община
		46485	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 55. Сателитно изображение на село Малки Българени.

	село Маноя	GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		47127	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km ²	-,-	7	Категория	

Фигура 56. Сателитно изображение на село Маноя.

	село Муця	GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		49463	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km ²	-,-	7	Категория	

Фигура 57. Сателитно изображение на село Муця.

село Нейчовци		GAB12	EКАТТЕ	код община
		51439	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 58. Сателитно изображение на село Нейчовци.

село Пейна		GAB12	EКАТТЕ	код община
		55703	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 59. Сателитно изображение на село Пейна.

село Петковци		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		56023	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 60. Сателитно изображение на село Петковци.

село Плачка		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		56705	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 61. Сателитно изображение на село Плачка.

село Пърша		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		59152	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 62. Сателитно изображение на село Пърша.

село Раданчето		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		61296	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 63. Сателитно изображение на село Раданчето.

село Радовци		GAB12	EКАТТЕ	код община
Площ на землището, km²		61529	EКАТТЕ	код населено място
	8,56	7	Категория	

Фигура 64. Сателитно изображение на село Радовци.

село Ритя		GAB12	EКАТТЕ	код община
Площ на землището, km²		62726	EКАТТЕ	код населено място
	-,-	7	Категория	

Фигура 65. Сателитно изображение на село Ритя.

село Руня		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		63330	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 66. Сателитно изображение на село Руня.

село Русиновци		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		63447	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

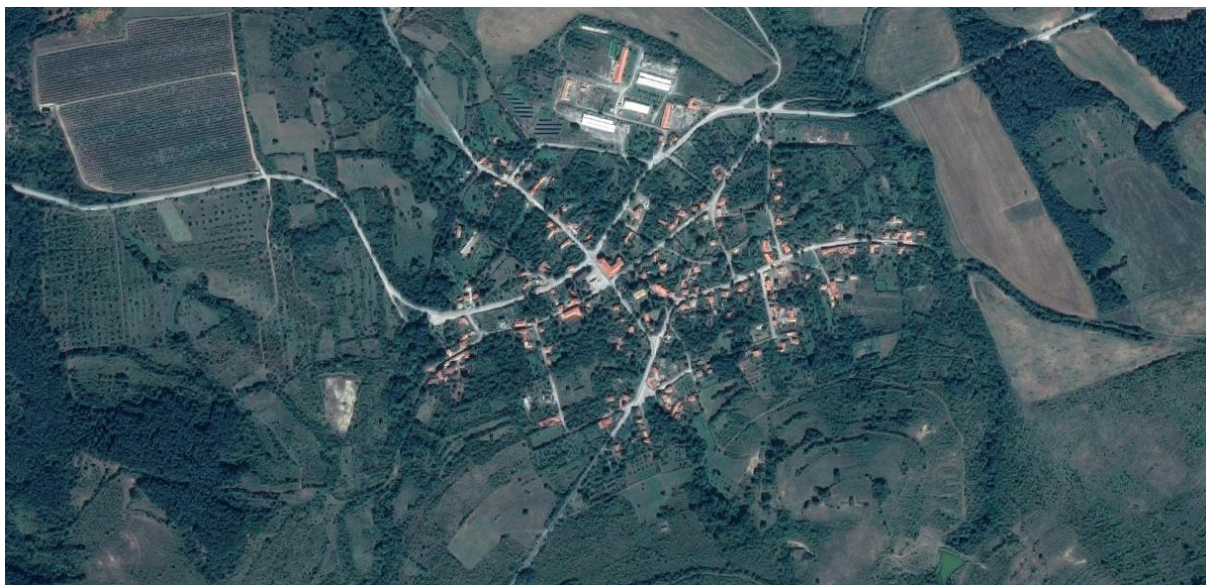
Фигура 67. Сателитно изображение на село Русиновци.

село Саласука	GAB12	ЕКАТТЕ	код община
	65162	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km ²	-,-	7	Категория

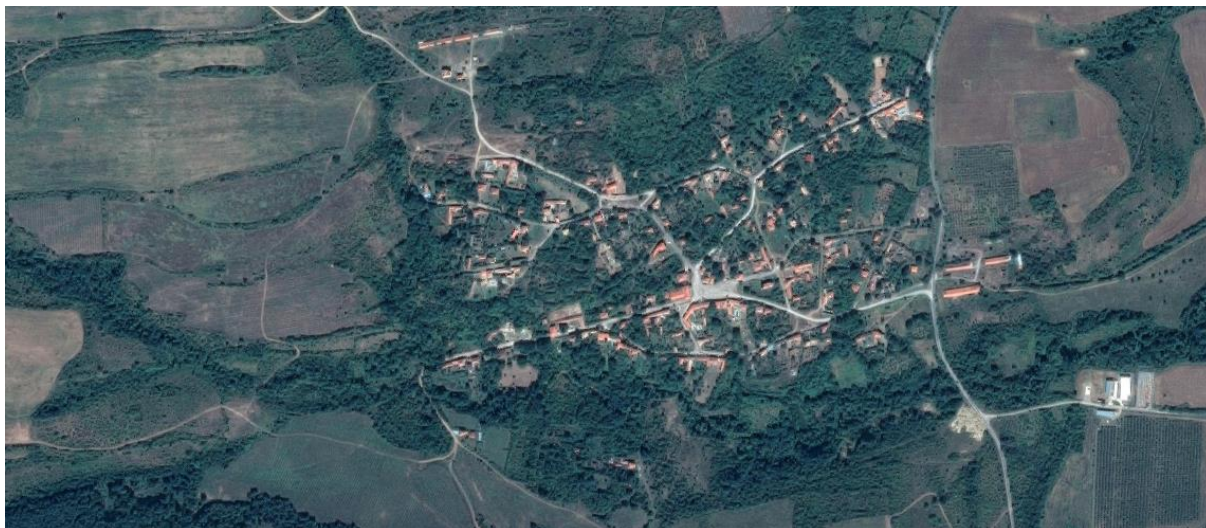
Фигура 68. Сателитно изображение на село Саласука.

село Скалско	GAB12	ЕКАТТЕ	код община
	66768	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km ²	8,55	7	Категория

Фигура 69. Сателитно изображение на село Скалско.

село Славейково		GAB12	EКАТТЕ	код община
		66977	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	11,65	7	Категория	

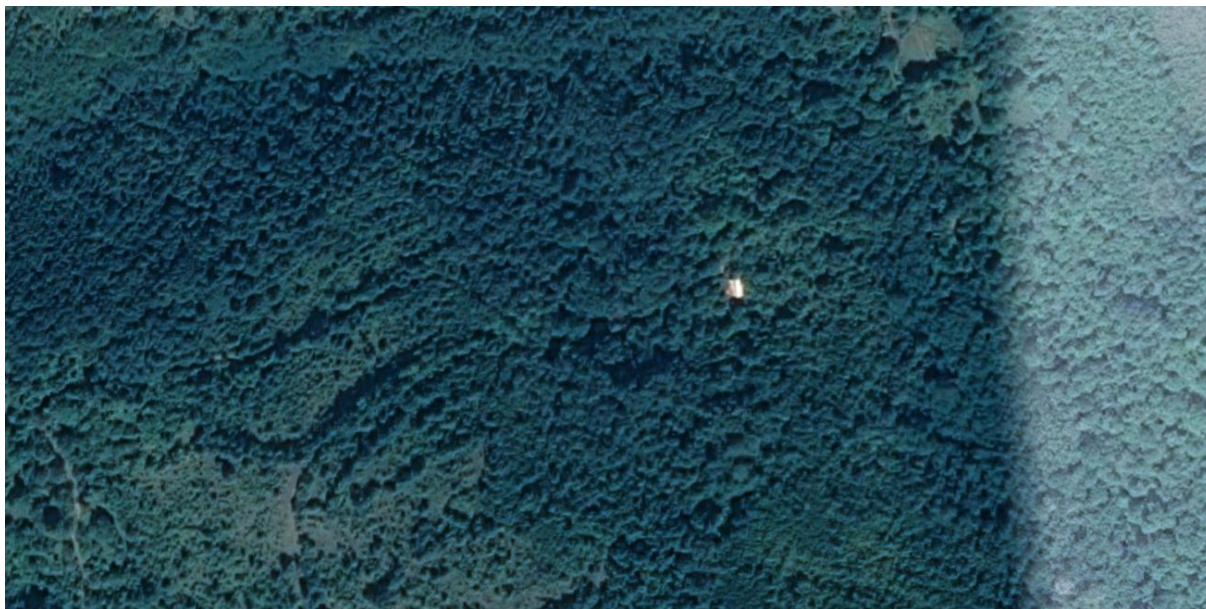
Фигура 70. Сателитно изображение на село Славейково.

село Соколово		GAB12	EКАТТЕ	код община
		67934	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-, -	7	Категория	

Фигура 71. Сателитно изображение на село Соколово.

село Станча		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		68816	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

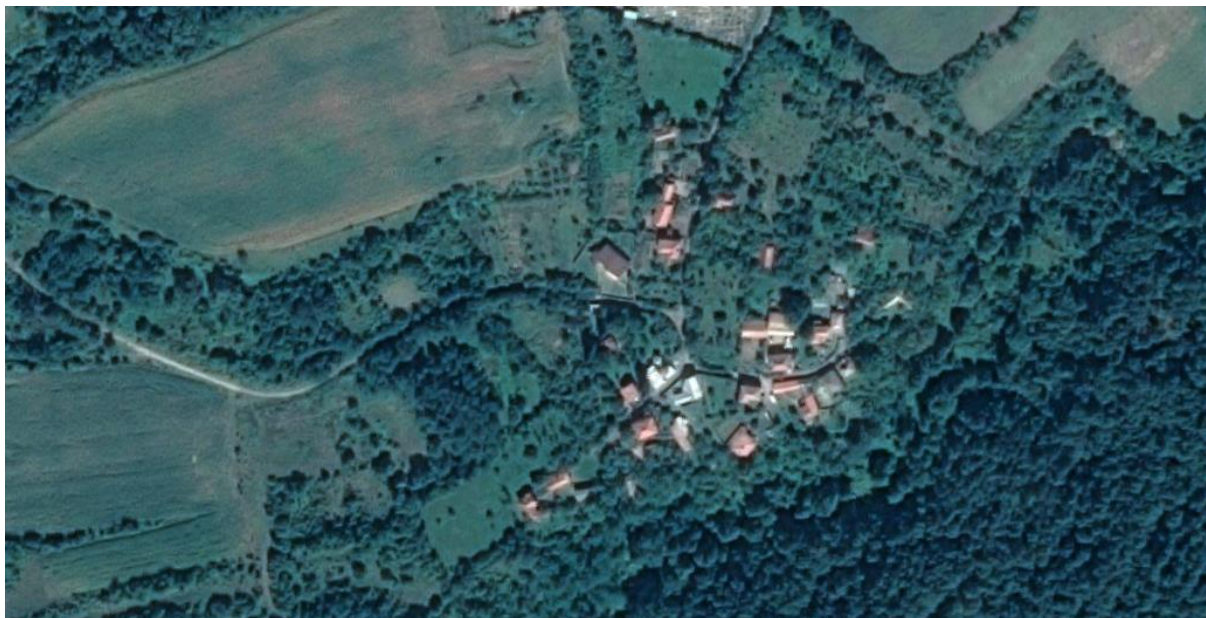
Фигура 72. Сателитно изображение на село Станча.

село Сухолоевци		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		70367	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 73. Сателитно изображение на село Сухолоевци.

село Сяровци		GAB12	EКАТТЕ	код община
		70696	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 74. Сателитно изображение на село Сяровци.

село Туркинча		GAB12	EКАТТЕ	код община
		73465	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	5,65	7	Категория	

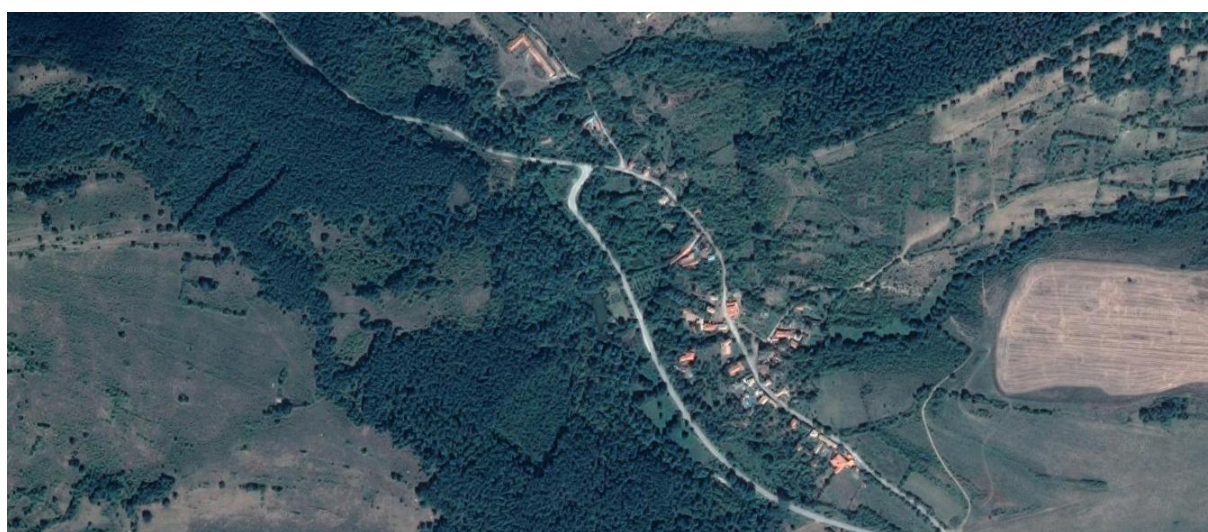
Фигура 75. Сателитно изображение на село Туркинча.

село Царева ливада		GAB12	EКАТТЕ	код община
		12677	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	35,47	7	Категория	

Фигура 76. Сателитно изображение на село Царева ливада.

село Чуково		GAB12	EКАТТЕ	код община
		81726	EКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	6,41	7	Категория	

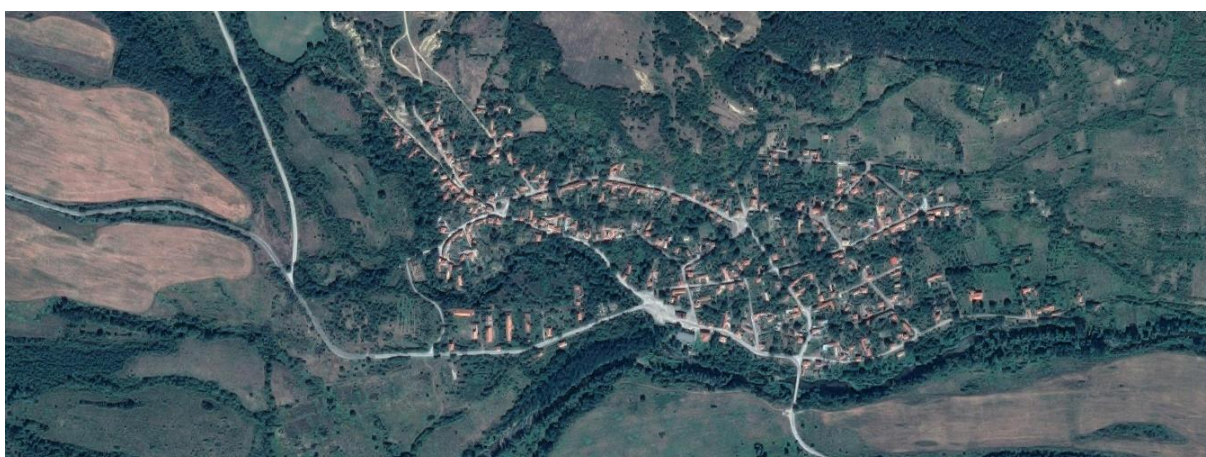
Фигура 77. Сателитно изображение на село Чуково.

село Шушня		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		83555	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	-,-	7	Категория	

Фигура 78. Сателитно изображение на село Шушня.

село Янтра		GAB12	ЕКАТТЕ	код община
		87463	ЕКАТТЕ	код населено място
Площ на землището, km²	17,56	7	Категория	

Фигура 79. Сателитно изображение на село Янтра.

VII. 7. 2. СИСТЕМА ОБИТАВАНЕ

VII. 7. 2. 1. Обитаване и жилищна осигуреност

По данни на НСИ за 2021 броят на жилищните сгради е 4901, като статистиката показва, че 48% от жилищния фонд е обитаван.

Таблица 16. Жилищни сгради по вид на сграда

	Общо	Къща	Жилищен блок, кооперация	Сграда смесен тип	общезитие	Лятна кухня	вила	Сграда за колективно домакинство
Община Дряново	4901	4372	164	11	2	27	318	7

Източник: НСИ

Конструкция на жилищния фонд.

По данни на НСИ за 2021 г., от всички жилищни сгради 4901, най-многобройни са масивните сгради.

Таблица 17. Жилищни сгради по конструкция на сградата

	Общо	Тухлена с бетонна плоча	Тухлена с гредоред	Стоманобетонна конструкция	От кирпич	Каменна	дървена	От панели	Друга
Община Дряново	4901	1401	2731	36	302	258	26	9	138

Източник: НСИ

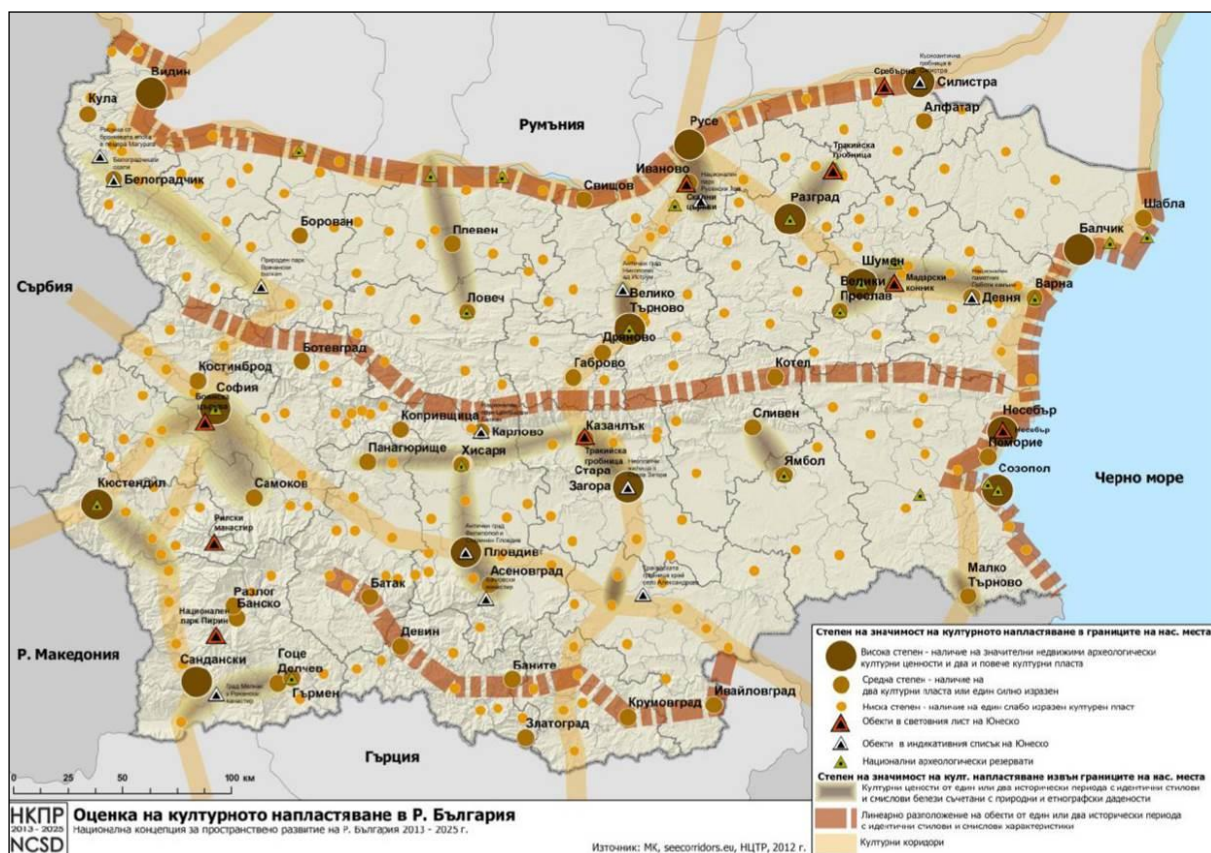
VII. 7. 3. СИСТЕМА НЕДВИЖИМО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

VII. 7. 3. 1. Анализ на културното наследство в община Дряново

Географската характеристика и пространственото развитие на селищната структура в община Дряново са предпоставката за заселване на различни цивилизации по територията ѝ още от Древността. В тази връзка, културното наследство в района е резултат от дългогодишното напластяване на отминали цивилизации и епохи, които носят специфична памет и идентичност на мястото.

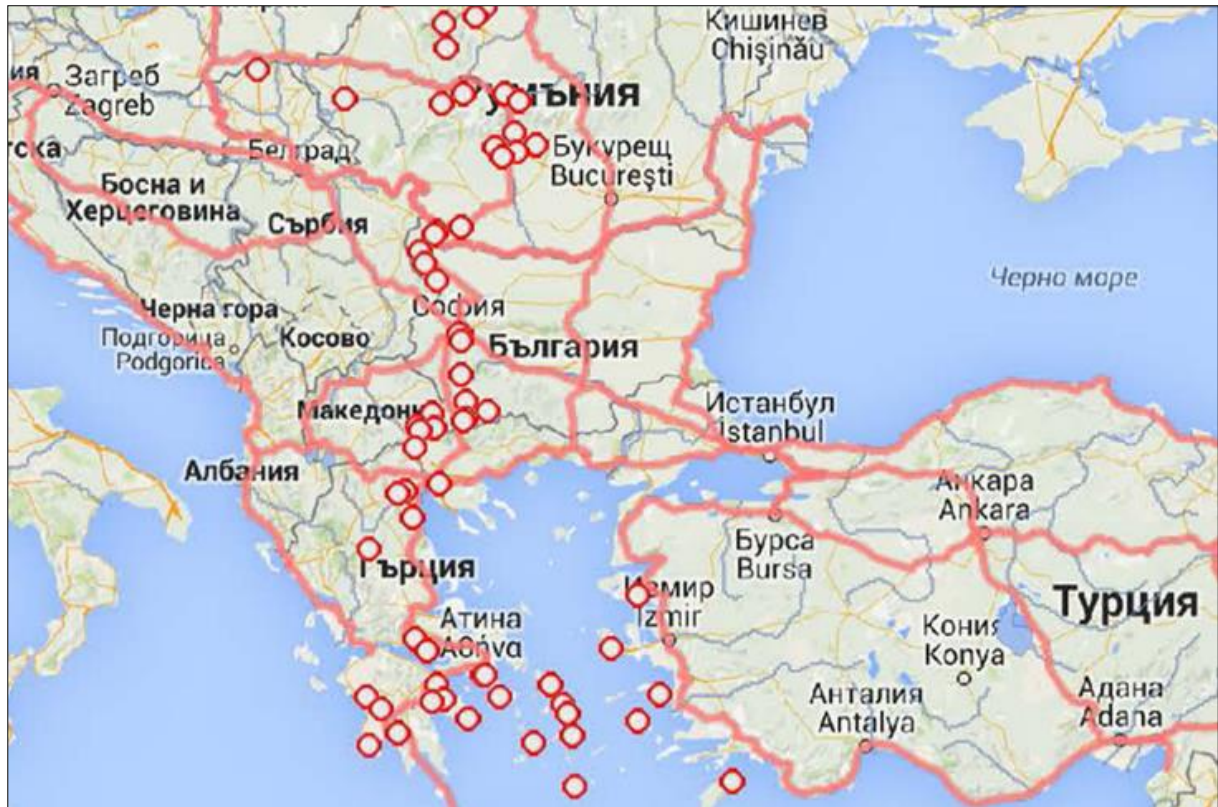
В основата на формирането на пространствената структура в общината стоят културните коридори и културното напластяване, които изразяват устойчивостта във времето на културните и селищните взаимовръзки и трайно обособени направления.

В Националната концепция за пространствено развитие на Република България е направена оценка на културното напластяване.

Фигура 80. Национални културни коридори; /Източник: Национална концепция за пространствено развитие/.

Културните направления свързват важни елементи на културното наследство и традициите, които отразяват събития или периоди от българската и европейската историята. Те показват процесите на динамиката в пространственото развитие на селищната мрежа. Свидетелство за това са недвижимите културни ценности от Античността и Средновековието.

Фигура 82. Западен Трансбалкански път

Източник: Български Национален Комитет на ИКОМОС, колектив с ръководител проф. д.а.н. арх. Т. Кръстев, 1999 г.

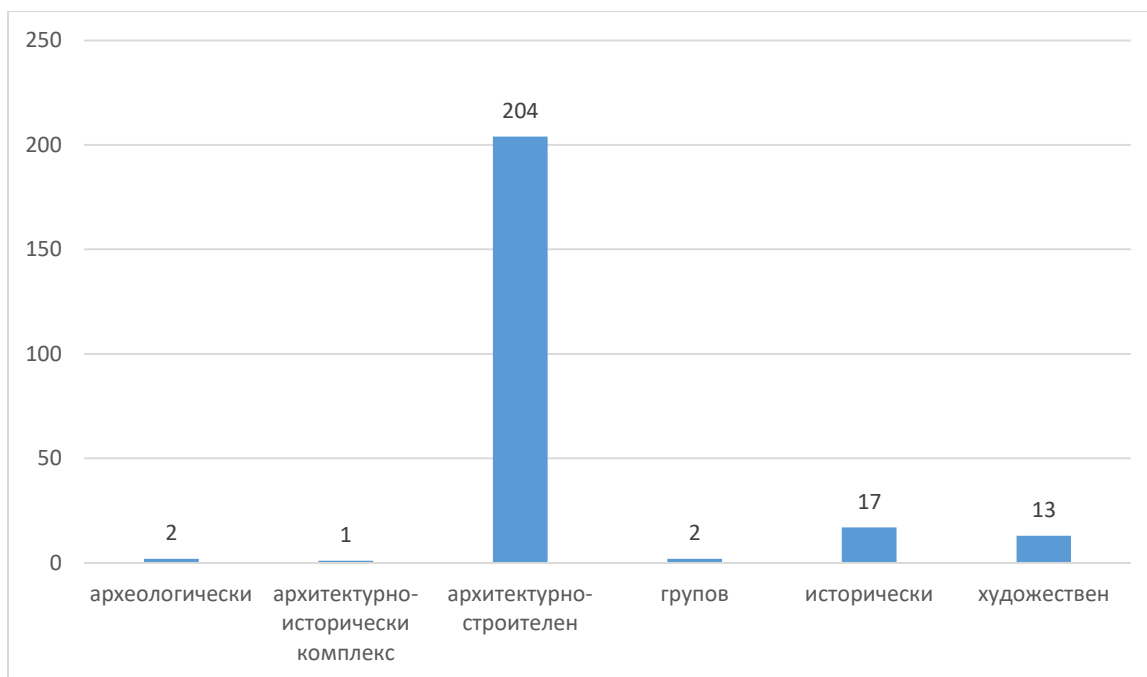
Политиките върху които набляга ЕС, през последните години са насочени към управление и свързване на екологичните, ландшафтни и културни ценности на регионите както и реализиране на месния потенциал за развитие на общините и регионите.

В този смисъл пространственото и социално-икономическо развитие на територията ще бъде ориентирано към културното наследство в общината и природните и културни ландшафти, които изразяват регионалната специфика. Това са факторите, които имат водеща роля в устройството на територията и регионалното развитие.

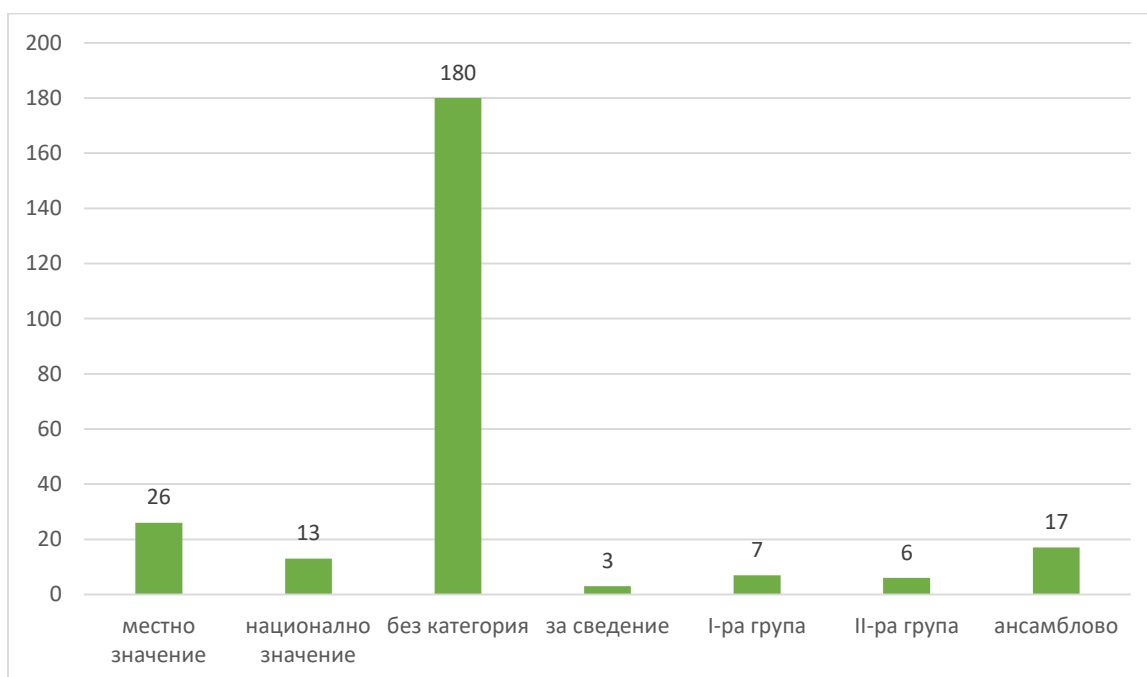

Фигура 83. Национална схема на културните маршрути в Република България.

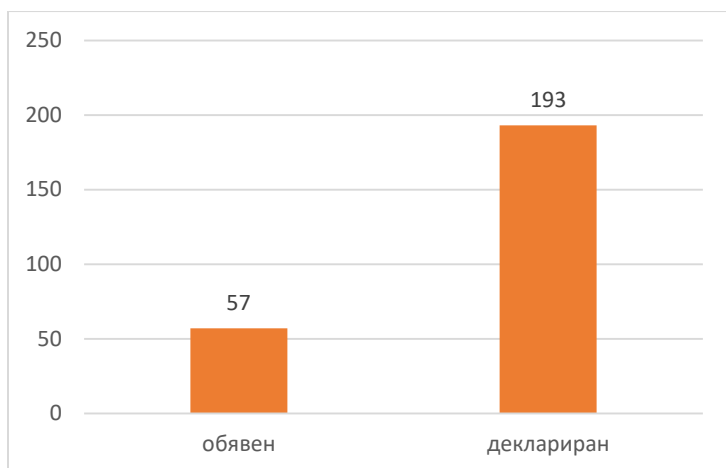
Източник: Български Национален Комитет на ИКОМОС, колектив с ръководител проф. д.а.н. арх. Т.Кръстев, 2000 г.

Фигура 84. Община Дряново; Брой културни ценности според научната и културната област, към която се отнасят

Фигура 85. Община Дряново; Брой културни ценности според категорията

Фигура 86. Община Дряново; Брой културни ценности според статута

Диагноза

КИН на община Дряново има значима национална и геокултурна стойност. Разнообразието от паметници на нематериалното и материално наследство в съчетание с уникална природна среда придават качество и съдържат потенциал за развитие на самата община. Териториалният обхват на културното и природно наследство се характеризира с дисперсност, простирайки се по цялата община.

Дряновската община обхваща територия, заселена още от древността със следи от епохата на траките в почти всички населени места в региона. Състоянието им е в процес на все нови разкрития. Представени са различни форми на КИН:

„Понятието “интегрирана консервация”, признато най-напред в резолюции, приети през 60-те години, по повод на необходимостта от осъществяване на връзка между опазването на наследството и благоустройството на териториите, беше една от най-важните стъпки от развитието на европейската политика в областта на архитектурното наследство.“

Връзката между опазването на наследството и благоустройството на териториите е най-съществен принцип на настоящия ОУПО.

VII. 7. 4. 1. Туризм

Основните туристически обекти, разположени на територията на община Дряново са:

- **Исторически музей Дряново.** Сградата на Исторически музей-Дряново е проект на арх.Димитър Кръстев и е открита през 1970 г. Намира се в централната част на града, срещу Лафчиевата къща и паметника на Колю Фичето. През 2010 г., по случай 210-годишнината от рождението на Първомайстора, музеят е рествриран и печели наградата на Националния конкурс "Сграда на годината". Инициативата е на Община Дряново и Камарата на строителите в България.

- **Музейна експозиция "Градски бит от края на XIX и началото на XX век".** Експозицията е разположена в Лафчиевата къща. Представя уредбата на заможното дряновско семейство от края на XIX и началото на XX век. Обзавеждането отразява смесицата на местни и западноевропейски тенденции, характерни за този период. Представени са и експонати на облекла и накити. Посетителите могат да разчетат "кода на дряновската носия", който е отбелязан само в шевицата по ръба на сукмана. Както е известно, след падането под турско робство тук се заселват множество болярски семейства. Отражението на средновековната аристократична женска украса и днес личи в традиционната фолклорна носия на дряновката в богатите и красиви обеци, подбрадници, пафти, гривни и други накити. Показан е домашният занаят тъкачество, тъкани и облекло, характерни за дряновския край.

- **Музейна експозиция "Възрожденско църковно изкуство от Дряново" – Икономова къща.** Художествената експозиция, разположена в Икономовата къща – дело на Колю Фичето, представя колекция от над 100 късносредновековни и възрожденски икони, домашни иконостаси и дърворезби от Дряновско, зала с реставрирани стенописни фрагменти и друга – за съвременно изкуство.

Те са събирани от черквите в дряновската околия. Образите изписват зографи от Тревненската школа или близки до техните художествено–естетически канони творци, сред които се открояват Йоаникий папа Витанов, Досю Коюв, Петър и Георги Кръстеви, Генчо Филипович и даскал Захария. В тази експозиция може да се проследи идейното и творческо развитие на иконописца в региона, както и прехода към съвременно светско

изкуство. Ранните образци следват византийската живописна традиция. Постепенно народните вярвания заемат все по-силни позиции, разрушаващи иконографските правила. Цветовете стават по-ярки, във фона се появяват познати пейзажи, стада овце с пастири в българска народна носия, обикновени хора в ежедневни дрехи. Светците стават по земни, прилични на обикновените хора. Внимание привличат ранните икони със сцените от страданията на Исус Христос, "Св.Св. Георги и Димитър Войни" - в резбена рамка, "Св.Св. Зосим и Мария Египетска". Преобладават творбите на зографите от Тревненската художествена школа, работили през XIX в. и на близки до техните виждания автори.

- **Музейна експозиция "Археология и възраждане" – Дряновски манастир.** Експозицията се намира в Дряновския манастир "Св.Архангел Михаил". Разположена е в три зали на два етажа. Тя запознава посетителите с историческото развитие на дряновския край и възникването на Дряновския манастир. Експозицията представя няколко периода от развитието на областта. Акцентирано е върху праисторическите култури от старокаменната и каменно-медната епоха. Монети, оръжия, керамика и битови предмети илюстрират културата на траки, римляни, ромеи и българи, разказват за развитието на крепостите, средновековното селище и манастира. Третата част от експозицията представя историята на Дряновския манастир и ролята му на културен център през годините на турско владичество. Разказана е героичната епопея на въстаниците, начело с поп Харитон и Бачо Киро, в битката при Дряновския манастир. Документи, оръжия и лични вещи на въстаниците очертават тяхната дейност и съдба, конкретизират значимостта на историческото събитие. Изследвана е и темата за приносите на Дряново в национално-освободителното движение и по време на Руско - турската война (1877-1878 г.).

- **Музейна експозиция "Колю Фичето. Живот и творчество".** Никола Иванов Фичев, известен като Колю Фичето, е роден през 1800 г. в гр. Дряново. На десет години започва да учи занаят, ставайки чирак дюлгерин (зидар, строител). Обикаляйки многократно по българските и румънските земи, както и в Истанбул и Одрин, Колю Фичето се учи на майсторлък при видни строители, представители на две от основните български архитектурни школи – Търновската и Брациговската.

- **Експозиция „Сътворено от Земята“ (минерали)** - Интересът на човека към минералите датира от древни времена, когато кремъкът, обсидианът, нефритът и др. са използвани за изработка на първобитни оръжия и сечива, амулети и украшения. Днес на

науката са известни над 5800 вида, които съставят минералното царство на Земята. В експозиция „Сътворено от Земята” представяме около 100 основни вида минерали с техните кристализации. Колекцията съдържа 270 образеца от около 80 находища и е дарена на град Дряново от нашия съгражданин Венцислав Панев.

Експозиция „Сътворено от Земята” се помещава в приземния етаж (дюкян) на Лафчиевата къща.

- **Лафчиева къща – Дряново.** Лафчиевата къща е уникален архитектурен комплекс, национален паметник на културата. Тя е единствената в България запазена триетажна жилищна сграда в традиционен архитектурен стил от възрожденския период. Построена е около 1840 г. от дряновския строител Кольо Гайдаржията и е известна като "къщата без пироните". Това е факт, тъй като в цялостния строеж на внушителното триетажно здание не е използван нито един пирон или желязна скоба. В действителност това са две къщи – близнаци, Лафчиевата и Перевата, които са свързани от гледна точка на фасадите в цялостна архитектурна композиция. Те са замислени и изпълнени като стени на една постройка. В приземието е мястото за стопанска дейност – дюкяни, складове, мазета. Всеки следващ етаж е издаден над долния с еркери и конзоли. Оригинално архитектурно решение е фасадата към двора. От тази страна къщата е двуетажна, каменна и варосана, с галерия и високи четириъгълни дървени колони, които поддържат стряхата.

- **Икономова къща – Дряново.** Икономовата къща е една от двете напълно запазени къщи, дело на майстор Колю Фичето (другата е т.нар. "къща с маймунката" във Велико Търново). Икономовата къща е строена през 1859 г. за свещеник Васил Икономов, който бил приятел на майстора. Тази къща съчетава по изумителен начин функционалност и удобство. Семпла фасада откъм улицата, с типичен градски характер. Там са били разположени дюкяни, складове и други стопански помещения. Неусетно архитектурната композиция преминава в елегантна дворна фасада, пластично раздвижена от тройно огънат еркер. Всички фасади на къщата са украсени с високи, увенчани с "вежди" прозорци, групирани по дължина, а покривът е от тежки каменни плочи.

- **Часовникова кула в Дряново.** Часовниковата кула в Дряново е построена през 1778 г. Представява висока центрична постройка, съчетана от три степенувани във височина размери и тела. Долната част била изградена от груб, необработен камък споен във варопясъчен разтвор, а по форма бил четиристранна призма с квадратна основа със

страни 5 метра. За осветление били оставени 11 отвора – 5 на западната и по 3 на източната и южната страна. На източната фасада имало врата от която нагоре водела дървена стълба. На южната фасада имало вградена каменна арка. Долната част завършвала с каменен корниз, покрит с плочи. Над него четиристранната призма преминавала в осмоъгълна, като също завършвала с корниз, покрит с турски керемиди. В тази част се намирал часовниковият механизъм. Няма сведения какъв е бил първият часовников механизъм, тъй като през 1883 г. той е бил заменен с нов, изработен в Трявна от майсторите Генчо Колев и Христо Василев. 167 години се извисявала над околните сгради градската часовникова кула. С времето по нея се появили пукнатини, следи от минали земетресения, реставрацията не била извършена. През 1945 г. тя била съборена. Но за дряновци часовниковата кула има значение на монумент в архитектурния градски ансамбъл. Ето защо през 1984 г. тя е изградена отново, в близост до строената от Колю Фичето Икономова къща. Запазеният часовников механизъм бе ремонтиран и настроен от Илия Ковачев – член на задругата на майсторите, носител на златен пояс.

- **Релефна карта на България.** Релефната карта на България се намира в центъра на Дряново срещу часовниковата кула, в парка на СОУ "Максим Райкович". Картата е отлята от цимент в мащаб 1:100 000 и е първата релефна физическа карта на България. Тя е с размери 6.90/4.30 м. Изработена е през 1962 г. от Бонка Тихова, преподавател по география в СОУ "Максим Райкович" и учениците Донка Александрова, Сийка Янкова и Дабко Дабков.

- **Мостът на Колю Фичето над река Дряновска.** Мостът е построен от Колю Фичето в средата на XIX век. Съоръжението е от ранните хидротехнически постройки на майстора, в което развива своите идеи за традиционен възрожденски тип "гърбат" (римски) мост. Неговата дължина е 38.50 метра, а широчината на платното и тротоарчетата е 5 метра. Мостът има четири свода с различни по големина отвори, стъпили върху три масивни каменни колони. Най-висок е вторият свод, над който мостовото платно е леко изгърбено. Мостовите колони са с водорези и аркирани отвори за пропускане на високите води. Настилката на моста е едър калдъръм, а на тротоарите – плочи, които излизат пред блоковете на сводовете и парапета, за да образуват корниз и подчертаят извивката на платното. Формата на всички арки на сводове и водоотточни отвори е подчертана с корниз. През 2015 г. бе поставено художествено осветление на Фичевия мост, съобразено с архитектурните и конструктивните дадености на

монументалния обект. Нощното осветление представя съоръжението естетически и допринася за туристическата атрактивност на обекта.

- **Църква "Свети Никола"**. Храмът "Св. Никола" е сред първите самостоятелни строежи на майстор Колю Фичето. Построен е през 1851 г., върху основите на по-стара църква. Това е първият опит на Колю Фичето да въведе свой собствен стил, което е ясно изразено при оформянето на фасадите. Стенописите в храма са от 1926 г., а три от иконите в иконостаса са дело на Станислав Доспевски, един от най-изтъкнатите български възрожденски художници. Сградата е трикорабна псевдобазилика с камбанария и купол, които са от дървен материал и не се извяват в плана. Фасадите са с богата пластична украса с характерните фичевски елементи: вълнообразен кобиличен фронтон, сложно профилиран корниз, тристепенна аркада с вградени полуколонки над главния западен вход, малка сляпа аркада по дължината на стените. Монотонността на тежката каменна зидария се нарушава от полетата на правоъгълните, овалните и кръстовидните прозорци и от релефите на южната фасада. Камбанарията е осмостенна, с големи овални и засводени отвори в стените и шатровиден покрив; форми, които създават впечатление за лекота и извисеност. Във вътрешното пространство се открояват плавната извивка на балконите на емпорията и релефите с растителни орнаменти от капителите на колоните. Църквата "Св. Никола" е действаща, обявена за паметник на културата с национално значение в ДВ, бр.92 от 23.11.1971 г. и реставрирана през 2000 г.

- **Ретро фотоателие**. Ретро фотоателието е създадено през 2004 г. от Исторически музей – Дряново, за да задоволи потребността на посетителите от по-атрактивно представяне на материалната култура на населението от дряновския край. Намира се в приземието на Лафчиевата къща. На фона на интериор и екстериор на градско жилище посетителят, облечен в дряновска носия или в елегантен костюм от XX-те години на XX век може да си направи снимка със собствен фотоапарат. Музеят осигурява професионален фотограф след предварителна заявка. С предварителна уговорка се провежда и възстановката "На гости в старо Дряново".

- **Дряновският манастир "Св. Архангел Михаил", №22 от 100-те Национални туристически обекта**. Историята е основен стожер, около който се гради националната идентичност и чувството за принадлежност на един народ. Древна и богата на възходи и падения, българската история винаги е била любима тема и повод българите да се гордеят със своята малка, но достолепна страна. Дряновският манастир „Св. Архангел

Михаил" е утвърдена туристическа дестинация, един от 100-те национални туристически обекта, обявени от българския туристически съюз. Част от неговата история „съхранява" и „разказва" музейната експозиция „Археология и възраждане", разположена в пределите на манастира. Вече девет века Дряновският манастир издържа на превратностите на съдбата. Три пъти е разрушаван и изгарян и три пъти родолюбивите християни го възстановяват, за да продължи да изпълнява ролята си на твърдина на българския дух. Приказната манастирска клисура има древна история. Първите хора я заселват през ранните праисторически епохи. Те обитават пещерите на масива Боруна и кухините в скалния венец Поличките. Находките, открити в района на манастирската клисураса, са над 6000 и свидетелстват, че по тези места е имало живот още през праисторическата епоха. Двете пещери, разположени в скалите над манастира, са били дом и убежище за хора, живели преди десетки хиляди години. По време на разкопките в пещерите, правени неколккратно от различни експедиции, са открити глинени фрагменти и съдове, шила от кости, предмети, изработени от рога на добитък, първобитни огнища. Фактът, че не са открити никакви метални предмети и допълнително направените проучвания, карат учените да смятат, че тук е имало хора още през епохата на Палеолита. Манастирът е основан по времето на цар Калоян, след пренасяне на мощите на св. Михаил Воин от Потука в Търновград (1197-1207 г.). Процесията ношува край р. Дряновска под крепостта Града и по християнските канони на священото място се издига манастир. Първоначалното му разположение е на 2 км. северно от сегашното, в местността "Малки Св.Архангел", точно срещу пещерата "Андъка". През 14 век манастирският комплекс става едно от главните средища на исихазма и е давал подслон на множество монаси, което налага ново разширение. Но през страшната 1393 г. турците обсаждат Търново и помитат всичко по пътя си, като не пожалват и манастира и го изгарят до основи. През 16-ти век родолюбивите българи от околността отново възстановяват светата обител. Този път и избират друго място – в местността "Голям Св. Архангел", на отсрещния бряг на реката, но участта и на тази обител е същата. За пореден път и вече на сегашното си място Дряновският манастир е изграден към края на 17-ти век. Съборната църква е била еднокорабна и полувкопана в земята и се намирала непосредствено до днешната, а освен нея имало и втори храм. Постепенно манастира заема отново полагащото му се място в духовния и културен живот по българските земи. В него има огромна библиотека. Манастира става един от най-големите книжовни центрове през Възраждането. Препис от Хилендарския

манастир в Атон сочи, че по това време в него е имало около 500 монаси. Славата му се носи по всички краища на Балканския полуостров, но това не попречва на кърджалиите да го опожарят за трети път. Още не били изтлели въглените от поредния пожар и хората от околността започнали да го възстановяват. Подемът и благоденствието на манастира започнали по времето на архимандрит Рафаил - игумен на манастира, който започнал обновление на светата обител през 40-те години на 19-ти век. Издигнати са жилищните постройки откъм реката, а в 1845 г. е завършен и новия храм. Така манастирът разполагал вече с две църкви и 5 допълнителни сгради. Продължила и книжовната дейност на монасите. По това време се сменил игумена, като новият - йеромонах Пахомий Стоянов, продължил делото на предшественика си, но и дейно се включил в подготовката на Априлското въстание. Той, заедно с Васил Левски, Матей Преображенски - Миткалото и дряновския революционен комитет, изградили в манастира солидна база за подкрепа на четите в Северна България. Били построени специални хамбари, в които се събирали храна и оръжие за четниците. На 29 април 1876 г. в манастира влиза четата на поп Харитон и Бачо Киро – първият бунтовнически отряд в Търновски окръг и България. Но турските войски ги усетили и обградили. Девет дни продължила героичната съпротива на 195-те четници и 5 000-та турска войска. От въстаниците едва 47 успели да избягат, останалите намерили смъртта си там. Манастирът бил напълно разрушен, само църквата стърчала полусрутена. Изгоряла цялата манастирска библиотека. Разрушеният и опожарен манастир е възстановен частично и на 3 април 1877 г. главният му храм е тържествено осветен. Игуменът, Пахомий Стоянов, отслужва първата панихида за загиналите четници. Храмът е без стенописи, с пробит от турски куршум потир и дупки от турските шрапнели в зидовете, съзнателно оставени от строителите, за да не се забрави миналото и българското страдание. На мястото на по-малката църква се изгражда мавзолей, представляващ параклис с костохранилище и статуя на въстаник. Постепенно към края на столетието Дряновския манастир се превръща в религиозно и културно средище и една от най-големите и добре устроени обители в търновския регион. Съвременният манастир е една от десетте най-почитани светини на Българската православна църква, Национален паметник на културата и отправна точка за много туристически маршрути. Храмовият празник на манастира е на 8 ноември.

- **Пещера "Бачо Киро", №22 от 100-те Национални туристически обекта.** Пещера "Бачо Киро" се намира в района на Дряновски манастир, в живописните каньони на р. Андъка и р. Дряновска. Отстои на 300 м. от манастира "Св.Архангел Михаил" в

отвесна варовикова скала висока 25 м. на 335 м.н.в. Тя е първата благоустроена пещера в България от Дряновските туристи още през 1937 г., а името си получава през 1940 г. в чест на героя от Априлското въстание Бачо Киро. През 1962 г. е обявена за природна забележителност.

- **Етнографска сбирка "Селския бит в дряновския регион" – с. Зая.** Етнографската сбирка е създадена през 2010 г. в сградата на местното читалище на площ около 50 кв.м. Предметите са подредени тематично: Гостна; Огнище; Облекла; Женски занаяти; Мъжки занаяти; Земеделие. Има и малка част предмети от 50-те години. Запазена е и част от документацията на старото училище. До момента са описани над 120 експоната, но всички са над 180 предмета. Всички предмети са дарени от жители на селото. Сбирката е отворена и постъпват и нови материали.

VII. 7. 4. 2. Места за настаняване, нощувки, туристи

Към 2024 г. Община Дряново разполага с 63 категоризирани места за настаняване, с обща леглова база от 1 179, разпределена в хотели, семейни хотели, къщи за гости, стаи за гости, апартамент за гости, почивна станция, туристическа хижа, туристическа спалня.

Таблица 18. Брой на обектите според вида на местата на настаняване:

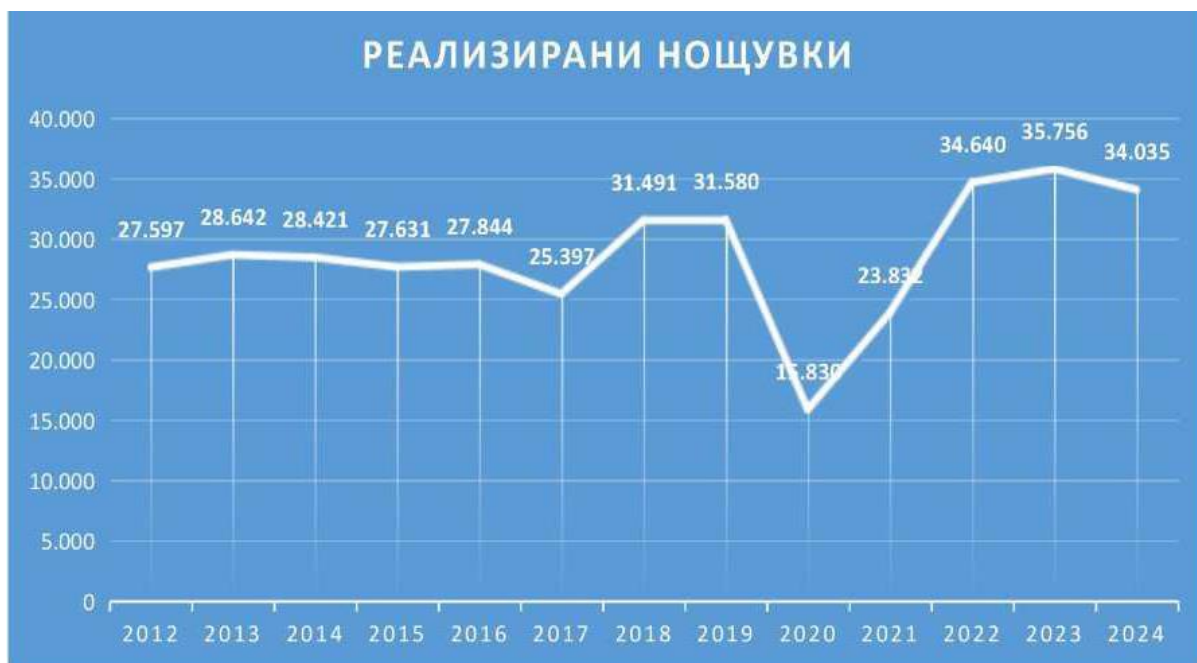
Видове места за настаняване		
Вид	брой	капацитет
Къщи за гости	45	429
Стаи за гости	9	78
Хотели	5	357
Семейни хотели	5	123
Почивна станция	1	70
Хижа	1	70
Туристическа спалня	1	50
Апартаменти за гости	1	2
ОБЩО	68	1179

За улеснение на туристите и гостите на община Дряново, към интернет страницата на общината е разработен туристически раздел, където системно се актуализира информация за: места за настаняване и заведения за хранене и развлечения, туристически обекти и атракции, природни и географски ресурси на общината, съобщения, новини, събития от културния и спортен календар на Общината и др.

Общо отчетените нощувки до 31.12.2024 г. са 34 035, а броят туристи - 18 973.

Отчетените нощувки за 2023 г. в община Дряново са 35 756, броят на туристите се увеличава от 16 240 на 19 388.

Фигура 87. Реализирани туристически нощувки в община Дряново за 2012– 2024 г.

Данните за местата за настаняване и заведенията за хранене и развлечения се водят в съответствие с изискванията на Закона за туризма и системно се вписват в Националния туристически регистър.

Фигура 88. Брой туристи в община Дряново за 2020 – 2024 г..

Информация за реализиран брой нощувки по места се поддържа и от Националната единна система за туристическа информация, в която данните се подават от стопанисващите местата за настаняване, своевременно при настаняване на всеки нов турист.

VII. 7. 4. 3. Природни и културно-исторически потенциал на община Дряново за развитие на туризъм.

Информация за туристическите посещения в общината се актуализира периодично, като се отчита броят посещения на Исторически музей - Дряново, пещера „Бачо Киро“, нощувките в местата за настаняване на територията на община Дряново.

Посещенията в пещера „Бачо Киро“ за 2024 година са 40 043, в това число 2 855 чужденци.

Посещенията в експозициите на Исторически музей - Дряново за 2024 г. са общо 21 482.

На територията на общината се намира част от Защитена зона „Дряновски манастир“, определена по Натура 2000. На нейна територия се намират много културно-исторически и природни туристически обекти – Дряновски манастир „Св. Архангел Михаил“, пещера „Бачо Киро“, възжена градина „Приключенския остров“, крепост „Боруна“, музейна експозиция „Археология и Възраждане“, и урбанизирани обекти – места за настаняване, заведения за хранене и развлечения, павилиони, което предполага, че територията се използва активно за туризъм, като се спазват изискванията за опазване на защитена природна зона. Тази територия е с най-голям туристопоток в цялата община.

VII. 7. 5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ

Качество на атмосферния въздух

Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която гарантира добро качество на въздуха в общината. Замърсяването на

въздуха се причинява от работещите предприятия и тяхното реално производствено натоварване. Фактор на замърсяването е също интензивността на автомобилния транспорт и изгарянето на селскостопанските отпадъци. През летните месеци, засушаването и ветровете са предпоставка за високата запрашеност на въздуха.

Опазване чистотата на атмосферния въздух е от изключителна важност, тъй като пряко влияе върху човешкото здраве. Основните замърсители в атмосферния въздух вредни за човешкото здраве, са: *азотен диоксид, серен диоксид, общ прах и фини прахови частици, бензен, олово, кадмий, арсен, полиароматни въглеводороди, толуол, стирол, амоняк, фенол и серовъглерод*. Качеството на атмосферния въздух се оценява чрез норми, т.е. определени нива (стойности) за концентрациите на основните замърсители в атмосферния въздух, регистрирани за определен период от време (1 час, 8 часа, 24 часа, 1 година), установени с цел избягване, предотвратяване или ограничаване на вредни въздействия върху здравето на населението и /или околната среда, като тези нива следва да бъдат постигнати в определен за целта срок, след което да не бъдат превишавани.

В съответствие с изискванията на Наредба № 7 към Закона за чистотата на атмосферния въздух, Община Дряново попада в X-ти район за оценка и управление качеството на атмосферния въздух: общините, класифицирани по чл. 30 ал. 1 т. 4, райони, в които нивата на замърсяване не превишават долните оценъчни прагове, не разполагат със стационарен пункт за контрол на качеството на атмосферния въздух. Епизодичните измервания на атмосферния въздух в общината показват, че съдържанието на всички наблюдавани параметри е значително по-ниско от допустимите.

Контролът на територията на общината се извършва от Изпълнителната агенция по околна среда, гр. София (ИАОС). През 2019 година е осъществен контрол на качеството на атмосферния въздух чрез изпитване проведено с мобилна автоматична станция. Проконтролирани са замърсителите: озон, въглероден оксид, азотен диоксид, азотен оксид и фини прахови частици. Единственото отклонение от нормите се наблюдава при фините прахови частици през зимните месеци. През тях има локални замърсявания причинени от повишеното използване на въглища и дърва за отопление от местното население. В близост до по-големите пътни артерии също се наблюдават локални замърсявания, но като цяло качеството на атмосферния въздух в общината е много добро поради липсата на производствени мощности и наличието на множество горски територии, като не се очакват значителни промени през следващите няколко години.

Съществуващите източници на емисии са с незначителна мощност и са с локален характер.

А. Водни ресурси

Водите са важен елемент на географската среда, който оказва влияние върху останалите елементи, а също върху живота и стопанската дейност на хората. Те имат значение за формиране на релефа, оказват влияние на водоснабдеността на селищата, изкуственото напояване, за производство на електроенергия. Водните ресурси са важно условие за икономическото развитие на всеки един район.

Водните ресурси в общината се формират от преминаващите през територията реки Янтра (водоприемник III-та категория) и Дряновска (водоприемник II-ра категория), с притоците Андъка, Рамадана, Мала Дрянка и др. Дебитът на тези реки е малък и се характеризират с дъждовно-снежен режим с пролетен максимум и есенен минимум на оттока. Най-голяма е р. Янтра /286 км./, която се явява и втората по големина река на Дунавската водосборна област в България. Тя се използва за напояване и отделни промишлени дейности. На река Янтра има изградени две водни електрически централи – ВЕЦ „Янтра“ и ВЕЦ „Каломен“.

Територията на общината се пресича и от Дряновската река и нейният приток - река Андъка, които проломяват Страженското възвишение, образувайки живописни и трудно проходими проломи. Реката се всича силно в баремските варовици и формира скаровидна долина.

За анализ на състоянието на водните тела се извършва наблюдение на водите. Съществуват няколко вида програми за мониторинг - контролен, оперативен и проучвателен.

Рамковата Директива за водите (РДВ) въвежда нов подход в управлението на водите, като въвежда екологични норми и цели за качеството, обезпечаващи структурата и функционирането на водните екосистеми. За целите на анализа на антропогенното въздействие и натиск и определяне на състоянието на водите, съгласно РДВ, е приета т.нар. условна класификационна система за качеството на водите. Съгласно нея екологичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в пет класа: *много добро, умерено, лошо и много лошо*.

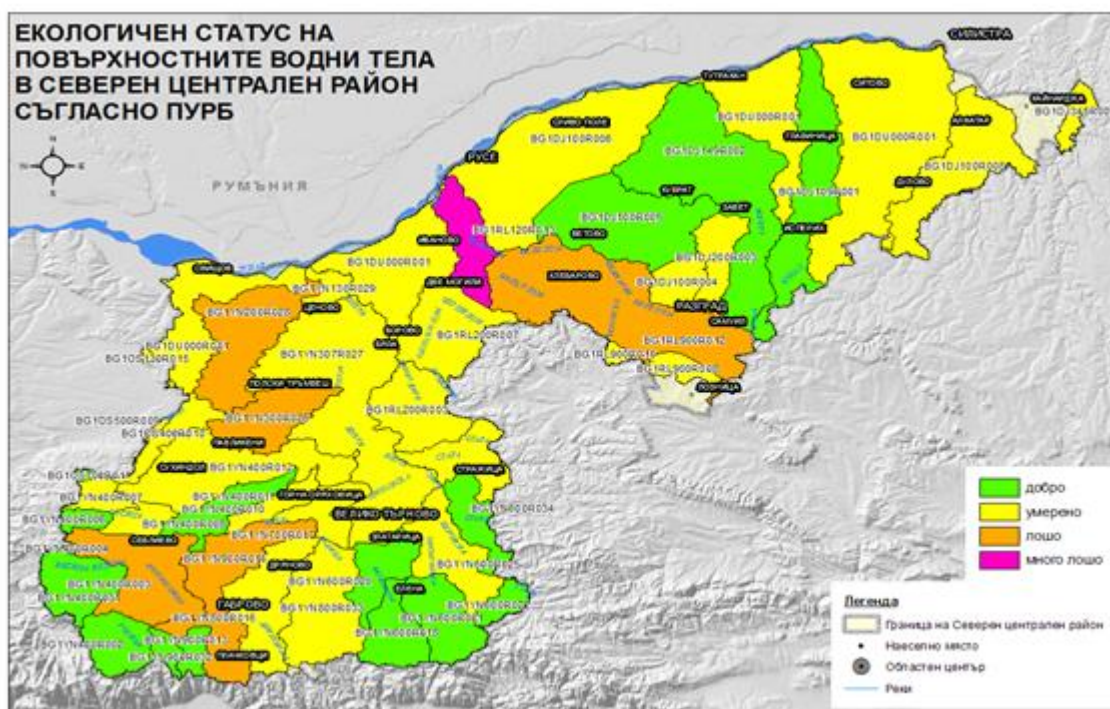
На територията на община Дряново са разположени част от водосборите на няколко повърхностни водни тела в поречието на река Янтра:

1) BG1YN900R015 – р. Янтра от с. Янтра до землището на с. Гостилица – водното тяло е оценено с *лошо* екологично и в *добро* химично състояние;

2) BG1YN800R016 – река Дряновска от с. Радовци до землището на с. Длъгня – водното тяло е оценено с *умерено* екологично и в *добро* химично състояние и

3) BG1YN800R033 – р. Белица от с. Радовци до землището на с. Косарка – водното тяло е оценено с *умерено* екологично и в *добро* химично състояние.

Фигура 89. Екологичен статус на повърхностните водни тела на Северен централен регион

На територията на общината са разположени 9 микроязовира, като от тях 4 общинска собственост и 5 собственост на държавата, които са класифицирани както следва:

- „Опитна станция“, собственост на община Дряново – първа висока степен на потенциална опасност;
- „Скалско“, собственост на община Дряново - първа висока степен на потенциална опасност;
- „Янтра“, собственост на община Дряново – втора значителна степен на потенциална опасност;
- „Геня“, собственост на община Дряново – втора значителна степен на потенциална опасност.
- „Рамадана“, собственост Държанво предприятие „Управление и стопанисване на язовири „/ДПУСЯ/ - първа висока степен на потенциална опасност;
- „Горнич“ – собственост ДПУСЯ - първа висока степен на потенциална опасност;
- „Гостилица“, собственост на община Дряново -първа висока степен на потенциална опасност;
- „Царева ливада“, собственост ДПУСЯ - втора значителна степен на потенциална опасност;
- „Чумашко дере“, собственост ДПУСЯ - втора значителна степен на потенциална опасност;

Ежегодно се извършват проверка на техническото им състоянието и създадената организация за поддържа на стената и съоръженията към нея.

С. ВОДОСНАБДЯВАНЕ

Водоснабдяването на територията на общината е с утвърдена санитарно-охранителна зона на язовир “Йовковци”. Природните качества на питейния водоизточник – язовир “Йовковци” отговарят на БДС 2823 - 83 “Вода за пиене”.

Водопреносната система на общината обслужва 97,2% от населението.

Таблица 19: Източници на водоснабдяване по населени места в Община Дряново

<i>Източник на водоснабдяване</i>	<i>Населени места</i>
Яз. Йовковци	гр. Дряново, кв. Марча, с. Крънча, с. Гостилица, с. Денчевци, с. Керека, с. Туркинча, с. Гоздейка, с. Длъгня с. Катранджии, с. Соколово, с. Маноя, с. Косарка, с. Зая, с. Ганчовец, с. Руня

	с. Геша, с. Караиванца, с. Скалско, с. Чуково
Смесено водоподаване	с. Царева Ливада - местен водоизточник и яз. Йовковци с. Янтра - местен водоизточник и ПСПВ Стоките
Местни водоизточници	с. Славейково, с. Големи Българени, с. Петковци, с. Игнатовци, с. Радовци, с. Русиновци,

Общата дължина на водопреносната система 226,02 км.

Село Янтра е с режим на водоподаване през летния период.

Установена е обща загуба на вода в размер средно около 60% за последните години. Последното говори за силната амортизация, както на вътрешните, така и на довеждащите водопроводни системи. Дължината на реконструираната и модернизираната водопроводна и канализационна мрежа в община Дряново, извършена от „ВиК“ ООД- гр. Габрово, е показана в таблицата по долу.

	2022	2023	2024
Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа, включително сградни водопроводни отклонения (дължина, м.)		3756	2708
Реконструкция на довеждаща водопроводна мрежа, (дължина, м.)		0	79
Реконструкция на канализационна мрежа, (дължина, м.)		48	99
Изграждане на нов водопровод, (дължина, м.) .		0	0

Таблица 20: Извършвани ремонтни дейности по общинската водопроводна мрежа

На територията на община Дряново няма изградена пречиствателна станция за отпадни води.

Със Заповед № 68/19.02.2009г. на Кмета на Община Дряново, влязла в сила с констативен протокол на 13.03.2009 г., е одобрен проект за подробен устройствен план – план за застрояване (ПУП-ПЗ) на землище с. Ганчовец за ПИ 004040. С проекта се определя конкретно предназначение на поземления имот, а именно – „За техническа инфраструктура – за пречиствателно съоръжение за отпадъчни битово-фекални води“. ПИ 004040 в землището на с. Ганчовец е идентичен с ПИ с идентификатор 14458.4.40 по КККР на с. Ганчовец, общ. Дряново.

Съгласно договор за възлагане на обществена поръчка за услуга, Община Дряново е възложила „Проектиране на пречиствателна станция за отпадни води град Дряново и довеждащ колектор към нея“, като се предвижда изграждане на ПСОВ в ПИ с идентификатор ПИ с идентификатор 14458.4.40 по КККР на с. Ганчовец, общ. Дряново. Площадката е разположена на левия бряг на р. Дряновска по течението в посока с. Ганчовец, на около 1,5 км от регулационната и застроителна граница на града. Площадката е общинска частна собственост с площ 10,998 дка.

Функционират 2 броя производствени обекти с локални пречиствателни съоръжения за производствени отпадъчни води

№	Вид контролирани емитери	Вид пречиствателно съоръжение
1	“ВСК Кентавър - ИЗ Динамика” ЕООД, гр.Дряново	Пречиствателна станция за битови отпадъчни води и пречиствателна станция за производствени отпадъчни води
2	Предприятие за месодобив и месопреработка и млекопреработвателно предприятие в село Соколово, стопанисвани от “Чех - Йосиф Новосад”ООД гр. София	Пречиствателна станция за пречистване на производствени отпадъчни води, която работи с прекъснат режим на работа

Таблица 21: Производствени обекти с пречиствателни станции на територията на община Дряново

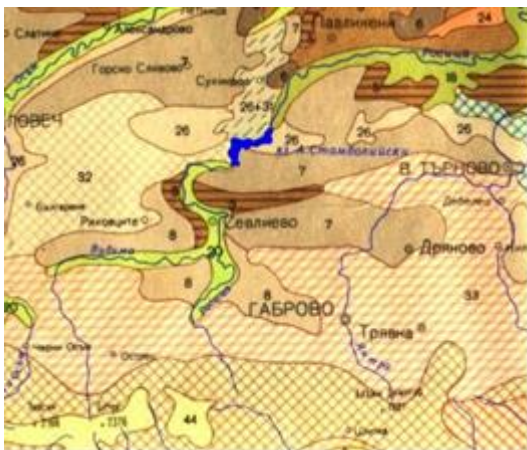
Земи и почви

На територията на община Дряново не се наблюдава голямо почвено разнообразие и като цяло почвите не са особено плодородни. Основната преобладаващата почвена покривка е от сиви горски почви. Сивите горски почви се характеризират с добре

диференциран по механичен състав профил. Образувани са при условията на преходно континенталния климат и подчертаното влияние на горската растителност (дъб, габър, клен, липа и др.) върху кафяво-червеникави глини, изветрителни продукти на мергели, варовици, карбонатни и безкарбонатни пясъчници и други. По механичен състав тези почви са средно пясъчливо-глинести в орния хоризонт и тежко-пясъчливо глинести до леко глинести в илувиалния хоризонт. Притежават средна до ниска водопропускливост, висока водозадържаща способност и неблагоприятен въздушен режим.

По долините на реките има наличие на алувиални и делувиални почви, предимно по поречието на река Янтра и река Дряновска. Намират се на заливните тераси на реките и са богати на скални материали и хумусни вещества. На места се наблюдава присъствие на хумусно-карбонатни почви.

Фигура 91. Почви в региона на Област Габрово

За община Дряново най-разпространени са сивите горски, алувиалните и делувиалните почви. За районите с надморска височина над 1000 м. са характерни сивите горски почви, които се образуват в условията на умереноконтинентален климат и имат ясно изразен хумусен хоризонт. Алувиално-ливадните почви са разпространени предимно по поречието на реките и заемат части от заливните им тераси. Характеризират се с богати на скални материали и хумусни вещества.

Пунктовете, в които се извършва пробонабирането на почвени проби са определени от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС), гр. София. Те са разположени на цялата територия на РИОСВ – Велико Търново и са в зависимост от източниците на замърсяване. За община Дряново по почвен мониторинг I-во ниво – широкомащабен мониторинг, съгласно Националната мониторингова програма на МОСВ няма обособени

пунктове за почвен мониторинг. По данни на РИОСВ – Велико Търново и след проведени изследвания в съседни общини е видно, че съдържанието на тежки метали в почвата е под максимално допустимите концентрации (МДК).

На територията на общината е разположен склад за забранени и негодни за употреба продукти за растителна защита (ПРЗ), който се намира в североизточния край на гр. Дряново, извън регулацията на града, на територията на Опитна станция по сливата. Сградата на склада представлява масивна постройка, със здрав покрив и зазидана врата и прозорци, поради двукратното му разбиване. Действия по запечатването на прозорците и вратите са предприети като предохранителна мярка срещу нови посегателства, т. к. складът е неохраняем. В склада се съхраняват 17 315 кг. прахообразни и 1400 л течни ПРЗ. За обекта има назначено със Заповед на кмета на общината отговорно лице, което води отчетност на съхраняваните пестициди.

Друг важен елемент свързан с почвите е този с ерозията им, който е обхванал и териториите на община Дряново, вследствие промени в земеползването, климатичните промени, повишаване на температурите и продължителните засушавания. Почвената ерозия е един от основните проблеми, с които земеделците се сблъскват в световен мащаб, тъй като оказва силно неблагоприятно влияние върху развитието на селското стопанство. Въпреки сериозността на проблема, към момента не са предприети мерки за преодоляването му. Редица изследвания сочат, че устойчивите практики на биологичното земеделие, както и регулярни мероприятия по залесяване, могат значително да подобрят състоянието на почвите и да намалят процесите на ерозия.

На територията на община Дряново към момента са регистрирани 9 бр. съвременни свлачища, като седем от тях са проявени в землищата на гр. Дряново, с. Скалско, с. Царева Ливада и с. Чуково и две – в урбанизирана територия на с. Царева ливада. Две от регистрираните свлачища са периодично-активни, три са потенциални и четири са стабилни.

Таблица 22: Списък на свлачищата в община Дряново, регистрирани от „ГЕОЗАЩИТА ЕООД“ – клон ПЛЕВЕН към 30.06.2024.

№ по ред	1	2	3	4	5
Селище	Дряново	Скалско	Скалско	Царва Ливада	Царва Ливада
Идентификатор	GAB12.23947.01	GAB.12.66768.01	GAB12.66768.02	GAB12.12677.01	GAB12.12677.02
година рег.	1995	2001	2007	1984	1984
Възраст	Съременно	Съременно	Съременно	Съременно	Съременно
Състояние	Потенциално	Периодично активно	Потенциално	Потенциално	Потенциално
Година възн.	1995				

Местонахождение	Път GAB1115/I-5/ Дряново – кв. Цинга-Дряновски манастир	Участък от път III-5002 “(Дряново-Габрово) Донино-Веловци-Скалско-Славейково-Гостилница“, при ТС- инсталацията на кариера „Чирковец“	Сух откос на стена на чз. „Скалско“, при с. Скалско, Община Дряново	Строителна площадка на ГПЦ	Строителна площадка на ГПЦ
Разположение	Землище	Землище	Землище	Регулация	Регулация
Застрашава	Шосе, Ел	III-5002 – основна пътна връзка между Скалско и Велковци и единствения достъп до кариера „Чирковец“	Яз. стена и вилна зона с. Славейково	Пром. сграда и съоръжения	Пром. сграда и съоръжения
Проучване	Да				
Проектиране	Да				
Укр. Мероприятия	Пилоти, ПС, Канавки.				
Дължина. м.	25	40	30	40	40
Ширина м.	6	140	75	30	30
Засегната площ. дка	0,150	5,600	2,250	1,200	1,200
Клас	I	I	IV	III	I
Група	6	6	6	няма данни	няма данни
Категория	Б	Г	В	В	Б

№ по ред	6	7	8	9
Селище	Царва Ливада	Царва Ливада	Царва Ливада	Чуково
Идентификатор	GAB12.12677.03	GAB12.12677.04	GAB12.12677.05	GAB12.81726.01
година рег.	2002	2002	2002	2007
Възраст	Съвременно	Съвременно	Съвременно	Съвременно
Състояние	Стабилизирано	Стабилизирано	Стабилизирано	Периодично активно
Година възн.	2002	2002	2002	2005
Местонахождение	Път III-609 км 54+600м 250 м и от разклона на мах. Куманите	Път III-609 км 54+600м 320 м и от разклона на мах. Куманите	На път за мах. Куманите, 350м от разклона на гл. път	Служебен път на ВЕЦ „Каломен“, на 1,4 км от с. Чукалово
Разположение	Землище	Землище	Землище	Землище
Застрашава	Шосе	Шосе	Шосе	Шосе, Градски фонд
Проучване	Да	Да	Да	
Проектиране	Да	Да	Да	
Укр. Мероприятия				
Дължина. м.	38	8	33	9
Ширина м.	58	16	25	15

Засегната площ. дка	2,204	0,128	0,825	0,135
Клас	III	IV	I	I
Група	0	0		няма данни
Категория	Г	Г	В	Г

Източник: „ГЕОЗАЩИТА“ ЕООД

Като цяло на територията на общината не се наблюдава замърсяване на почвите и състоянието им се характеризира като добро. Няма данни за замърсявания на почвите или наличие на значителни проблеми, които да застрашават състоянието им.

VII. 7. 6. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

VII. 7. 6. 1. Пътна инфраструктура

Община Дряново се намира в Северен централен район на планиране на България (област Габрово). През територията на общината преминава републикански път I-5, съвпадащ с европейски път E85: Русе – Бяла – Велико Търново – Стара Загора – Хасково – Свиленград, осигуряващ добрата транспортна достъпност на населените места до общинските и областните градове в региона. Връзката с тях се осъществява предимно с автомобилен транспорт.

▪ През общината преминават частично 7 пътя от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 127,583 км и включва първокласни и третокласни пътища - Път I-5 /18,265км./, Път III-303 /8,721 км./, Път III-406 /8,737км./, Път III-609 /27,931км./, Път III-4041 /17,930км./, Път III-5002 /8,670км./ и Път III-5502 /9,782км./.

Таблица 23: Списък километлично положение на републиканските пътища на територията на община Дряново

Път №	Наименование на пътя	Килом. положение		Дължина км	Ширина настилка
		от км	до км		
1	2	3	4	5	6
I-5/E-85	Граница В.Търново - Дряново - Габрово - граница Ст.Загора	115,300	133,565	18,265	7.0÷7.50
III-303	Граница В.Търново - Керека - /Дряново-Гостилица/	62,500	71,221	8,721	4.50÷5.00
III-406	/О.п.Севлиево-В.Търново/ - /Севлиево-Янтра/	1,750	10,487	8,737	5.0÷6.50

III-609	Граница Стара Загора - Кръстец - Плачковци - Трявна - Царева ливада - Дряново - Гостилица - Буря - /III - 406/	27,100	82,578	55,478	5.0÷6.50
III-4041	Севлиево - Янтра - Скалско - Геша - Дряново	13,701	31,631	17,930	6.0÷8.0
III-5002	/Дряново - Габрово/ Донино - Велковци - Скалско - Славейково - Гостилица	7,656	16,326	8,670	5.0÷6.0
III-5502	/II-55 – Ялово – Ганчовец – III-609/	6,660	16,442	9,782	5.0÷6.0
ОБЩА ДЪЛЖИНА НА РПМ:				127,583	

Източник: Областно пътно управление - Габрово

Таблица 24: Километровите положения на границите на населените места по републиканските пътища в община Дряново

Път	Населено място	Начало/км	Край /км
I-5	гр. ДРЯНОВО	126+275	129+491
III-303	с. КЕРЕКА	65+665	67+112
III-406	няма	-	-
III-609	с. ЦАРЕВА ЛИВАДА	56+333	58+215
	гр. ДРЯНОВО	62+714	65+140
	с. ГОСТИЛИЦА	68+564	69+432
	с. БУРЯ	80+650	82+341
III-4041	с. ЯНТРА	18+080	18+920
	с. СКАЛСКО	18+920	24+290
	с. ГЕША	28+943	29+190
	гр. ДРЯНОВО	31+230	31+631
III-5002	с. СКАЛСКО	10+282	11+075
	с. СЛАВЕЙКОВО	13+430	13+839
III-5502	с. ГАНЧОВЕЦ	10+957	12+640
	гр. ДРЯНОВО	15+190	16+442

Източник: Областно пътно управление - Габрово

Дължината на уличната пътна мрежа възлиза на близо 120 км. Общинската пътна мрежа се състои от 105 км.

Анализът на транспортната достъпност показва, че средното отстояние на населените места до общинския град Дряново е 11 км. В северозападната част на общината са разположени най-отдалечените населени места - с. Янтра /15 км./ и с. Гостилица /15 км./. Най-добра транспортна достъпност имат гравитиращите населени места около град Дряново до 6 км. /с. Зая, с. Царева Ливада, с. Денчевци и с. Ганчовец/.

Най-общо казано, общината има добра транспортна достъпност в регионален план посредством преминаващия транспортен коридор.

За гр. Дряново са определени 2 пункта, в които се проследяват нивата на транспортен шум – единия е в район централен до сградата на Поликлиниката, а другия в територии подлежащи на усилен шумозащита - ж.к. „Априлци“.

За 2022 г. в пункта, разположен в район централен са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{cp}=61$ dB(A) превишава граничната стойност от 60 dB(A); В пункта, разположен в ж.к. „Априлци“, са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{cp}=65$ dB(A) превишава граничната стойност от 55 dB(A).

За 2023 г. в пункта, разположен в район централен са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{cp}=63$ dB(A) превишава граничната стойност от 60 dB(A); В пункта, разположен в ж.к. „Априлци“, са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{cp}=67$ dB(A) превишава граничната стойност от 55 dB(A).

За 2024 г. в пункта, разположен в район централен са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум е $L_{cp}=58$ dB(A) при гранична стойност от 60 dB(A); В пункта, разположен в ж.к. „Априлци“, са извършени общо 6 измервания, анализът на които показва, че измереното средно еквивалентно ниво на шум $L_{cp}=63$ dB(A) превишава граничната стойност от 55 dB(A).

На територията на община Дряново ежегодно се провежда предварително планиран мониторинг на електромагнитни полета. Съгласно изготвения план - график се осъществява контрол на базови станции от телекомуникационната мрежа, разположени в близост до или по границите на хигиенно - защитната зона - детски, учебни и лечебни заведения и в райони с голяма концентрация на население, които попадат по посока на излъчване на източници на нейонизиращи лъчения.

Анализът на резултатите от проведените измервания на нивата на електромагнитни полета — плътност на мощност S [μ /Wcm²] както в защитаваните обекти, така и в прилежащата зона на територии с голяма концентрация на население и жилищни сгради в община Дряново показват, че определените стойности в пунктовете на измерване не надвишават нормата за пределно-допустимо ниво за населени територии (10 μ /Wcm²).

VII. 7. 6. 2. Транспортна достъпност и осигуреност на територията

Общинската пътна мрежа се състои от 105 км., които не са в добро състояние на пътната настилка и прилежащата техническа инфраструктура. Тези фактори водят и до затруднени транспортни връзки на селата с общинския и областния център. Това представлява ограничител и за инвестиционните намерения на територията на общината и донякъде спира нейното пространствено и социално-икономическо развитие.

Таблица 25: Справка за състоянието на пътните настилки по републиканските пътища на територията на Община Дряново – 2023 година

Път №	дължина км	Добро			Средно			лошо		
		от	до	дълж	от	до	дълж	от	до	дълж
I-5/E-85								115,300	126,269	10,969
					126,269	133,565	7,296			
общо:	18,265			0,000			7,296			10,969
III-303								62,500	66,000	3,500
					66,000	71,221	5,221			
общо:	8,721			0,000			5,221			3,500
III-406							7,750	10,487	2,737	7,750
общо:	2,737			0,000			0,000			2,737
III-609								54,651	65,600	10,949
					65,600	70,085	4,485			
								70,085	74,940	4,855
					74,940	75,800	0,860			
								75,800	76,115	0,315
					76,115	76,541	0,426			
								76,541	79,767	3,226
общо:	25,116			0,000			5,771			19,345
III-4041								15,949	27,420	11,471
					27,420	28,725	1,305			
								28,725	28,970	0,245
					28,970	30,125	1,155			
								30,125	31,631	1,506
общо:	15,682			0,000			2,460			13,222
III-5002					9,147	11,075	1,928			
								11,075	16,326	5,251
общо:	7,179			0,000			1,928			5,251
III-5502								6,660	15,120	8,460
		15,120	16,442	1,322						
общо:	9,782			1,322			0,000			8,460
Всичко:	87,482			10,654			28,651			88,278

Източник: Областно пътно управление - Габрово

Долупосочените данни са от 2 бр. автоматични устройства записващи трафик (АУЗПТ) разположени по път I-5/E-85 “Граница В. Търново-Дряново-Габрово“, в гр. Дряново и в близост до с. Соколово.

Таблица 26: Средно-денонощна годишна интензивност на автомобилното движение път I-5 за 2019-2023 година:

Път	I-5				
	2019	2020	2021	2022	2023
Година					
Местоположение на АУЗПТ (км)	127,180				
Преброителен участък	126,765 – 140,940				
Местоположение	Дряново				
Леки автомобили	3545	3357	3677	3500	3814
Автобуси	30	21	26	31	35
Леки Товарни	369	369	391	350	364
Средни товарни	133	128	144	134	139
Тежки товарни	21	18	19	19	19
Товарни с ремарке	124	111	113	135	110
Мотоциклети	34	32	32	37	47
Неразпознати МПС	25	21	24	23	26
Общо МПС	4281	4058	4427	4229	4553

Източник: Областно пътно управление - Габрово

VII. 7. 6. 3. Железопътен транспорт

През територията на община Дряново преминават две жп линии от железопътната инфраструктура на Република България, както следва:

- **жп линия № 4 Русе - Подкова**

През територията на общината преминава отсечка от 4-та главна жп линия Русе - Подкова, в участъка от км 144+900, в междугарието Дебелец - Разделен пост Соколово, до км 167+905, в междугарието Царева ливада - Трявна, с дължина 23,005 км, както и отсечка от км 169+097 до км 169+828, с дължина 0,731 км, в междугарието Царева ливада - Трявна. Трасето на 4-та жп линия започва от землището на с. Длъгня, като преминава през землищата на с. Косарка, с. Ганчовец, гр. Дряново, с. Царева ливада и с. Радовци. Отредената територия за жп транспорт е 540,42 дка. Пресичането на пътищата с железопътната линия се осъществява чрез изградените 7 бр. железопътни прелези. Изградени са 2 бр. тунели № 4 и № 5 с обща дължина 333 м. Жп линията е единична, изцяло електрифицирана, категория „железопътна магистрала“. Скоростта съгласно Графика за движение на влаковете за 2020 г. е 65 км/ч.

- **жп линия № 42 Царева ливада - Габрово**

През територията на общината преминава отсечка от 42-ра жп линия Царева ливада - Габрово от км 0+000 до км 3+170, с дължина 3,170 км. Отредената територия за жп

транспорт е 87,94 дка. Изградени за 4 бр. тунели №№ 1, 2, 3 и 4 с обща дължина 516 м. Трасето на 42-ра жп линия започва и завършва в землището на с. Царева ливада. Жп линията в участъка е единична, изцяло електрифицирана, категория „железопътна магистрала“. Скоростта съгласно Графика за движение на влаковете за 2020 г. е 40 км/ч.

Общата дължина на текущия железен път на територията на община Дряново е 26,906 км, разположено на територия отредена за жп транспорт с обща площ 628,36 дка.

На територията на общината се намират следните експлоатационни пунктове, всички по 4-та жп линия:

Разделен пост Соколово на км 148+278;

Жп спирка Ганчовец на км 153+060;

Жп спирка Дряново на км 156+400;

Жп гара Дряново на км 157+859;

Жп спирка Бачо Киро на км 162+255;

Жп гара Царева ливада на км 165+909

VII. 7. 7. ИНЖЕНЕРНА ИНФРАСТРУКТУРА

VII. 7. 7. 1. Водоснабдяване и канализация

В община Дряново има частично изградена водоснабдителната мрежа, която не е на необходимото ниво за задоволяване на питейните нужди на общината. В общината са налични селища с ограничения по отношение на използването на вода, особено в летния период.

Местните водоизточници, които се използват са 17 броя. каптажи. Общата дължина на довеждащите водопроводи е 109,018 км. Общата дължина на разпределителните водопроводи е 153,624 км. Предвиждат се и подобрения в тази насока чрез реализирането на разнообразни проекти свързани с ВиК сектора.

В настоящия момент на територията на общината има проблеми с много аварии, които нарушават инфраструктурата поради остарелите етернитови тръби на водоснабдителната мрежа.

Обитаваните жилища по наличие на канализация и местонамиране в община Дряново са 3385 бр., като в 19 от тях не е налична канализация и 230 са свързани с попивна (помийна) яма.

Таблица 27: Обитавани жилища по наличие на канализация и местонамиране

Община	Общо	В градовете	В селата
Дряново	3385	2507	878
Свързана с обществена канализация	2693	2407	286
Свързана с изгребна яма	251	16	235
Свързана с септична яма или друго пречиствателно съоръжение	191	48	143
Свързана с попивна (помийна) яма	230	26	204
Няма канализация	19	9	10

Източник: НСИ, 2021 година

Обитаваните жилища по източник на водоснабдяване и местонамиране в общината са 3385, като в 32 от тях няма източник на вода и 56 жилища са със собствен водоизточник и нямат осигурено обществено водоснабдяване.

Таблица 28: Обитавани жилища по източник на водоснабдяване и местонамиране

Община	Общо	В градовете	В селата
Дряново	3385	2507	878
Обществено водоснабдяване	3297	2491	806
Собствен водоизточник	38	8	30
Собствено водоснабдяване и собствен водоизточник	18	8	10
Няма източник на вода	32	0	32

Източник: НСИ

На територията на общината има 10 водоснабдителни системи:

1. ВС „Йовковци”

Водоизточници – 10 бр. каптажи (неизползвани – 7 бр.), ПС „Килифарево”(I гр. - Q=140.0l/s; H=100 m; N=200.0 Kw, II гр. - Q=70.0l/s; H=128m; N=160.0kW), ПС „Маноя”(Q=2.0l/s;H=126m;N=10.0kW), ПС „Длъгня”(I гр. - Q=4.0 l/s; H=175 m; N=22.0 kW, II гр.- Q=4.0l/s;H=98m;N=18.0kW, III гр. - Q=4.0l/s;H=225m;N=30.0 kW) , ПС „Денчевци” (I гр. - Q=11.0l/s;H=160m;N=40.0kW, II гр. – 16 Q=4.0l/s;H=90m;N=8.0kW) , ПС „Никоевци” (I гр. - Q=4.0l/s;H=100m;N=8.0kW, II гр. - Q=5.0l/s;H=160m;N=16.0kW), напорни водоеми - 14 бр. с общ обем V = 7 340 м³, довеждащи водопроводи – 54.007 км, вътрешна водопроводна мрежа – 92.520 км;

2. ВС „Марча”

Водоизточници – 3 бр. каптажи (неизползвани – 2 бр.), напорни водоеми - 1 бр. с обем V = 25 м³, довеждащи водопроводи – 3.63 км, вътрешна водопроводна мрежа – 0.752 км;

3. ВС „Славейково”

Водоизточници – 3 бр. каптажи (неизползван – 1 бр.), напорни водоеми - 3 бр. с общ обем $V = 175 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 0.963 км, вътрешна водопроводна мрежа – 5.811 км;

4. ВС „Стоките” – р-н Дряново

Водоизточници – 3 бр. каптажи (неизползвани – 3 бр.), напорни водоеми - 2 бр. с обем $V = 150 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 10.974 км, вътрешна водопроводна мрежа – 7.575 км;

5. ВС „Царева ливада”

Водоизточници – 8 бр. каптажи (неизползвани – 5 бр.), ПС „Царева ливада” ($Q=7.0\text{l/s}$; $H=160\text{m}$; $N=30.0\text{kW}$), напорни водоеми - 2 бр. с обем $V = 200 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 14.350 км, вътрешна водопроводна мрежа – 15.803 км;

6. ВС „Геша”

Водоизточници – 2 бр. каптажи (неизползвани – 1 бр.), ПС „Геша” ($Q=4.0\text{l/s}$; $H=100\text{m}$; $N=13.0\text{kW}$), напорни водоеми - 1 бр. с обем $V = 100 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 3.046 км, вътрешна водопроводна мрежа – 3.514 км;

7. ВС „Скалско”

Водоизточници – 4 бр. каптажи (неизползвани – 1 бр.), ПС „Скалско” ($Q=4.0\text{l/s}$; $H=100\text{m}$; $N=13.0\text{kW}$), напорни водоеми - 1 бр. с обем $V = 100 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 3.490 км, вътрешна водопроводна мрежа – 2.861 км;

8. ВС „Големи Българени”

Водоизточници – 3 бр. каптажи (неизползвани – 1 бр.), ПС „Петковци - Игнатовци” (I гр. - $Q=3.0\text{l/s}$; $H=75\text{m}$; $N=4.0\text{kW}$, II гр. - $Q=4.0\text{l/s}$; $H=42\text{m}$; $N=5.0\text{kW}$), напорни водоеми - 3 бр. с общ обем $V = 75 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 1.600 км, вътрешна водопроводна мрежа – 4.697 км;

9. ВС „Гоздейка”

Водоизточници – 6 бр. каптажи (неизползвани – 6 бр.), ПС „Гоздейка” ($Q=3.0\text{l/s}$; $H=96\text{m}$; $N=8.0\text{kW}$), напорни водоеми - 1 бр. с общ обем $V = 25 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 0.713 км, вътрешна водопроводна мрежа – 1.203 км;

10. ВС „Радовци”

Водоизточници – 1 бр. каптажи, ПС „Радовци”, напорни водоеми - 1 бр. с общ обем $V = 25 \text{ м}^3$, довеждащи водопроводи – 2.228 км, вътрешна водопроводна мрежа – 0.270 км

Таблица 29: Списък на водоизточници за водоснабдителни системи на Община Дряново

№	Разрешително №	Водоизточник	Краен срок на действие
1.	11510584/30.11.2010г.	К Дългня 1,2	10.12.2027г.
2.	11510582/24.11.2010г.	К Янтра 1,2,3	10.12.2027г.
3.	11510606/20.12.2010г.	К Славейково 1,2	10.12.2027г.
4.	11510581/18.11.2010г.	К Скалско	10.12.2027г.
5.	11510583/30.11.2010г.	К Геша	10.12.2027г.
6.	11510592/20.12.2010г.	К Топлика, Джуровци, Пейова чешма	14.01.2028г.
7.	11510585/30.11.2010г.	К Марча	14.01.2028г.
8.	11510591/14.12.2010г.	К Българени 1,2	14.01.2028г.
9.	271/10.05.2001г.	СК Радовци	10.05.2026г.

Източник „ВиК“ ООД - Габрово

Общата дължина на канализационната мрежа на територията на Община Дряново е 23,800 км. На територията на Община Дряново „ВиК“ ООД – гр. Габрово поддържа 3,22 км. главни канализационни колектори и 2 канализационни системи: КС „Дряново“ и КС „Царева ливада“, като и двете са от смесен тип, изградени от 17,60 км. бетонни тръби и 2,99 км. яйцевидни тръби.

Таблица 30: Подадени и фактурирани водни количества по населени места за 2024 г.

№	Населено място	Подадени водни количества	Фактурирани водни количества	Загуби на вода	
		(м3/г)	(м3/г)	(м3/г)	%
1.	гр. Дряново	680 355	283199	397 156	58.37%
2.	с. Ганчовец	28 231	9622	18 609	65.92%
3.	с. Руня	4 686	2063	2 623	55.98%
4.	с. Зая	23 614	3793	19 821	83.94%
5.	с. Саласука	3 038	984	2 054	67.61%
6.	с. Дългня	24 348	17128	7 220	29.65%
7.	с. Катранджии	6 526	4339	2 187	33.51%
8.	с. Косарка	7 678	4063	3 615	47.08%
9.	с. Туркинча	12 726	8024	4 702	36.95%
10.	с. Соколово	82 050	79920	2 130	2.60%
11.	с. Керека	29 569	12916	16 653	56.32%
12.	с. Маноя	6 575	3741	2 834	43.10%
13.	с. Гостилница	6 575	3741	2 834	43.10%
14.	с. Пейна	739	446	293	39.65%
15.	с. Янтра	5 834	4166	1 668	28.59%
16.	с. Царева ливада	51 774	30486	21 288	41.12%
17.	с. Геша	4 769	3053	1 716	35.98%
18.	с. Караиванца	4 709	1740	2 969	63.05%
19.	с. Скалско	46 524	3469	43 055	92.54%
20.	с. Г. Българени	1 884	436	1 448	76.86%
21.	с. Игнатовци	265	122	143	53.96%

22.	с. Гоздейка	6 930	1529	5 401	77.94%
23.	с. Славейково	6 011	4397	1 614	26.85%
24.	кв. Марча - Дряново	1 500	442	1 058	70.53%
25.	с. Радовци	1 359	705	654	48.12%
	ОБЩО Р-Н ДРЯНОВО	1 048 269	484 524	563 745	53.78%

Източник „ВиК“ ООД – Габрово

На територията на община Дряново няма изградена пречиствателна станция за отпадни води.

Със Заповед № 68/19.02.2009г. на Кмета на Община Дряново, влязла в сила с констативен протокол на 13.03.2009 г., е одобрен проект за подробен устройствен план – план за застрояване (ПУП-ПЗ) на землище с. Ганчовец за ПИ 004040. С проекта се определя конкретно предназначение на поземления имот, а именно – „За техническа инфраструктура – за пречиствателно съоръжение за отпадъчни битово-фекални води“. ПИ 004040 в землището на с. Ганчовец е идентичен с ПИ с идентификатор 14458.4.40 по КККР на с. Ганчовец, общ. Дряново.

Съгласно договор за възлагане на обществена поръчка за услуга, Община Дряново е възложила „Проектиране на пречиствателна станция за отпадни води град Дряново и довеждащ колектор към нея“, като се предвижда изграждане на ПСОВ в ПИ с идентификатор ПИ с идентификатор 14458.4.40 по КККР на с. Ганчовец, общ. Дряново. Площадката е разположена на левия бряг на р. Дряновска по течението в посока с. Ганчовец, на около 1,5 км от регулационната и застроителна граница на града. Площадката е общинска частна собственост с площ 10,998 дка.

VII. 7. 7. 2. Енергийна система.

Електропроводната и електроразпределителната мрежа осигурява достатъчна сигурност и оперативност в захранването на всички селища. Инсталираната мощност е оразмерена за по-големи товари от сегашното потребление.

Енергийната мрежа на общината има една подстанция 110/20 кУ, захранвана от два далекопровода. Селищата се захранват от мрежи от средно напрежение 10 и 20кУ, като общината разполага с 157 трафопоста.

Съоръженията и електроразпределителната мрежа се поддържат и експлоатират съгласно нормативни изисквания и правила.

Развитието на електроразпределителната мрежа се извършва от Електроразпределение Север АД съгласно ЗЕ.

Таблица 31: Електроразпределителна мрежа на община Дряново

собственост	подстанции. бр	електропроводи СрН, км	трафопостове, бр	Трансформатори, инсталирана мощност, kVA
ЕРП-Север АД	0	225	122	5400
Чужда собственост	1	нямаме информация	60	нямаме информация

Източник: ЕРП – Север

Подстанция „Дряново“ 110/20 kV е собственост на Електроенергиен системен оператор ЕАД. Има четири вход/изхода по ВЕЛ 110 кВ. Разполага с два силови трансформатора с инсталирана мощност 16 и 25 MVA. Най – висока консумация се наблюдава през зимния сезон. Най-ниска е консумацията през есенният и пролетен сезон. Една пета от консумацията в общината има промишлен характер. С оглед товарите и инсталираната мощност не се налага изграждане на нови подстанции на територията на община Дряново.

Град Дряново, като част от област Габрово, има средногодишна слънчева радиация 1291 kWh/m² при хоризонтална повърхност и 1482 kWh/m² при вертикална. Този потенциал следва да се разработи максимално.

За територията на община Дряново са издадени 33 разрешения за строеж на фотоволтаични и/или соларни електрически централи с обща инсталирана мощност от 8,725 MW в следните землища: на град Дряново, с. Геша, с. Денчевци, с. Игнатовци, с. Каломен, с. Косарка-Маноя, с. Скалско.

Изградени са 2два броя ВЕЦ с обща инсталирана мощност от 0,87 MW

Цялостно община Дряново е неподходяща за развитие на ветрови ферми и няма присъединение към електроразпределителната мрежа.

В териториалния обхват на община Дряново селищните структури и прилежащите им промишлените зони не са газифицирани и не се осигурява употребата на природен газ за битови и промишлени нужди.

VII. 7. 7. 3. Телекомуникационна инфраструктура

Телекомуникационните мрежи са добри и обхващат всички населени места като има 100% телефонизация с цифрови апарати и покритие от мобилните оператори.

Мобилните телефонни услуги са представени от трите национални мобилни оператора А1 България, БТК (Vivacom), Йеттел България (Yettel), които осигуряват покритие със сигнал на територията на общината.

В териториалния обхват на община Дряново се предоставя достъп до интернет.

Населението се обслужва от осем броя пощенски станции: Дряново, Царева ливада, Ганчовец, Соколово, Керека, Гостилица, Скалско и Янтра. Посочените пощенски станции обслужват и населените места намиращи се района им. Кварталите на град Дряново и част от малките населени места, отдалечени от пощенските станции, се обслужват от трактова кола.

VII. 7. 7. 4. Депа за твърди битови отпадъци

На територията на общината се формират различни по характер и вид отпадъци. Видът и генерираните количества зависят от няколко фактора, като разположение на населените места, инфраструктура, плътност на застрояване, брой на населението в тях, дейността на населението като източник на образуването, икономическото положение, промишленост, благосъстояние и др.

Изпълнението на Регионалната програмата за управление на отпадъците допринася за подобряване на управлението на отпадъците на регионално и общинско ниво и за изпълнение на националните цели и политики в областта на управление на отпадъците.

Съгласно изискванията на Закон за управление на отпадъците, на 29.04.2011 год. е създадено Регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Севлиево, с което се слага началото на управление на отпадъците на регионален принцип.

В регионалното сдружение членуват общините Севлиево, Дряново и Сухиндол.

Целта на сдружението е постигне ефективно третиране на отпадъците, както и изпълнение на задълженията на кметовете на общините, регламентирани в Закон за управление на отпадъците.

Създаването на регионално сдружение е важно условие, което дава възможност да се получава финансиране на проекти в областта на управлението на отпадъците.

Системата за управление на отпадъците на територията на Регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Севлиево, включва:

1. Регионалното депо за неопасни и опасни отпадъци

Регионалното депо за отпадъци – Севлиево е открито през 2006 година. В него се осигурява обезвреждането на битовите, производствените и опасните отпадъци на общините Севлиево, Дряново и Сухиндол. Депото се експлоатира се от „Регионално депо за отпадъци – Севлиево” ООД. Депото разполага с три броя клетки за битови, строителни и производствени отпадъци.

Отпадъци, които се депонират на регионалното депо:

- Нерезиклируеми отпадъци - битови отпадъци преминали предварително третиране
- Обемни, едрогабаритни отпадъци
- Строителни отпадъци
- Отпадъци от почистване на нерегламентирани сметища
- Производствени отпадъци
- Опасни отпадъци

2. Сепарираща инсталация за битови отпадъци – град Севлиево

На 20 септември 2017 г. е въведена в експлоатация Сепарираща инсталация за смесени битови отпадъци, обслужваща общините Севлиево, Дряново и Сухиндол. Услугата по предварително третиране на смесени битови отпадъци, генерирани от територията на общините Севлиево, Дряново и Сухиндол се извършва от „Еко Титан Груп” АД, гр. Смолян – оператор на сепариращата инсталация.

На инсталацията се извършват следните основни дейности:

- Приемане за сепариране на смесени битови отпадъци от общините Севлиево, Дряново и Сухиндол;
- Отделяне на рециклируеми отпадъчни материали (стъкло, метали, пластмаси, хартия и картон);
- Транспортиране и предаване на RDF-гориво от отпадъци до инсталация за изгаряне с оползотворяване на енергията.
- Транспортиране на нерезиклируемите отпадъци от инсталацията за сепариране до клетка от Регионално депо Севлиево.

3. Инсталация за компостиране на разделно събраните био-отпадъци.

В края на 2019 г, с Разрешение за ползване се въвежда в експлоатация Общинско съоръжение за компостиране на разделно събираните биотпадъци от община Дряново и довеждащата инфраструктура, с което приключи проект „Прилагане на децентрализиран модел за управление на био-отпадъците в общините Севлиево, Дряново

и Сухиндол, включително изграждане на необходимата техническа инфраструктура – система за разделно събиране и съоръжение за рециклиране на събраните био-отпадъци“. Събраните отпадъци на територията на общината се извозват и депонират в „Регионално депо - Севлиево“. Делът на обслужваното население от системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване е 99,45 %.

VII. 7. 8. БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА

Таблица 32: Баланс на територията

БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА		
Наименование на териториалния елемент	Площ на	
	площ /ха/	%
Територии с общо предназначение		
1. Жилищни функции	1129.10	4.55
2. Обществено-обслужващи функции	28.88	0.12
3. Производствени дейности	158.99	0.64
4. Складови дейности	48.56	0.20
5. Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	6.88	0.03
6. Озеленяване, паркове и градини	31.95	0.13
7. Спорт и атракции	4.26	0.02
8. Комунално обслужване и стопанство	50.34	0.20
9. Земеделски територии, в т.ч.:		
9.1. Обработваеми земи-ниви	7632.80	30.74
9.2. Обработваеми земи-трайни насаждения	794.27	3.20
9.3. Необработваеми земи	4407.63	17.75
10. Горски територии, в т.ч.:		
10.1. Гори	9214.74	37.12
10.2. Защитни гори	0.00	0.00
10.3. Рекреационни гори	0.00	0.00
10.4. Горски земи	226.96	0.91
11. Водни площи	150.38	0.61
12. Транспорт и комуникации	877.38	3.53
13. Техническа инфраструктура	12.99	0.05
14. Недефиниран НТП и функция	37.25	0.15
15. Гобищен парк	9.76	0.04
16. Земеделска зона с възможност за застрояване на неземеделски нужди	0.00	0.00
Защитени и нарушени територии		
А) За природозащита (припокриване 1.1 ха с обществено обслужване)	1.47	0.00
Б) За опазване на културното наследство	2.74	0.01
В) С особена териториалноустройствена защита	0.00	0.00
Г) За възстановяване и рекултивация	0.00	0.00
Д) С активни и потенциални свлачища и срутища	0.00	0.00
Е) Други нарушени територии	0.00	0.00
Ж) Обща площ (с отчитане на припокриването)	3.10	
Обща площ:	24826.23	

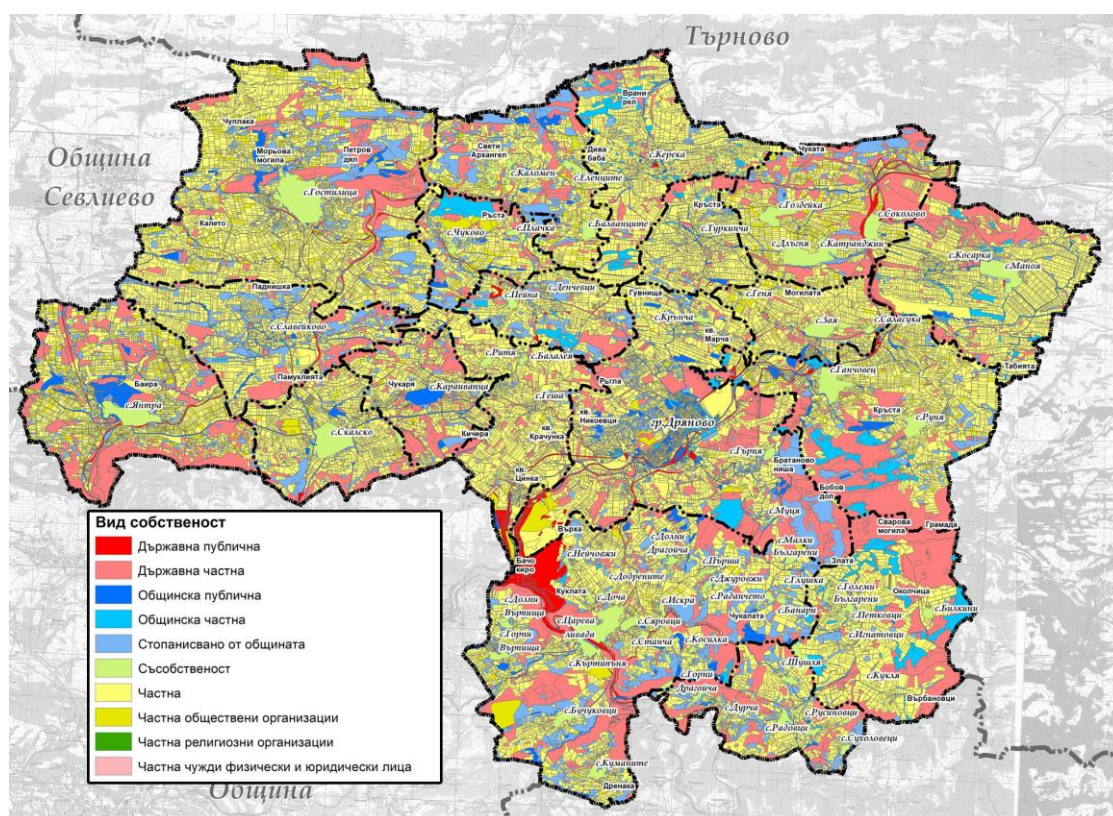
VII. 7. 9. СТРУКТУРА НА СОБСТВЕНОСТТА И ПЛАНОВА ОСИГУРЕНОСТ НА ОБЩИНАТА

VII. 7. 9. 1. Структура на собствеността

Структурата на собствеността представена в таблицата по-долу е изобразена на графичния материал. С най-голям процент е частната собственост, следвана от държавна частна.

Вид собственост	Площ [ха]	Площ [%]
Държавна публична	433,85	1,75
Държавна частна	5150,77	20,75
Общинска публична	1257,15	0,06
Общинска частна	617,90	2,49
Стопанисвано от общината	2709,09	10,91
Съсобственост	430,88	1,73
Частна	13270,11	53,46
Частна обществени организации	864,44	3,48
Частна религиозни организации	90,91	0,366
Частна чужди физически и юридически лица	0,20	0,01
Общо:	24827,16	

Таблица 33. Структурата на вида собственост в общината.

Фигура 92. Опорен план на собствеността.

VIII. SWOT АНАЛИЗ

Силни страни	Слаби страни
--------------	--------------

<ul style="list-style-type: none"> • Благоприятно географско положение и наличие на добри транспортни връзки; • Развита междуселищна пътна инфраструктура, електропреносни мрежи; • Наличие на екологично чисти територии, благоприятен климат, богато биоразнообразие; • Добро качество на атмосферния въздух и почвите; • Много богато биоразнообразие, обхванато в добре поддържани защитени територии; проектиране на ГПСОВ; • Добре изградена електропроводна и електроразпределителна мрежа във всички селища; • Наличие на разнообразни и благоприятни ресурси за развитието на туризма; • Развита, диверсифицирана икономика, доминирана от преработвателна индустрия; • Подобро икономическо състояние на общината през последните 5 години; • Функциониращи предприятия и увеличена стойност на приходите на предприятията през последните 5 години; • Увеличена стойност на произведената продукция през последните 5 години; • Увеличена стойност на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовия сектор през последните 5 години; • Увеличена стойност на придобитите дълготрайни материални активи през последните 5 години; • Положителен механичен прираст през последната година; • Увеличен брой заселвания в общината през последните три години; • Намален брой изселвания от общината през последните 2 години; • Наличие на сравнително добре развита доболнична помощ; • Голям брой реализирани проекти, финансирани от фондовете на ЕС, от общината; • Наличие на квалифицирани кадри в социалната сфера, добре функциониращи структури, предоставящи разнообразни социални услуги; 	<ul style="list-style-type: none"> • Много на брой, малки по население, разположени на голяма територия населени места; • Тенденция на намаляване на населението в общината; • Наличие на голям брой села с под 10 жители; • Намаляване на ражданията; • Отчасти амортизирана пътна, съобщителна и ВиК инфраструктура; • Необезпеченост на територията с актуални устройствени планове; • Отчасти амортизиран страден фонд (жилищен, промишлен, публичен), с ниска енергийна ефективност; • Недоизградена канализационна мрежа в населените места. Липса на пречиствателни съоръжения; • Загуби по водопреносната мрежа; • Липса на достатъчен финансов ресурс за опазване и поддържане на културно-историческото и духовното наследство; • Продължаващо намаляване на учениците и децата в образователните заведения; • Регистрирано „умерено“ и „лошо“ състояние на някои водни ресурси и необходимост от подобряване на биологичното им състояние; • Недостатъчно развита система за разделно събиране на отпадъци; • Недостатъчно добро състояние на пътна мрежа, които затрудняват достъпността до общинския център и взаимодействието му с населените места в общината и съседните общински центрове; • Спад в реализираните приходи от предприятията в отрасли търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, строителство и хуманно здравеопазване и социална работа; • Намалена стойност на приходите в общинския бюджет; • Нисък процент на лицата с висше образование в общината в сравнение с тези със средно и основно образование; • Преобладаващо икономически неактивно население над икономически активното население;
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Добри партньорски взаимоотношения между местната власт и неправителствения сектор; • Традиции в културата, образованието и спорта; • Наличие на културни институции с традиции; • Увеличен брой на туристическите обекти и на реализираните туристически нощувки на територията на общината; • Богато културно наследство с голям потенциал за привличане на туристи; • Богат културен календар и голям брой културни събития, организирани на територията на общината; • Наличие на разнородни спортни клубове и развити различни видове спорт; • Добре развита образователна инфраструктура. • добре организирана система за извозване на строителни отпадъци, което създава предпоставки за справяне с нерегламентираните сметища; • 	<ul style="list-style-type: none"> • По-висок темп на намаляване на населението в трудоспособна възраст в сравнение с темповете на намаляване на населението в под трудоспособна и над трудоспособна възраст; • Липсваща болнична помощ.
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на необходимия финансов ресурс от национални и международни програми за реализация на проекти на територията на общината; • Използване на наличния финансов ресурс за подобряване на енергийната ефективност на публичния, производствения и частния сграден фонд; • Изграждане на възобновяеми енергийни източници; • Разработване на качествен и атрактивен туристически продукт и туристически услуги и ефективно им предлагане за увеличаване притока на туристи в общината и оползотворяване на наличната леглова база; • Поддържане на тенденцията на привличане на инвестиции; • Изграждане и развитие на публично-частни партньорства; • Международно сътрудничество с организации и органи на управление; • По-нататъшно развитие и маркетинг на туристическата дестинация и обогатяване на туристическия продукт; 	<ul style="list-style-type: none"> • Неблагоприятни миграционни процеси; • Продължаващо намаляване на населението; • Продължаващо обезлюдяване на малките населени места; • Продължаващо намаляване на ражданията; • Липса на постоянен контрол по отношение опазването на компонентите на околната среда; • Климатични промени и произтичащите заплахи свързани с тях; • Фрагментиране на местообитанията в следствие на прекомерни туристически дейности и / или инфраструктурни проекти, дърводобив и др.; • Намаляване на броя на лицата с висше образование.

<ul style="list-style-type: none"> • Разкриване на нови туристически обекти и активно развитие на туризма; • Запазване доброто състояние на околната среда с цел развитие на общината като туристическа дестинация; • Развитие на биоземеделие и подобряване на почвеното плодородие; • Въвличане на обществеността при решаване на проблеми, свързани с опазването на околната среда; • Поддържане на тенденцията за увеличаване на заселванията и намаляване на изселванията от общината; • Разкриване на нови социални услуги; • Продължаващо възстановяване и модернизация на спортните бази и откриване на нови спортни обекти. 	
---	--

IX. ПРОГНОЗА ЗА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО И ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗВИТИЕ

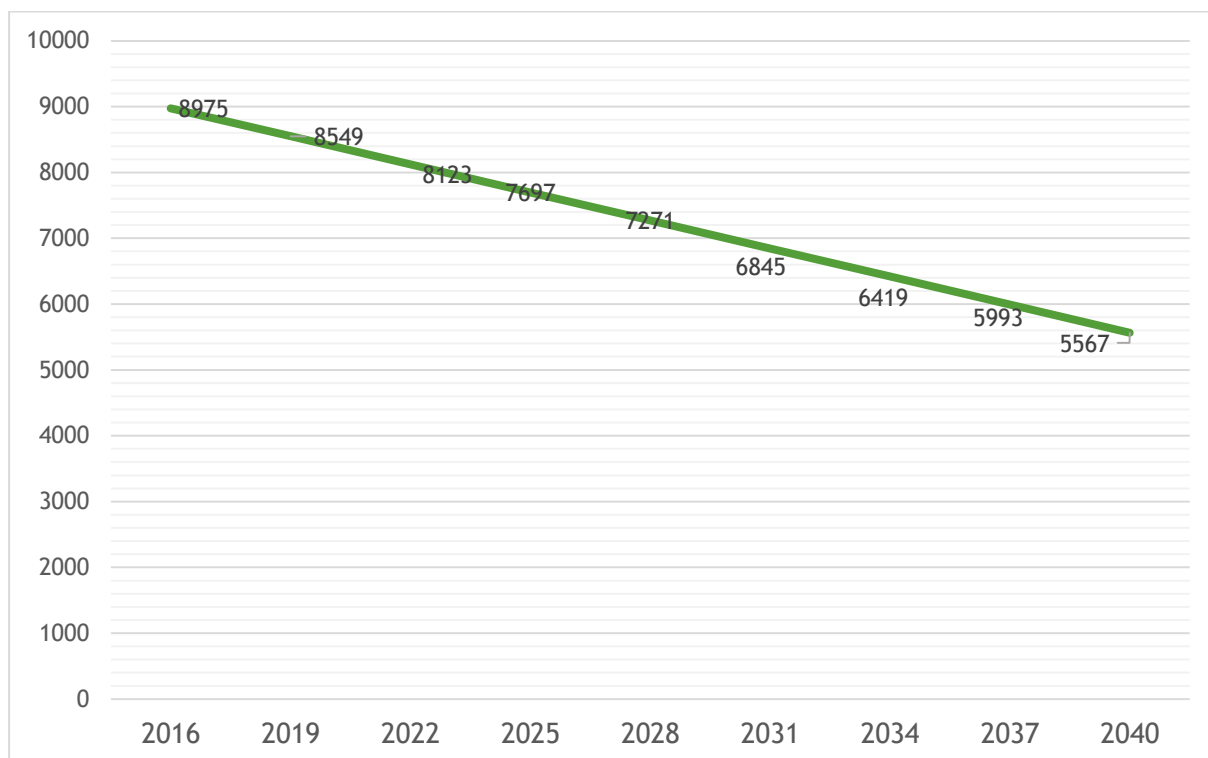
IX. 1. СОЦИАЛНО–ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

IX. 1. 1. ДЕМОГРАФСКО РАЗВИТИЕ /песимистичен, оптимистичен, реалистичен/

Направената прогноза за броя на населението на община Дряново е средносрочно-недетайлизирана и обхваща периода до 2040 г. Поради своята неточност /счита се, че най-точни са прогнозите обхващащи до 5 годишен период, защото има незначителни демографски промени/, породена от факта, че трябва да се прогнозира демографското поведение на неродени поколения и с цел относителното подобряване на нейната точност, тя е направена в три варианта.

IX. 1. 1. 1. Реалистичен вариант / I вариант /при хипотеза за конвергентност/

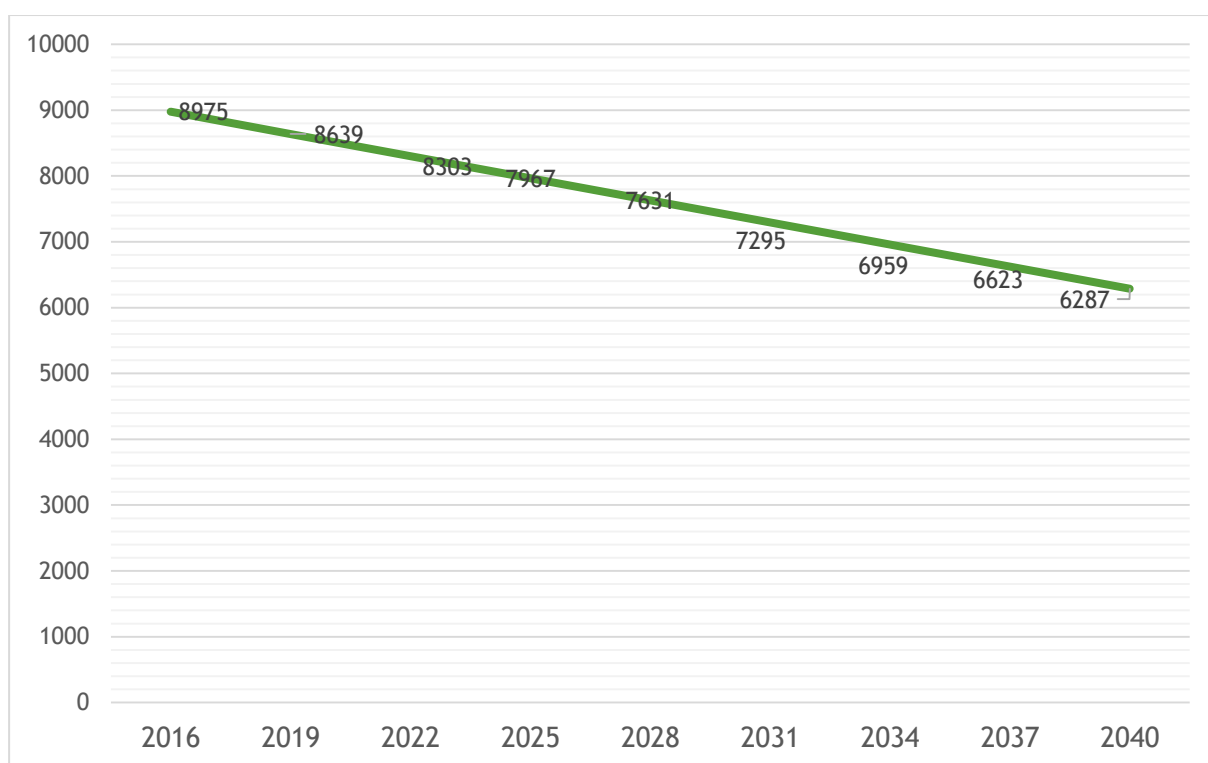
При I вариант /при хипотеза за конвергентност/ се вземат под внимание настоящата демографска ситуация и тенденциите в нея, като той се определя за реалистичен и е съобразен с нормативните изисквания на Европейския съюз за демографско и социално-икономическо развитие на страните членки. При него се очаква населението на общината да намалее до 5567 души през 2040 г.

Фигура 93. Прогноза за броя на населението на община Дряново през 2040 г. I вариант /при хипотеза за конвергентност/.

IX. 1. 1. 2. Оптимистичен вариант / II вариант /относително ускоряване/

При II вариант /относително ускоряване/, за изходни данни се вземат тези от настоящата демографска ситуация, но се предполага, че отрицателните стойности на механичния прираст ще намалееят, ще има увеличение на тоталния коефициент на плодовитост и ще се увеличи очакваната продължителност на живота. Като цяло се предполага, че демографското развитие ще протича при по-благоприятни социално-икономически процеси в страната и на територията на общината. Тук отново се очаква намаляване на броя на населението, но до 6287 души през 2040 г.

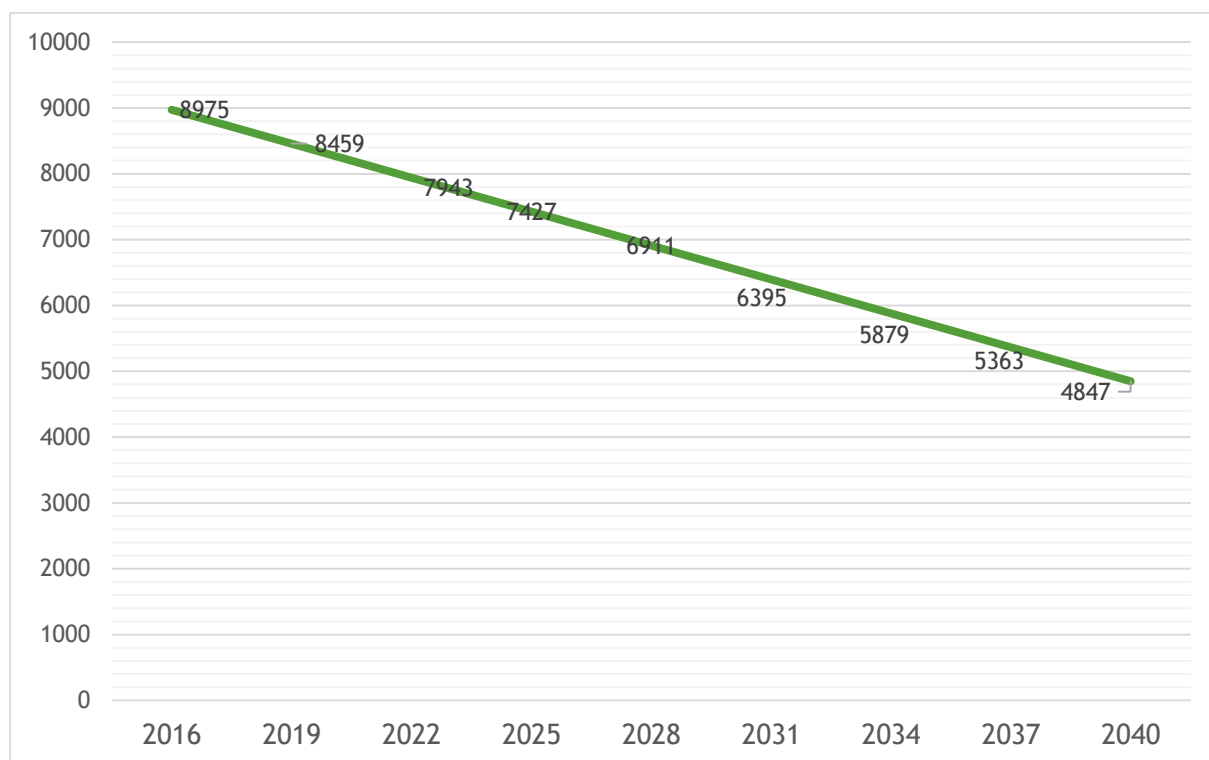

Фигура 94. Прогноза за броя на населението на община Дряново през 2040 г. II вариант /относително ускоряване/

IX. 1. 1. 2. Песимистичен вариант / III вариант /относително забавяне/

При III вариант /относително забавяне/, за изходни данни се вземат тези от настоящата демографска ситуация, но се предполага, че отрицателните стойности на механичния прираст ще се увеличат, ще има намаляване на тоталния коефициент на плодовитост и очакваната продължителност на живот ще се увеличи незначително. Този вариант се очаква да се развие при хипотези за неблагоприятни социално-икономически процеси в

страната и на територията на общината. Тук се очаква голямо намаление на броя на населението на общината, до 4847 души през 2040 г.

Фигура 95. Прогноза за броя на населението на община Дряново през 2040 г. III вариант /относително забавяне/

При така направената три вариантна прогноза за броя на населението на общината през 2040 г., се очаква то да намалее и да бъде в рамките на 3230 души, като при подобряване на социално-икономическата обстановка на нейната територия, която да допринесе за намаляване на отрицателните естествен и механичен прираст, може да се направи контролна прогноза през 2030 г. с цел корекции на настоящата.

IX. 1. 2. ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Икономическата и финансова обстановка в страната предопределя и всички показатели, от които се прави оценка на икономическото развитие на общината. Периодът 2021 – 2023г. се характеризира с възстановяване на инвестиционната дейност в резултат на световната пандемия от COVID 19.

В този период успяват да се съхранят гъвкавите, адаптивни и конкурентоспособни предприятия. Бъдещото икономическо развитие на общината до голяма степен се определя от нейните уникални сравнителни предимства, които създават разнообразни възможности за развитие. Икономиката на общината отчита динамично развитие в някои от секторите и застой и задълбочаващи се проблеми в други.

Икономическото развитие на община Дряново се подобрява спрямо предходните години. Подобряват се и основните показатели на отчетените нефинансови предприятия. В община Дряново се отчита положителна промяна в добавена стойност по факторни разходи.

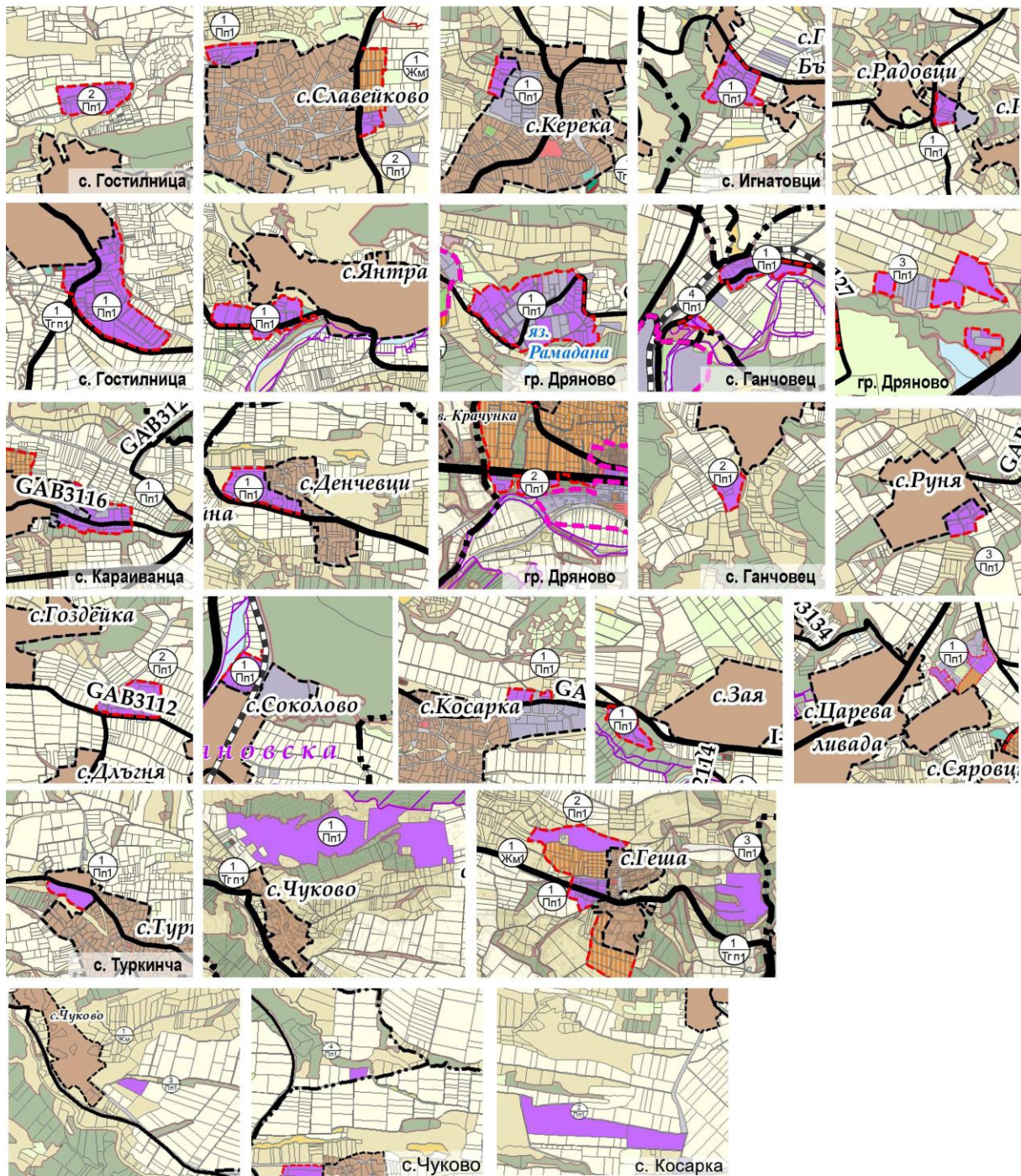
Перспективен отрасъл за общината е туризмът, като той има реален потенциал за развитие през следващите години, но и нужда от сериозни усилия за подобряване и разнообразяване на предлаганите туристически услуги.

Наличието на свободни терени и сгради и не на последно място усилията на местните власти да подпомагат развитието на бизнеса, са предпоставки за повишаване на инвеститорския интерес към общината.

За устойчивото развитие на общината, ключово значение има синхронизирането на стратегическото и устройственото планиране. Отчитайки съществуващите в общината тенденции и перспективи, настоящият ОУПО Дряново следва да създаде необходимата устройствено-териториална основа за постигането на заложените приоритети.

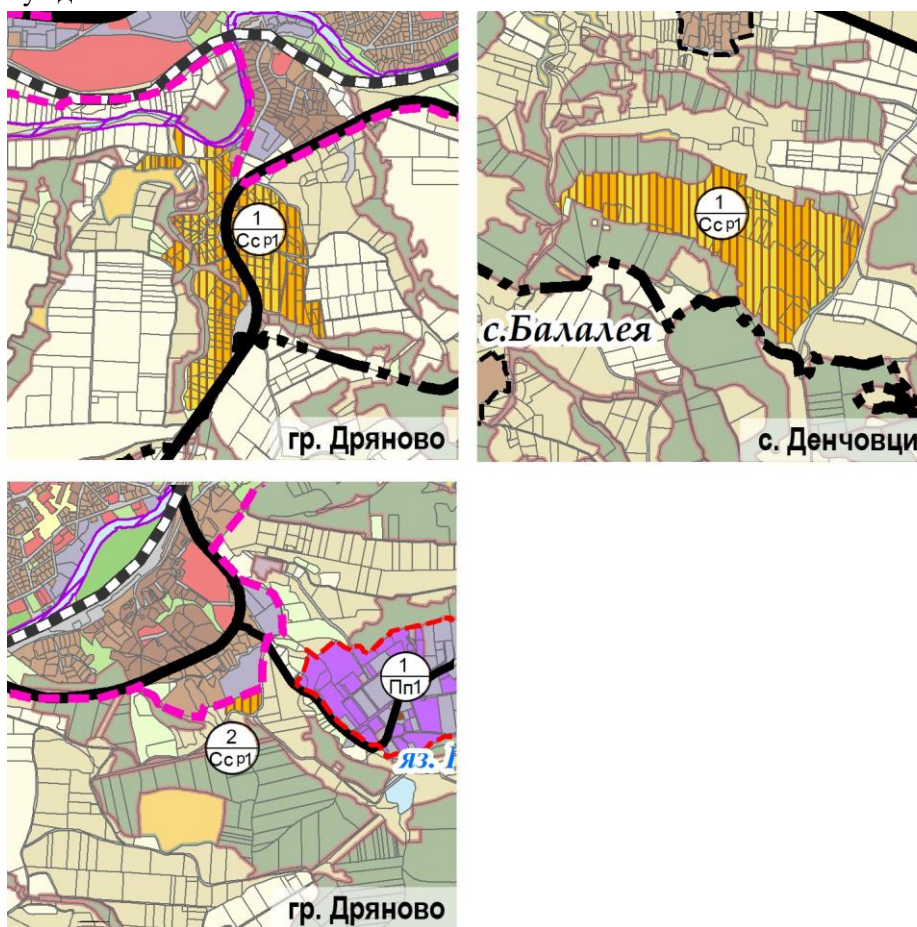
Четири от новите зони се намират в общинския център, а останалите са в множество от другите населени места. При проява на бъдещи инвестиционни намерения устройствения план подпомага инвестицията в производствени терени да се търси в много от селищата.

Част от зоните окрупняват съществуващи производствени зони отчасти стопански дворове, като новите зони Пп1 са предвидени предимно за сметка на обработваеми земи – ниви и необработваеми земи. Новите зони са с обща площ от приблизително 157,49 ха (Фиг. 96),

Фигура 96. Пространствено разположение на проектните терени за Предимствено производствени зони Пп1 на територията на общината.

Стратегическа цел от Общинския план за развитие е най-широкообхватна, защото тя обхваща селското стопанство, преработващата и хранително - вкусовата промишленост, туризма, транспортните и логистични дейности и др. Промяната в предназначението на територията предвидена в Общия устройствен план залага на насърчаването и подпомагането на селското стопанство и неговата модернизация и предоставянето на нови възможности. За улесняване на тези намерения в проекта са заличени няколко проектни терена Сср1 с обща площ от приблизително 43,59 ха (Фиг.97). Сср1 е земеделска зона с възможност за промяна предназначението и застрояване за неземеделски нужди.

Фигура 97. Пространствено разположение на проектните терени земеделска земя с възможност за застрояване за неземеделски нужди Сср на територията на община Дряново.

IX. 1. 3. СИСТЕМА ОБЩЕСТВЕНО ОБСЛУЖВАНЕ

IX. 1. 3. 1. Развитие на социалната база

Към настоящия момент община Дряново е със социална база, която като обем задоволява нуждите на населението ѝ. Въпреки че съществуват много населени места без никаква социална инфраструктура, прекалено малкият брой на населението в тях оправдава това.

По-голямата част от социалната база на общината е съсредоточена в общинския център – гр. Дряново, което е социално-икономически обосновано. При нарастване на населението на общината това би поставило в неблагоприятни условия периферните за общината населени места като с. Гостилница, но за да се стигне до това, тяхното население трябва да нарасне многократно, което не се очаква в прогнозния период от 20 години.

IX. 1. 3. 2. Образование

Община Дряново разполага с училищна мрежа от учебни и детски заведения, която е оптимална за потребностите на населението на общината. През учебната 2024/2025 г. на територията на общината функционират 1 средно училище, 1 професионална гимназия и 1 детска градина с 3 бази - две в града и една в село Царева ливада. Добро е състоянието на материално-техническата база на образователните заведения.

Сградният фонд, който обслужва училищата е с добра материално-техническа база. От първостепенно значение е осигуряването на безплатен транспортен на учениците, учещи извън своето населено място.

Образованието е услуга от първостепенно значение, която от една страна може да се разглежда като локализационен фактор, а от друга като източник на квалифицирана работна сила и активно местно население. Именно поради това инвестициите в образователния сектор и поддържането на високо образователно ниво трябва да бъде сред приоритетите в общинската политика.

IX. 1. 3. 3. Здравеопазване

Здравеопазването е съсредоточено в общинския център, където функционират четири броя лечебни заведения за извънболнична помощ, в т.ч. два самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории и два медицински центъра.

Отдалечеността и разпокъсаността на множеството малки населени места затруднява оказването на първа помощ, в много от селата липсват лекарски практики. Населението в селата има влошен здравен статус поради социално-икономическите фактори, които са по-лоши от тези в града. Достъпът до здравни услуги е много важен за бъдещето развитие на общината, но тенденцията за намаляване на населението обуславя липсата на перспектива за изграждане на нови медицински пунктове на база на демографското състояние. Прогнозираните интервенции в сферата на здравеопазването са насочени към модернизация на медицинската техника и подобряване състоянието на МТБ, навременното осигуряване на спешна медицинска помощ в отдалечените села и тези без лекарски практики, нормативна и финансова намеса от общината за решаване на проблемите на здравеопазването.

IX. 1. 3. 4. Култура

ОУП на община Дряново включва анализ на документираното и предложения за опазване и социализация на културното наследство, което е представено от археологически, исторически, художествени, архитектурно-строителни ценности, нематериално културно наследство (народни традиции, легенди и културни обичаи), мемориални ценности, както и от природни ценности. На културното наследство днес се гледа като на материален и духовен ресурс, който трябва да бъде съхранен. Дейностите свързани с експлоатацията на културното наследство в туризма трябва да бъдат обвързани с опазването и съхранението на културните ценности и полагане на необходимите грижи. Днес можем да разглеждаме развитата културна индустрия като двигател на икономиката на дадена община и възможност за балансирано и устойчиво развитие. Общината притежава значителен културен и природен потенциал, което е предпоставка за развитие на различни форми на туризъм. Значим потенциал за развитие на специализирана туристическа дейност имат селски и екологичен туризъм, културно-исторически, археоложки и други специализирани видове туризъм. Община Дряново има възможност да създаде разнообразни туристически продукти/пакети, които да

стимулират местното социално и икономическо развитие. Трябва да се популяризира общоприетото разбиране за задължение на всяко поколение да се грижи за културното наследство и да го предаде в добро състояние на следващите поколения. Усилията в областта на културата трябва да са насочени в две направления: поддържане и подобряване на материално-техническата база от една страна, и стимулиране на изяви и културни дейности от друга.

IX. 2. ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗВИТИЕ

Пространственото ориентиране и координиране на секторните политики се осъществява с помощта на националната концепция и стратегия за пространствено развитие (НКПР и НСПР) и областната стратегия и общинския план за развитие (ОСР и ОПР). Отличава се важността на успешната териториална интеграция на страната ни в европейското пространство чрез развитието на български транспортни, екологични и културни оси и свързването им с международни коридори. Акцент се поставя върху постигането и поддържането на умерено полицентричната мрежа между населените места, предпоставка за по-балансирано териториално развитие и съживяване на селските и периферните райони.

Природо-географските характеристики на община Дряново обуславят мястото ѝ в структурата на пространственото разпределение като община, със специфични характеристики с територия попадаща в ниско планински и хълмист район.

Приоритетите на националните, областни и общински стратегии, планове и политики са насочени към стабилизиране и към създаване на по-добри икономически и социални условия за живеене, спиране на емиграционните и вътрешно общинските миграционни процеси, стимулиране на раждаемостта, разкриване на нови аграрно-индустриални мощности и работни места, повишаване на атрактивността за бизнес инвестиции и механичен прираст.

Бъдещото развитие на община Дряново предполага затвърждаване ролята на общинския център град Дряново като главен културен, административен и социално-икономически център. Този моноцентричен модел на развитие обаче не отговаря на съвременните изисквания и потребности на жителите на община Дряново, стратегическите виждания на общинската управа за развитие на общината, националните и европейски директиви за развитие на селищата и регионите. Общината трябва да

предоставя мултифункционална жизнена среда, в която икономиката да е тясно свързана със социалните, културните и екологичните аспекти. Стратегическите насоки за териториално развитие в общината са свързани с реализирането на специфични цели и задачи в устройството на територията, което има за цел да постигне устойчиво и балансирано социално-икономическото развитие в съответствие с ресурсните възможности. Това налага интегриране на устройственото планиране с регионалните и секторни политики и планове, чрез териториално координиране на секторните политики, стратегии, планове и програми, имащи пряко или косвено отношение към пространственото развитие на общината.

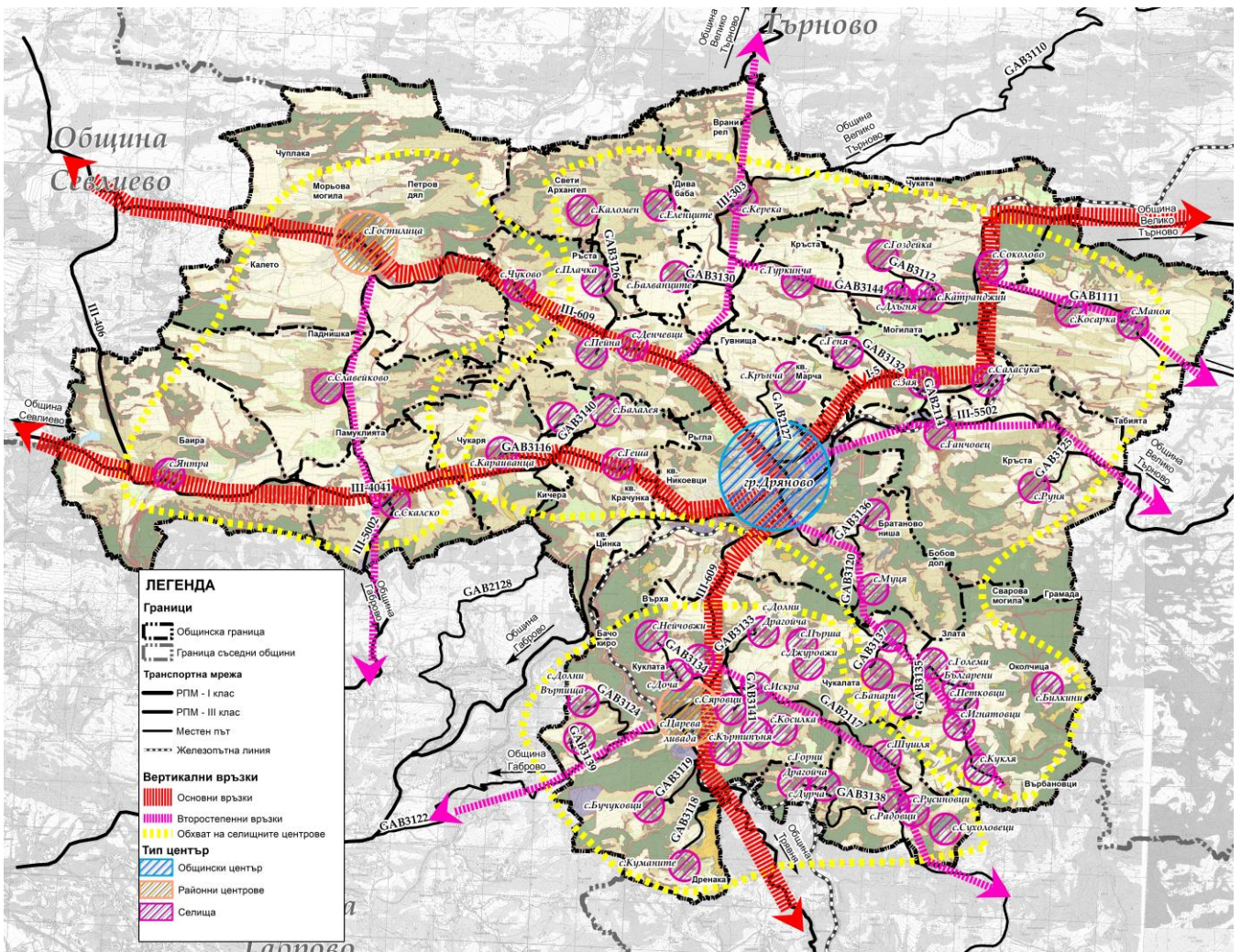
От значение за балансираното развитие на общината е и опазването на природното и културно наследство чрез добро управление, правилни политики и насочени инвестиции. Този компонент от пространствената структура показва идентичността на община и повишава конкурентоспособността ѝ.

IX. 2. 1. СЕЛИЩНА СИСТЕМА

Урбанизираните територии на общинския център се явяват основен носител на растежа в рамките на територията на общината, като той се отличава със сравнително по-високо ниво на динамика в развитието и свързаната с него изменчивост на пространствено-функционалните характеристики на отделните урбанизирани територии.

В съответствие с основните национални и европейски стратегически насоки за развитие, развитието на основните урбанизирани територии следва да се фокусира върху следните тематични направления:

- Условия за живот, бизнес и работа на местната общност в рамките на урбанизираната територия;
- Еколого-устойчиво и енергийно ефективно развитие на града и неговите функционални системи;
- Ефективна пространствена организация на територията и адекватно инфраструктурно осигуряване;
- Управление на града и прилежащата територия;
- Устойчиви решения за мобилност.

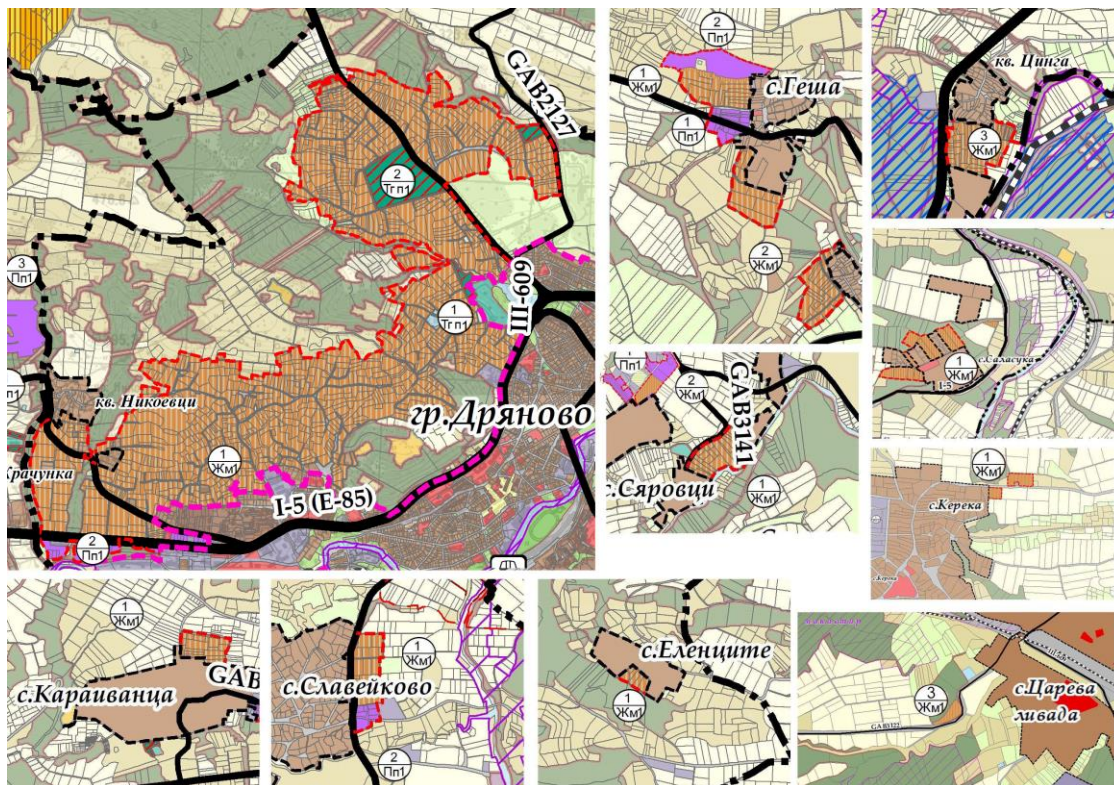
Фигура 98. Селищна структура и обитаване.

Освен общинския център, проекта предвижда два от останалите населени места като възможни районни центрове, където могат да се съсредоточи обществено-обслужваща дейност, при възникване на необходимост от такава. Това са с. Царева ливада и с. Гостилница. Географското им разположение или размер по население обуславя тяхната възможност да обслужват останалите селища в техния район.

IX. 2. 2. СИСТЕМА ОБИТАВАНЕ

Според тенденцията на отрицателен прираст на населението в бъдещ план не се очаква рязко повишаване на търсенето на жилища. Необитаемият жилищен фонд потвърждава негативните тенденции на обезлюдяване в общината. При бъдещ икономически растеж на община Дряново би следвало да се създадат условия за

повишаване на стандарта на живот на жителите, което би довело до нужда от реконструкция на част от жилищния фонд. Тези факти потвърждават голямата нужда от иновативни мерки, които да задържат населението на територията на общината, предлагайки му възможности за реализация и добър стандарт на живот, довеждайки до нови зони на растеж и прекратяване на негативните тенденции. В прогнозата по отношение на системата обитаване са предвидени една голяма зона с размер 195,18 ха и множество не малки по размер терени Жм1. Обща площ от на всички зони е приблизително 261,14 ха (Фиг. 99). Зоните уплътняват съществуващият жилищен фонд предимно за сметка на имоти с предназначение обработваеми земи – ниви. При евентуално обръщане на негативните тенденции в бъдещите десетилетия докато функционира устройствения план няма да има недостиг на площи за жилищни нужди.

Фигура 99. Пространствено разположение на проектите терени за жилищни зони Жм1 на територията на общината.

Х. 2. 3. СИСТЕМА КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Интерпретацията и промотирането на културното наследство днес е основополагащ елемент в устойчивото и балансирано териториално и социално-икономическо развитие.

От друга страна културното наследство е фактор, изграждащ позитивни партньорства между местните общности и бизнеса. Именно поради тази причина представянето на културното наследство като дейност, интегрирана в селищната структура на общината придава ново значение и го представя като ресурс за социално-икономическо развитие. Съхраняването на историята и нейните белези е важна задача за запазването на идентичността на местното население. Недвижимите културни ценности в общината свидетелстват за историята, бита и културното развитие на местното население и дават възможност за осъзнаване на културната идентичност на общината. В община Дряново са идентифицирани 245 археологически, исторически, художествени и архитектурно-строителни обекта, обявени за недвижими културни ценности, разгледани по населени места в анализа на община Дряново. От категория с „национално значение“ са 11 обекта в общината. Значим потенциал за развитие на специализирана туристическа дейност имат селски и екологичен туризъм, културно-исторически, археоложки и други специализирани видове туризъм. Община Дряново има възможност да създаде туристически продукти/пакети, които да стимулират местното социално и икономическо развитие.

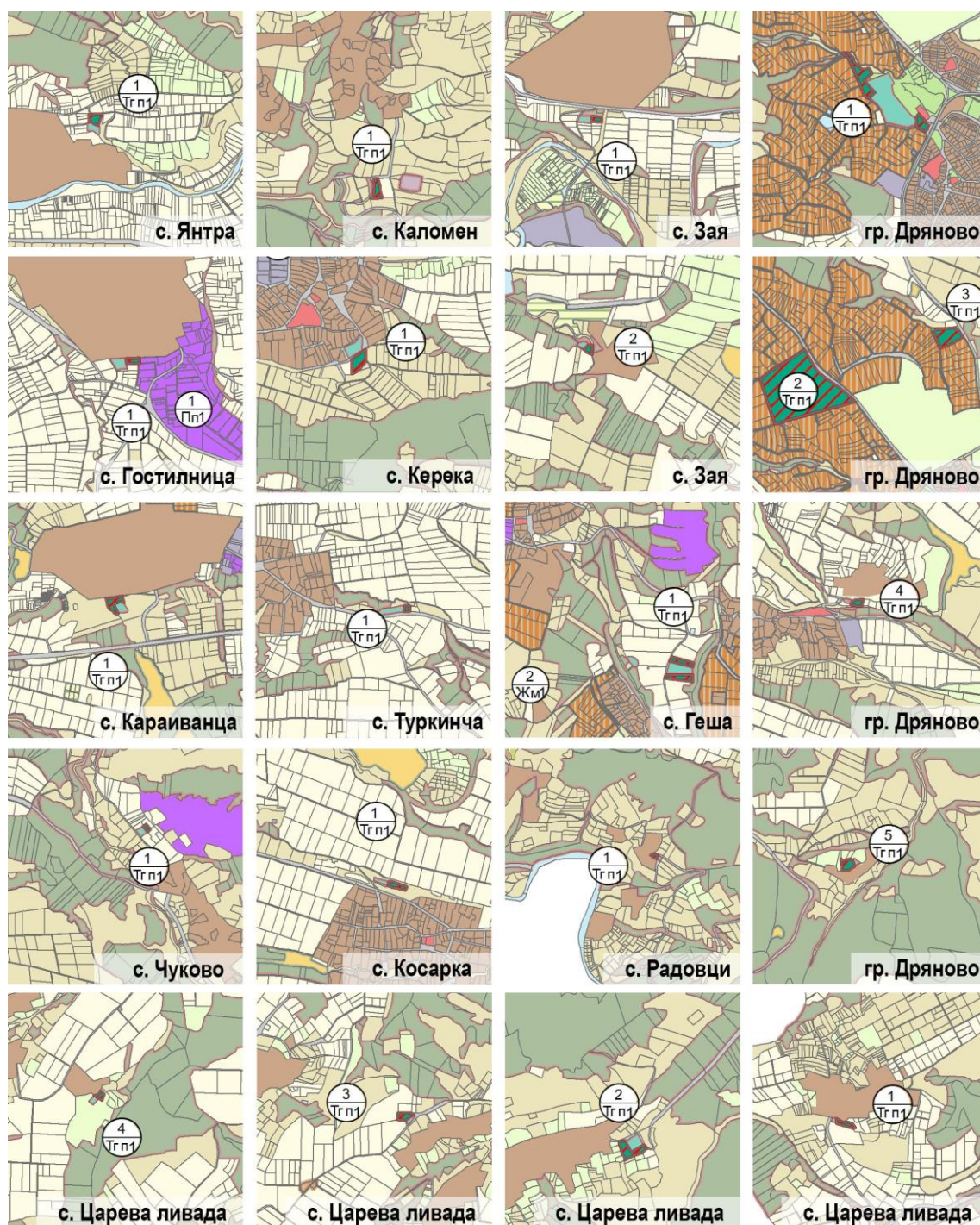
X. 2. 4. СИСТЕМА ОТДИХ И РЕКРЕАЦИЯ

Устройствения план не предвижда нови устройствени зони за отдих и рекреация.

IX. 2. 5. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

Състоянието на околната среда на територията на община Дряново са обект на специализирани проучвания и планиране от документи като Програма за опазване на околната среда на община Дряново. Устройствения план не предвижда специални мерки за подобряване на зелената система с нови терени за озеленяване. Добра стратегия е насърчаване на публично-частното партньорство при залесяването и озеленяването на територията.

Предвиждат много нови терен за гробищни паркове Тгп1 в близост до много населени места (Фиг. 100) Увеличавайки капацитета на съществуващ Тгп терен с приблизителна площ от 12,47 ха.

Фигура 100. Пространствено разположение на проектите терени за гробищни паркове Тгп1 на територията на общината.

IX. 2. 6. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

Транспортната достъпност на всички населени места на територията на общината не е добре осигурена. Липсата на средства за ремонт на пътната инфраструктура в

комбинация с повишената интензивност на водна ерозия, особено на пътищата с трошенокаменна настилка и пътищата на земно легло, обясняват лошото състояние на общинската пътна мрежа. Има множество осъществени и предвидени общински проекти за реконструкции и рехабилитация на пътната инфраструктура. Устройствения план не предвижда нови транспортни връзки.

IX. 2. 7. ИНЖЕНЕРНА ИНФРАСТРУКТУРА

IX. 2. 7. 1. Прогноза за развитието на електроснабдяването

Електроенергийната система на прилежащата територия е добре развита и оразмерена да поема по-голямо натоварване. Съществуването на ПС - Дряново улеснява включването на бъдещи консуматори, което ще стимулира икономическото развитие. Техническото състояние на използваните съоръжения е добро и към настоящия момент не е необходимо изграждането на нови такива. На лице са достатъчно мощности при необходимост да бъдат захранени новоизградени производствени или жилищни територии.

IX. 2. 7. 2. Прогноза за развитието на ВиК системите

Развитие на водоснабдителните системи на база на нови потребители не се предвижда, тъй като населението ще продължи да намалява в близкото бъдеще. Делът на водоснабденото население е приблизително 71%. Останалите населени места се водоснабдяват от локални източници. Водопроводната мрежа е остаряла и амортизирана. Ненадеждни и морално остарели тръби водят до чести аварии и до значителни загуби на питейна вода, както и на влошаване на нейните хигиенни характеристики.

Близо 50% от водородната мрежа трябва да бъде подменена. Липсва съоръжение за пречистване на отпадните води, което заедно с използваните в останалите населени места септични ями и попивни кладенци, води до замърсяване на реките и околната среда. Няма проекти за реконструкция на водопроводната мрежа.

Със Заповед № 68/19.02.2009г. на Кмета на Община Дряново, влязла в сила с констативен протокол на 13.03.2009 г., е одобрен проект за подробен устройствен план

– план за застрояване (ПУП-ПЗ) на землище с. Ганчовец за ПИ 004040. С проекта се определя конкретно предназначение на поземления имот, а именно – „За техническа инфраструктура – за пречиствателно съоръжение за отпадъчни битово-фекални води“. ПИ 004040 в землището на с. Ганчовец е идентичен с ПИ с идентификатор 14458.4.40 по КККР на с. Ганчовец, общ. Дряново.

Съгласно договор за възлагане на обществена поръчка за услуга, Община Дряново е възложила „Проектиране на пречиствателна станция за отпадни води град Дряново и довеждащ колектор към нея“, като се предвижда изграждане на ПСОВ в ПИ с идентификатор ПИ с идентификатор 14458.4.40 по КККР на с. Ганчовец, общ. Дряново. Площадката е разположена на левия бряг на р. Дряновска по течението в посока с. Ганчовец, на около 1,5 км от регулационната и застроителна граница на града. Площадката е общинска частна собственост с площ 10,998 дка.

IX. 2. 8. БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА

Изхождайки от целта и основните задачи на ОУПО Дряново, устройствената концепция и възприетите решения на проекта на ОУПО са обосновани промените в поземлените ресурси за бъдещо развитие на общината.

Таблица 34: Баланс на територията – проект

БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА							
Наименование на териториалния елемент	Площ съществуващи елементи		Площ проектни елементи		Увеличение площ /ха/	Намаление площ /ха/	Изменение %
	площ /ха/	%	площ /ха/	%			
Територии с общо предназначение							
1. Жилищни функции	1129.10	4.55	1390.24	5.60	261.14		23.13
2. Обществено-обслужващи функции	28.88	0.12	28.28	0.11		0.60	-2.09
3. Производствени дейности	158.99	0.64	317.88	1.28	158.89		99.93
4. Складови дейности	48.56	0.20	48.56	0.20			
5. Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	6.88	0.03	6.88	0.03			
6. Озеленяване, паркове и градини	31.95	0.13	31.70	0.13		0.25	-0.80
7. Спорт и атракции	4.26	0.02	4.26	0.02			
8. Комунално обслужване и стопанство	50.34	0.20	9.23	0.04		41.11	-81.67
9. Земеделски територии, в т.ч.:							
9.1. Обработваеми земи-ниви	7632.80	30.74	7419.05	29.88		213.76	-2.80
9.2. Обработваеми земи-трайни насаждения	794.27	3.20	726.35	2.93		67.91	-8.55
9.3. Необработваеми земи	4407.63	17.75	4273.36	17.21		134.27	-3.05
10. Горски територии, в т.ч.:							
10.1. Гори	9214.74	37.12	9213.77	37.11		0.97	-0.01
10.2. Защитни гори	0.00	0.00	0.00	0.00			
10.3. Рекреационни гори	0.00	0.00	0.00	0.00			
10.4. Горски земи	226.96	0.91	226.50	0.91		0.46	-0.20
11. Водни площи	150.38	0.61	150.38	0.61			
12. Транспорт и комуникации	877.38	3.53	871.69	3.51		5.69	-0.65
13. Техническа инфраструктура	12.99	0.05	12.95	0.05		0.04	-0.29
14. Недефиниран НТП и функция	37.25	0.15	26.24	0.11		11.01	-29.57
15. Гробищен парк	9.76	0.04	22.22	0.09	12.47		127.78
16. Земеделска зона с възможност за застрояване на неземеделски нужди	0.00	0.00	43.59	0.18	43.59		
Защитени и нарушени територии							
А) За природозащита (припокриване 1.1 ха с обществено обслужване)	1.47	0.01	1.47	0.01			
Б) За опазване на културното наследство	2.74	0.01	2.74	0.01			
В) С особена териториалноустройствена защита	0.00	0.00	0.00	0.00			
Г) За възстановяване и рекултивация	0.00	0.00	0.00	0.00			
Д) С активни и потенциални свлачища и срутища	0.00	0.00	0.00	0.00			
Е) Други нарушени територии	0.00	0.00	0.00	0.00			
Ж) Обща площ (с отчитане на припокриването)	4.20		4.20				
Обща площ:	24826.23		24826.23				